

Innvandring gjennom

Ekteskap

Human Rights Service (HRS)

R1/2005

Human Rights Service (HRS)

Møllergt. 9, 0179 Oslo

Tlf. 22 33 80 00

www.rights.no

post@rights.no

pc04/05-R1/2005

17. mai 2005

Denne rapporten har latt seg realisere ved driftsmidler til HRS over St.prp. nr. 64 (2003-2004)

Om lokaldemokrati, velferd og økonomi i kommunesektoren 2005

via Kommunal- og regionaldepartementet

“Vår bestemmelse er at giftes, ikke at blive lykkelige.”

Camilla Collett (*Amtmannens døtre*, 1855)

0	Innledning	4
1	Familiegjenforeningsstatistikk	8
2	Familiegjenforening og ekteskap	9
2.1	Ekteskap første generasjon	11
2.2	Ekteskapene til første generasjon kvinner	13
2.2.1	Endringer i perioden 1996 – 2003 for første generasjonskvinner	16
2.2.2	Ekteskapsmønster og botid	19
2.2.3	Sammendrag første generasjon kvinner	20
2.3	Ekteskapene til første generasjon menn	21
2.3.1	Endringer i perioden 1996 – 2003 for første generasjonsmenn	24
2.3.2	Ekteskapsmønster og botid	27
2.3.3	Sammendrag første generasjon menn	28
2.4	Ekteskap for andre generasjon (etterkommere)	29
2.5	Ekteskapene til andre generasjon kvinner	29
2.5.1	Kvinnenes ekteskapsalder	31
2.5.2	Sammendrag andre generasjon kvinner	32
2.6	Ekteskapene til andre generasjon menn	33
2.6.1	Mennenes ekteskapsalder	34
2.6.2	Sammendrag andre generasjon menn	36
3	Eksplosjon av unge i gifteklar alder	37
3.1	Antall barn og unge	37
3.2	Eksplosjonsvekst	41
3.3	Konsekvenser	41
3.3.1	Tvangsekteskap	42
3.3.2	Ekteskap innad i familien	46
3.3.3	Samfunnsøkonomiske kostnader	49
3.3.4	Befolkningsutvikling og økonomiske forskjeller	51
3.3.5	Integreringsmuligheter	52
3.3.6	Tilhørighetsfølelse og kultur	54
3.3.7	Integreringen ”går seg til over tid” – eller ”etnisitringingen” går seg til?	55
4	Politikk knyttet til ekteskapsinnvandringen	61
4.1	Kort om familiegjenforeningspolitikk gjennom ekteskap	61
4.1.1	Danmark	61
4.1.2	Nederland	65
4.1.3	Norge	66
4.2	Behovet for ny familiegjenforeningspolitikk i Norge	67
4.2.1	Aldersgrense for familiegjenforening – og hvem blir rammet?	67
4.2.2	En helhetlig politikk	73
	Avslutningskommentar:	77

0 Innledning

HRS stiller seg positiv til innvandring fra ulike hjørner av verden. Vi som arbeider i, eller som er en del av nettverket til HRS, gjenspeiler at Norge har fått et etnisk og religiøst mangfold. Å lære å kjenne personer med helt annen erfaringsbakgrunn enn en selv, da særlig med tanke på kulturelle særpreg, er spennende og utfordrende for tanker og holdninger. Man ser gjerne seg selv bedre ved å speile seg i andres erfaringer. På godt og vondt – for begge parter.

Å søke det vonde for å oppnå det gode

Som politisk tenketank er vår selvpålagte oppgave å søke etter hva som er ”vondt”, dokumentere, analysere, og peke på hvilke tiltak som kan gjøre ”godt”. Det skal ærlig innrømmes at rollen som den som stadig vekk kommer bærende med problemer, kan være tung fra tid til annen. Kanskje denne rollen særlig er tung innen innvandrings- og integreringsfeltet, ettersom dette feltet er gjort så voldsomt betent. Vi opplever at debatten særlig preges av mangel på evne til å være ”fargeblind” når *det* trengs, det vil si at debatten hemmes i frykt for at noen skal oppfatte en som nedsettende overfor personer og grupper fra andre og langt varmere breddegrader. Eller at man opphøyer Norge, norsk kultur og allmenne verdier, og dermed nordmenn som sådan. Mangel på evne til å være ”fargeblind” slår seg også ut i at debatten ofte bærer preg av mangel på likeverd mellom debattantene. Etnisk opphav, norsk kontra eksempelvis tyrkisk, tenderer til å svekke eller styrke sannhetsgehalten i påstander. På den annen side kan det av og til være behov for å ikke være ”fargeblind”, da enkelte negative praksiser faktisk er knyttet til etnisk opphav, praksiser som har fått lov til å etablere seg over generasjoner og som svært ofte rammer de som er gjort aller mest sårbare; barn, ungdom og kvinner. For oss handler dette om noe så enkelt som at hvis man vet at en person har røtter i Kurdistan, eller i Somalia, eller i en navngitt stamme i Gambia, og så videre, kan dette gi et basisteppe av kunnskap som kan være nyttig for å bedre forstå den enkeltes holdninger, den enkeltes livssituasjon med mer. Samtidig må slik generell kunnskap aldri skygge for det aller viktigste; å møte enhver som det unike mennesket ethvert menneske faktisk er.

Generell kunnskap må aldri skygge for å møte ethvert menneske som det unike menneske det er!

Metoder for å kneble meningsytringer

Ved å stille kritiske spørsmål til dagens form for innvandring eller ulike aspekter ved integreringspolitikken, risikerer man å bli mistenkeliggjort for å ha en skjult agenda – ”motivene er egentlig rasistiske”. I det minste kan de bidra til fremmedfiendtlighet. Dette har, etter vår mening, bevisst/ubevisst fungert som et effektivt våpen for å kneble en åpen og fordomsfri debatt som er bygget på faktiske forhold. En annen metode for å kneble meningsytringer, er å avfeie dem som ”svartmaling”. Til tider kan en slik kritikk være berettiget. Men, etter vår mening, handler slik kritikk oftest om at de faktiske

forhold som legges på bordet oppleves som for ubehagelige å forholde seg til. Man velger å lukke både øyne og ører, eventuelt aktivt forneker realitetene. Med en slik reaksjon, beveger man selvsagt ikke samfunnet fremover i en positiv retning. Og en eventuell svartmaling kan absolutt være et utslag av hva ”svartmalerne” opplever som ”skjønmmaling”.

*Behov for en
fordomsfri og realistisk
debatt*

HRS er opptatt av at innvandrings- og integreringspolitikken er gjenstand for en bred offentlig debatt. Det viktigste kravet i en slik debatt er at den føres med saklighet på grunnlag av faktiske forhold og tilgjengelig dokumentasjon. Selvsagt skulle en også ønske at enhver offentlig debatt var så nyansert at en omgående fikk kunnskap og forståelse for alle forskjeller og uoverensstemmelser, noe som på kort sikt vil være uoverkommelig. Slik kunnskap og forståelse vil forhåpentligvis bygge seg opp på sikt. Men, tilbake til det realistiske: Å ha en total objektiv oppfatning av virkeligheten, det vil si troen på at det eksisterer en ytre virkelighet uavhengig av våre forestillinger, er selvsagt umulig. Vi vil alle være tolkere ut fra den erfaring og kunnskap vi har, samtidig som rolle og rammebetingelser påvirker oss. I innvandrings- og integreringsdebatten blir dette særlig utslagsgivende, for ikke bare er innvandring og integrering gjort til et svært politisk betent tema, det griper også inn i stort sett alle sektorer i et land; Det handler blant annet om landets befolknings-sammensetning, om økonomiske og sosiale forhold, om ulike gruppers verdier og holdninger, samt befolkningens samhandling eller mangel på sådan. I tillegg handler det om et lands forhold til andre land, og eventuell samhandling disse landene mellom. Det er derfor mange hensyn som skal ivaretas.

*Vi er ikke enige om
hva som eventuelt er et
problem*

At nye befolkningsgrupper i Norge bringer med seg verdier, normer og tradisjoner/praksiser fra opprinnelseskulturen er en kjensgjerning, og en rekke av disse er både lærerike og spennende. Men det eksisterer også kulturelementer som er uønsket, eller rett og slett lovstridig. Noen av disse praksisene er det rimelig enighet om at vi ikke vil ha, som for eksempel kjønnslemlestelse av jenter eller å tvinge noen til ekteskap, mens en rekke andre felt er liten grad problemdefinert. Bare det å etterlyse en slik problemdefinering kan møtes med motstand, da med innvendinger av typen: ”Men hva med etniske norske, som...”. For eksempel har HRS stilt spørsmål ved konsekvensene av såkalte henteekteskap der innvandrere henter ektefellen i opprinnelseslandet, hvor ”svaret” blant annet har vært at det gjør etniske norske også – med henvisning til norske menns ekteskap med eksempelvis thailandske, filippinske og russiske kvinner. HRS har aldri avvist at en del norske menn utnytter (og utbytter) kvinner fra fattigere deler av verden. Tvert om har vi aktivt arbeidet for å sette problemet på dagsordenen, og fremmet en rekke forslag til tiltak. Vårt poeng her er imidlertid at ett problem ikke kan

*Ett problem kan ikke
avvises med et annet
problem*

avvises med ett annet problem. En slik debatteknikk er særdeles lite konstruktiv.

*Beslutningsgrunnlaget
må stemme med
terrenget*

For oss i HRS er målet at alle borgere i Norge skal ha de samme optimale muligheter for et godt og fullverdig liv. Skal denne målsettingen ha noen som helst realisme, fordrer det at sentral dokumentasjon er tilgjengelig for det politiske lederskapet, slik at forutsetningene for beslutningsgrunnlaget i norsk politikk stemmer best mulig med terrenget. Å frembringe slik dokumentasjon er denne rapportens formål.

Ekteskapsinnvandringen i dag og ”i morgen”

Familieinnvandring, og særlig ekteskapsinnvandringen, er hovedferdselsåren til Norge. Det statistiske materialet i denne rapporten analyseres således i konteksten innvandring og integrering. Vi stiller også spørsmål ved omfanget av problematikken med tvangsekteskap knyttet til at de med opprinnelse fra land der tradisjonen arrangerte ekteskap er en utbredt praksis, har økt enormt de siste tiårene. Det er heller ingenting som tyder på at denne gruppen vil bli mindre med årene, heller tvert om. Noe som bl.a. handler om henteekteskap.

Unik statistikk

Rapporten er basert på statistikk over ekteskapsinngåelser til 16 utvalgte ikke-vestlige grupper, fordelt på kjønn, alder og første- og andregenerasjons borgere. Statistikken er levert av Statistisk sentralbyrå (SSB) etter betalingsoppdrag fra HRS. Statistikken er unik i både norsk og europeisk sammenheng, da med tanke på detaljnivået og undersøkelsens brede omfang av ikke-vestlige grupper.

Hovedstatistikken viser nyinngåtte ekteskap i en åtteårsperiode, det vil si fra og med 1996 til og med 2003. Statistikken handler altså *ikke* om familiejenforening der en flyktning eller innvandrer henter ektefelle til Norge som vedkommende var gift/levde sammen med før personen bosatte seg i Norge. Statistikken viser *nyinngåtte ekteskap* blant bosatte førstegenerasjon og etterkommere, av HRS definert som familieetablering, ettersom ektefellene ikke hadde samliv i et annet land før det søkes om innvandring til Norge. Disse nyetablerte kryssnasjonale og/eller krysskontinentale giftermålene (henteekteskapene) utløser nesten uten unntak at den utenlandske parten innvandrer til Norge.

De 16 gruppene som undersøkelsen omhandler er, med unntak av to land, det vil si Thailand og Filippinene, valgt ut på bakgrunn av at de er de største ikke-vestlige gruppene i Norge, samt at arrangert ekteskap er normen i opprinnelseslandet. Thailand og Filippinene er tatt med i undersøkelsen for å følge ekteskapsmønsteret i to av de

største gruppene hva gjelder innvandring til Norge gjennom ekteskap med (hovedsakelig) etniske nordmenn. Etter at disse personene har fått innvilget fast bopsettings- og oppholdstillatelse på bakgrunn av giftermålet, kan de skille seg, og utlendingslovgivningen åpner for at de samme personene kan hente ny ektefelle til Norge.

Hvem som stifter familie med hvem, vil ha betydning for fremtiden

Statistikken over ekteskapsinngåelser gir sentral informasjon om graden av integrering av nye grupper borgere i Norge. Dersom ulike etniske og religiøse grupper har felles møteplasser i arbeidslivet og det sosiale livet, og også har en felles verdiplattform basert på demokratiets bærebjelker, vil giftermål på tvers av etnisk/nasjonal/kaste-, stamme- eller klanbakgrunn og religiøs bakgrunn, være et både utbredt og naturlig fenomen. Med andre ord er ekteskapsmønsteret en sentral variabel for å måle graden av integrering av nye grupper borgere.

Hvor mange under 21 og 24 år gifter seg? Og med hvem?

SSB har også levert statistikk etter betalingsoppdrag fra HRS over antall etniske norske og personer med røtter i aktuelle ikke-vestlige land som har inngått ekteskap med person bosatt utenfor EU-området i 2002 og 2003. Statistikken er fordelt på kjønn og personer under 21 år og under 24 år, da med henblikk på debatten om aldersgrensen for innvandring gjennom nyetablerte ekteskap.

Rapporten er supplert med tilgjengelig statistikk i statistikkbanken til SSB, samt statistikk fra Utlendingsdirektoratet (UDI) over familiegjennforeningssaker. Vi har også innhentet materiale internasjonalt som vi mener bør være av interesse for norske forhold.

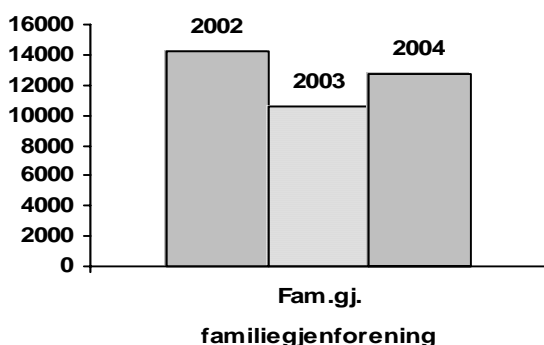
Bakgrunn – Human Rights Service

HRS er en partipolitisk uavhengig tenketank som arbeider med tema knyttet til det nye fleretniske og flerreligiøse Norge og Europa. Vi har menneskerettigheter og -plikter og demokrati i front, med et særlig fokus på barn, unge og kvinner. For oss handler integrering eller inkludering i all hovedsak om at borgere av et fritt og moderne demokrati som Norge kjenner og aksepterer en felles verdiplattform basert på demokratiets bærebjelker; likestilling mellom kjønnene, likeverd mellom mennesker uansett nasjonal, etnisk, sosial, kaste-, stamme- eller klanbakgrunn, ytringsfrihet og religiøs frihet. Vårt konkrete arbeid er særlig sentrert om innhenting av dokumentasjon, informasjon og analyse for å sette søkelyset på ulike sider av innvandrings- og integreringsfeltet. I dette arbeidet har vi en gylden arbeidsregel: Vi står fritt til å kritisere hva vi måtte mene er klanderverdig, men kritikken skal alltid følges av forslag til tiltak. Håpet vårt er selvsagt at våre forslag skal ha betydning for fremtidig politikk på området. HRS har også en klar intensjon om at vårt arbeid skal bidra til å utløse mer forskning og utredning på dette feltet, noe vi har oppnådd en rekke ganger.

1 Familiegjenforeningsstatistikk

I 2002 fikk **14.200** familiegjenforening til Norge. Disse var fordelt på 6.028 fra Asia, 3.914 fra Europa (inkl. Tyrkia), 2.883 fra Afrika, 1.169 fra Amerika, mens andre land utgjorde 206. Dette utgjorde i overkant av 75 % av alle som kom til Norge i 2002 (jf. *Feminin integrering*, HRS/Kolofon, kap.1.3.3).

I 2003 fikk **10.623** familiegjenforening til Norge, altså en nedgang på 25 % i forhold til året før. Det var en nedgang for alle grupper, men med betydelige variasjoner mellom gruppene: nedgangen er særlig markant fra Afrika, mens den er nesten ubetydelig fra Europa. Fra Afrika var det i 2003 1.295 familiegjenforeninger, som utgjør en nedgang på hele 56 % i forhold til 2002. Fra Europa (inkl. Tyrkia) kom 3.874, en nedgang på 1 %. Fra Asia var det 4.311 familiegjenforeninger, som er en nedgang på 28 %.

familiegjenforeninger, mens det fra andre land var 172 familiegjenforeninger, begge grupper med en nedgang på 20 % i forhold til 2002.

I 2004 fikk **12.716** familiegjenforening til Norge, altså en økning i forhold til 2003-nivået, men fortsatt noe under 2002-nivået. Nedgangen i forhold til 2002-nivået er i underkant av 12 %, mens økningen i forhold til 2003-nivået er på 20 %. Fordelingen er gjengitt i tabell 1:

Antall familiegjenforente i 2004:

Region	Jan	Feb	Mar	Apr	Mai	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Des	Sum
Afrika	131	134	109	112	130	161	125	134	160	155	211	132	1694
Amerika	58	81	68	67	83	154	127	126	112	112	107	89	1184
Andre	28	20	35	7	17	16	16	13	20	24	19	5	220
Asia	343	341	337	285	448	639	528	379	381	470	439	377	4967
Europa	322	285	312	320	465	527	413	405	399	472	433	298	4651
Total	882	861	861	791	1143	1497	1209	1057	1072	1233	1209	901	12716

Tabell 1: Familiegjenforening til Norge i 2004, fordelt på regionene. Kilde: UDI (sist oppdatert 25.januar 2005)

I forhold til 2003-nivået utgjør antall familiegjenforeninger en økning for samtlige grupper. Økningen er størst fra Afrika med 1.694 familiegjenforeninger, en økning på 24 %. Deretter følger familiegjenforente fra andre land (økning på 22 %), Amerika (økning på 18 %), Europa (økning på 17 %) og fra Asia (økning på 13 %).

2 Familiegjenforening og ekteskap

Pr 1.januar 2004 besto innvandrerbefolkningen av **349.000** personer, hvilket utgjør nesten 8 % av befolkningen (SSB).¹ Ca. 75 % av disse, det vil si 249.000 personer, hadde ikke-vestlig bakgrunn. De største gruppene var personer med landbakgrunn fra Pakistan, Sverige, Danmark, Vietnam, Irak og Somalia. 40 % av personene i innvandrerbefolkningen hadde asiatisk bakgrunn, og utgjorde den klart største gruppen. Videre fulgte personer fra Øst-Europa (16 %), Norden (15 %), Afrika (12 %), Vest-Europa (10 %). Nesten 50 % av innvandrerne var i alderen 20 - 44 år, mens det tilsvarende tallet for hele befolkningen var 35 %. 46 % av samtlige innvandrerne var norske statsborgere.

38.000 midlertidige oppholdstillatelser i 2004

I følge UDI innvilget utlendingsmyndighetene i 2004 totalt ca. 55.500 nye arbeids- og oppholdstillatelser som gav personer opphold i Norge i tre måneder eller mer.

For **33.000** av tillatelsene var grunnlaget at personene skulle arbeide i Norge, der 750 av disse gav mulighet for et varig opphold i Norge. De øvrige tillatelsene var av midlertidig karakter, med varighet fra tre måneder til fire år. Av alle innvilgede arbeidstillatelser var drøyt 25.000 tillatelser til borgere av de ti nye EØS-medlemslandene.

I tillegg ble det gitt **5.400** nye tillatelser der grunnlaget var at søkeren skulle skaffe seg en utdanning. Tillatelsene er midlertidige, og UDI forventer at vedkommende returnerer til hjemlandet etter endt utdanning.

17.500 varige oppholdstillatelser i 2004

Langt de fleste utenfor EØS-landene er forhindret fra å få varig opphold i Norge, da vi har såkalt "innvandringsstopp". Slik sett er familiegjenforening, særlig gjennom nyetablerte ekteskap, en av de enkleste, ja kanskje *den* enkleste, måten å få varig opphold i Norge. Disse tillatelsene blir gitt til nære utenlandske familiemedlemmer av norske statsborgere eller utlendinger som har lovlig opphold i Norge. I første rekke er det ektefelle og barn under 18 år som kan få opphold gjennom familiegjenforening.

Det er da også gjennom familiegjenforening de fleste innvandrere får varig opphold i Norge, i 2004 fikk ca. **12.800** familiegjenforening. Av disse var ca. 40 % barn (under 18 år). I underkant av **3.450** oppholdstillatelser ble innvilget på grunnlag av søknad om asyl i 2004 (kilde UDI). Av disse ble 450 tillatelser gitt til personer som ble ansett for å være flyktninger etter Flyktningkonvensjonen. 1.300 tillatelser ble gitt til personer som ble regnet for å ha et annet grunnlag for beskyttelse. 1.700 tillatelser ble gitt fordi andre særlig sterke menneskelige hensyn gav grunnlag for å gi personen opphold i Norge, ca. 50 % av disse tillatelsene ble gitt til barn. I tillegg kom det ca. **850** overføringsflyktninger til Norge.²

¹ Innvandrerbefolkningen er per definisjon førstegenerasjonsinnvandrere og deres etterkommere (eller andregenerasjon, dvs. de som er født i Norge av to utenlandsfødte foreldre og fire utenlandsfødte besteforeldre).

² I 2002 tok Norge imot om lag 1.500 overføringsflyktninger, mens tallet ble halvert for 2003. Etter kritikk, hevet Norge antallet i 2004.

Familiegjenforening versus familieetablering

Betegnelsen "familiegjenforening" kan være misvisende. Familiegjenforening indikerer at man *gjenforenes* med noen i familien, det vil si med noen en har vært atskilt fra.³ I mange tilfeller er derimot familiegjenforening *nyetablering* av familie, da ved at herboende part henter ektefelle i utlandet. "Herboende part" kan selvsagt være av både etnisk norsk eller utenlands opprinnelse. For eksempel har vi de siste årene sett en betydelig økning av norske menn, hovedsakelig av etnisk norsk opprinnelse, som har inngått ekteskap med kvinne fra land som Russland, Thailand og Filippinene.

HRS mener at hvem som stifter familie med hvem, er av betydning for det fleretniske og flerreligiøse Norge. Ikke minst vil det henge sammen med i hvilken grad og hvor raskt nye befolkningsgrupper integrerer seg i Norge. Omfattende henting av ektefelle i opprinnelseslandet kan hemme integreringen, ikke minst ved stadig reproduksjon av førstegenerasjon. Bl.a. på dette grunnlag er HRS avventende til hypotesen om at "integreringen vil gå seg til over tid", som vi opplever er en svært passiv holdning. Bevegrunnen for at det vil gå seg til over tid, er blant annet antakelsen om at andregenerasjon (eller etterkommerne), det vil si de som er født i Norge av to utenlandsfødte foreldre, ikke i samme omfang som førstegenerasjon vil hente ektefelle i opprinnelseslandet. Erfaringer fra andre land, som har hatt betydelig innvandring over lengre tid enn oss, eksempelvis England, tilsier derimot noe annet. HRS ønsker derfor å teste hypotesen ved spesialbestilt statistikk over hvem innvandrerne faktisk inngår ekteskap med, og hvordan denne utviklingen har vært de siste årene.

Henteekteskap

Begrepet henteekteskap benytter vi bevisst for 1) å synliggjøre at herboende part gifter seg med en person som nesten uten unntak kommer til Norge (på såkalt familiegjenforening), og 2) vi kjenner ikke til om partene i ekteskapet "velger" ektefellen (dvs. om ekteskapet er inngått av fri vilje fra begge parter, om det er arrangert etter fullt samtykke fra begge parter eller om det er inngått under en eller annen form for tvang), eller om ekteskapet er inngått proforma.

HRS stiller med andre ord kritiske spørsmål til praksisen med henteekteskap, da både med hensyn til frivilligheten i inngåelsen av ekteskapet, utbredelsen av proforma ekteskap, og i forhold til integreringen. Selvsagt tror vi ikke at alle henteekteskap er tvangsekteskap, men vi tror tallene kan gi en indikasjon på antallet, det vil si at mange av disse ekteskapene *kan* være tvangsekteskap. Tvangen kan være et direkte press, eller påført ved at vedkommende er "lært opp" til at valg av ektefelle er et familieanliggende og ikke et individuelt valg. Uansett vil ufrivillig giftermål være i strid med norsk lov, og i strid med sentrale menneskerettigheter. Samtidig mener vi praksisen kan være uheldig i et integreringsperspektiv, for eksempel ved stadig reproduksjon av førstegenerasjon.

I det følgende skal vi se på ekteskapsmønsteret både for 1. og 2.generasjon kvinner og menn, fra 16 utvalgte land.

³ HRS har for øvrig registrert at UDI i årsrapporten for 2004 benytter seg av begrepet "familieinnvandring", og ikke familiegjenforening. Etter vår oppfatning burde norske myndigheter heller spesifisert med kategoriene *familiegjenforening* og *nyetablering av familie*.

2.1 Ekteskap førstegenerasjon

Aktuelle grupper, størrelse og botid

I ekteskapsstatistikken for førstegenerasjon har vi valgt befolkningsgrupper fra følgende land: Bosnia-Hercegovina, Tyrkia, Gambia, Marokko, Somalia, Sri Lanka, Filippinene, India, Irak, Pakistan, Thailand, Vietnam, Serbia og Montenegro, Iran, Eritrea og Etiopia (for de fire sistnevnte har vi kun tall for 2002 og 2003).⁴

Det er stor variasjon på **størrelsen** på disse gruppene, for eksempel er det i underkant av 15.000 førstegenerasjonsinnvandrere fra Pakistan og Irak (henholdsvis 14.874 og 14.856), mens det fra Eritrea er 1.566 og fra Gambia 883. Det er også store forskjeller i **botiden** på førstegenerasjonsinnvandrerne. For eksempel har i underkant av 90 % fra Bosnia-Hercegovina og Vietnam bodd i Norge i *over 7 år*, mens ca. 80 % av irakerne har bodd i Norge *under 6 år*. Korteste botid har gruppene fra Somalia, Etiopia og Irak (kilde SSB).

Tabell 2 viser det totale antallet (gruppestørrelse) og botid i Norge for de aktuelle gruppene. Botid i Norge er regnet ut fra første innflyttingsår.

1.generasjon fra	Totalt antall i Norge	Botid i Norge:			
		Over 15 år i prosent	14 - 7 år i prosent	Over 7 år i prosent	6 - 0 år i prosent
Bosnia-Hercegovina	13271	2	85	87	13
Vietnam	11862	50	37	87	13
Pakistan	14874	58	19	77	23
India	4547	57	18	75	25
Eritrea	1566	36	39	75	25
Thailand	7949	35	37	72	28
Gambia	883	40	31	71	29
Marokko	4275	43	27	70	30
Tyrkia	8720	41	27	68	32
Filippinene	6461	37	23	60	40
Iran	11634	30	29	59	41
Serbia og Montenegro	8840	13	33	46	54
Sri Lanka	5718	13	25	38	62
Somalia	12166	4	25	29	71
Etiopia	2264	14	15	29	71
Irak	14856	3	16	19	81

Tabell 2: Det totale antallet og botid i Norge (i prosent) for de aktuelle gruppene pr 01.01.04. Tabellen viser fordelingen for de som har bodd i Norge over 7 år (henholdsvis fordelt på over 15 år og 14 til 7 år) og mindre enn 6 år. Kilde: SSB.

Tabellen viser at i 11 av de 16 utvalgte landene er botiden på *over 7 år* i Norge. Førstegenerasjon fra Vietnam, Pakistan og India, har lengst botid, der over 50 % gruppene har en botid på *over 15 år*.

⁴ Dette utvalget representerer land fra de tre verdensdelene (Afrika, Asia og Europa) som det kommer flest på familiegjenforening fra, samt at de dekker noen av de største gruppene av ikke-vestlige innvandrere i Norge.

Ekteskap

I de 16 utvalgte befolkningsgruppene ble det i åtteårsperioden fra og med 1996 til og med 2003 inngått til sammen **12.524** ekteskap blant førstegenerasjon kvinner og menn.

Hovedfunnene er at:

- **Stort sett de fleste ekteskapene i førstegenerasjon innvandrere ble inngått med partner av samme opprinnelse, enten hentet fra opprinnelseslandet (familiegjenforening) eller at begge parter var bosatt i Norge.**
- **Det ble inngått få ekteskap med partner av etnisk norsk opprinnelse, og enda færre med partner med annen landbakgrunn.**

Hva gjelder ”annen landbakgrunn” forteller denne kategorien at vedkommende var registrert (eller har vært registrert) bosatt i Norge, men er verken av etnisk norsk opprinnelse eller av samme opprinnelse som herboende.

2.2 Ekteskapene til førstegenerasjon kvinner

I perioden 1996 - 2003 ble det inngått til sammen **5.106** ekteskap blant førstegenerasjon kvinner. De giftet seg med mann fra opprinnelseslandet (utgjør i overkant av 43 % av ekteskapene), eller de giftet seg med en med samme landbakgrunn som seg selv som var bosatt i Norge (ca. 32 %).

Dette tilsier at om lag **75 %** av samtlige ekteskap for førstegenerasjon kvinne, er inngått med partner med samme landbakgrunn som dem selv. Ca. 19 % (988 ekteskap) ble i denne perioden inngått med norsk etnisk mann og i overkant av 5 % (278 ekteskap) med mann av annen landbakgrunn. Jf. tabell 3:

1996-2003	Tot. ant inngåtte ekteskap	Giftet seg med en fra:							
		opprinnelseslandet		samme landbakgrunn, bosatt i Norge		annen landbakgrunn		fra Norge	
1.gen. kvinne fra	5106	2215	43,4	1625	31,8	278	5,4	988	19,3
Bosnia-Herc.	468	168	35,9	209	44,6	39	8,3	52	11,1
Tyrkia	474	363	76,7	62	13,1	16	3,4	33	7,0
Gambia	40	24	60,0	9	22,5	3	7,5	4	10,0
Marokko	200	135	67,5	29	14,5	15	7,5	21	10,5
Somalia	215	111	51,6	76	35,3	15	7,0	13	6,1
Sri Lanka	573	167	29,4	373	65,1	6	1,1	27	4,7
Filippinene	585	105	17,9	59	10,1	43	7,4	378	64,6
India	214	115	53,7	45	21,0	17	7,9	37	17,3
Irak	247	120	48,6	107	43,3	11	4,5	9	3,6
Pakistan	650	480	73,8	155	23,8	7	1,1	8	1,2
Thailand	382	50	13,1	5	1,3	44	11,5	283	74,1
Vietnam	755	217	28,7	430	57,0	26	3,4	82	10,9
2002-2003									
Serbia og Montenegro	98	68	69,4	12	12,2	7	7,1	11	11,2
Eritrea	17	12	70,6	0	0,0	2	11,8	3	17,7
Etiopia	37	22	59,4	11	29,7	2	5,4	2	5,4
Iran	151	58	38,4	43	28,5	25	16,6	25	16,6

Tabell 3: Viser ekteskapsmønsteret for 1. generasjonskvinnene i Norge for noen utvalgte opprinnelsesland for årene 1996 til og med 2003. For fire land gjelder tallene kun for 2002 og 2003. Kilde: HRS

To land skiller seg imidlertid ut; Filippinene og Thailand. Førstegenerasjonskvinner fra disse to landene gifter seg i hovedsak med norsk etnisk mann, med en prosentfordeling på henholdsvis ca. 65 og 74 %.⁵ Dette påvirker også gjennomsnittstallene markant:

⁵ Vi minner om at disse ekteskapsstallene viser hvem bosatte i Norge gifter seg med. Med andre ord er det slik at majoriteten av thailandske og filippinske kvinner som allerede er bosatt i Norge, og som inngikk ekteskap i perioden, giftet seg med etnisk norsk mann.

Tar vi Filippinene og Thailand ut av statistikken, øker antallet som inngikk ekteskap med mann av samme opprinnelse fra 75 til nærmere **88 %**. De som hentet ektefelle fra opprinnelseslandet øker fra 43 til 50 %. Samtidig ble bare i underkant av 8 % av ekteskapene inngått med norsk mann, mot ca. 19 % inkludert thailandske og filippinske kvinner.

Ektefelle hentet fra opprinnelseslandet

Det fremgår også at det er til dels store variasjoner mellom gruppene. Prosentvis flest tyrkiske og pakistanske kvinner gifter seg med mann i opprinnelseslandet, med henholdsvis ca. 77 og 74 %. I andre enden finner vi thailandske og filippinske førstegenerasjonskvinner, som i liten grad inngår ekteskap i opprinnelseslandet (henholdsvis ca. 13 og 18 %).

Foretar vi en ”rangering” for samtlige land hva gjelder å hente ektemannen i opprinnelseslandet, ser den slik ut:⁶

1.generasjon kvinne som hentet ektefellen i opprinnelseslandet (prosentandel av ekteskapene i åtteårsperioden):

1. Tyrkia	76,7 %
2. Pakistan	73,8 %
3. Eritrea	70,6 %
4. Serbia og Montenegro	69,4 %
5. Marokko	67,5 %
6. Gambia	60,0 %
7. Etiopia	59,4 %
8. India	53,7 %
9. Somalia	51,6 %
10. Irak	48,6 %
11. Iran	38,4 %
12. Bosnia Hercegovina	35,9 %
13. Sri Lanka	29,4 %
14. Vietnam	28,7 %
15. Filippinene	17,9 %
16. Thailand	13,1 %

Ektefelle med samme landbakgrunn, men allerede bosatt i Norge

For dem som gifter seg med mann med samme landbakgrunn og som allerede er bosatt i Norge, ser vi at om lag 65 % av kvinnene med opprinnelse fra Sri Lanka og 57 % av kvinnene fra Vietnam inngikk slike ekteskap. For thailandske kvinner er denne andelen bare 1 %. (Vi må ta høyde for det betydelige kvinneoverskuddet i Norge fra Thailand).

Ingen førstegenerasjonskvinner fra Eritrea inngikk ekteskap med mann bosatt i Norge med samme landbakgrunn, men her har vi bare tall for to år (utgjør totalt kun 17 ekteskap).

⁶ Tallene refererer til perioden 1996 – 2003 samlet sett. For Serbia Montenegro (98 ekteskap), Eritrea (17 ekteskap), Etiopia (37 ekteskap) og Iran (151 ekteskap) har vi tall kun for 2002 og 2003.

1.generasjon kvinne som giftet seg med en av samme opprinnelse som seg selv, men der ektefellen allerede var bosatt i Norge (prosentandel av ekteskapene i åtteårsperioden):

1. Sri Lanka	65,1 %
2. Vietnam	57,0 %
3. Bosnia Hercegovina	44,6 %
4. Irak	43,3 %
5. Somalia	35,3 %
6. Etiopia	29,7 %
7. Iran	28,5 %
8. Pakistan	23,8 %
9. Gambia	22,5 %
10. India	21,0 %
11. Marokko	14,5 %
12. Tyrkia	13,1 %
13. Serbia og Montenegro	12,2 %
14. Filippinene	10,1 %
15. Thailand	1,3 %
16. Eritrea	0,0 %

Ektefelle med annen landbakgrunn

Relativt få 1.generasjonskvinner giftet seg med mann med annen landbakgrunn enn seg selv eller etnisk norsk mann, bare i overkant av 5 %. Flest slike ekteskap ble inngått av iranske kvinner med i underkant av 17 %, mens færrest ble inngått av kvinner fra Sri Lanka og Pakistan, begge med ca. 1 %.

1.generasjon kvinne som giftet seg med en av annen landbakgrunn (prosentandel av ekteskapene i perioden):

1. Iran	16,8 %
2. Eritrea	11,8 %
3. Thailand	11,5 %
4. Bosnia Hercegovina	8,3 %
5. India	7,9 %
6. Gambia	7,5 %
7. Marokko	7,5 %
8. Filippinene	7,4 %
9. Serbia og Montenegro	7,1 %
10. Somalia	7,0 %
11. Etiopia	5,4 %
12. Irak	4,5 %
13. Vietnam	3,4 %
14. Tyrkia	3,4 %
15. Sri Lanka	1,1 %
16. Pakistan	1,1 %

Ektefelle med etnisk norsk bakgrunn

Ekteskap med etnisk norsk mann er heller ikke spesielt hyppig, totalt i overkant av 19 %, eller ca. 8 % om vi skiller ut førstegenerasjonskvinnene fra Thailand og Filippinene. Kvinnene fra Thailand og Filippinene skiller seg markant ut ved at ca. 74 og 65 % av ekteskapene ble

inngått med norsk mann.⁷ Pakistanske 1.generasjonskvinner inngikk færrest ekteskap med norsk mann, om lag 1 % av ekteskapene. Også få kvinner fra Irak og Sri Lanka gifter seg med etnisk norsk mann, utgjør ca. 4 og 5 % av ekteskapene.

1.generasjon kvinne som giftet seg med norsk mann (prosentandel av ekteskapene i åtteårsperioden):

1. Thailand	74,1 %
2. Filippinene	64,6 %
3. Eritrea	17,7 %
4. India	17,3 %
5. Iran	16,6 %
6. Serbia og Montenegro	11,2 %
7. Bosnia Hercegovina	11,1 %
8. Vietnam	10,9 %
9. Marokko	10,5 %
10. Gambia	10,0 %
11. Tyrkia	7,0 %
12. Somalia	6,1 %
13. Etiopia	5,4 %
14. Sri Lanka	4,7 %
15. Irak	3,6 %
16. Pakistan	1,2 %

2.2.1 Endringer i perioden 1996 – 2003 for førstegenerasjonskvinner

Det ser ut til å være en tendens til at kvinnene i *økende* grad gifter seg med mann bosatt i opprinnelseslandet, jf. tabell 4 (i prosent)⁸.

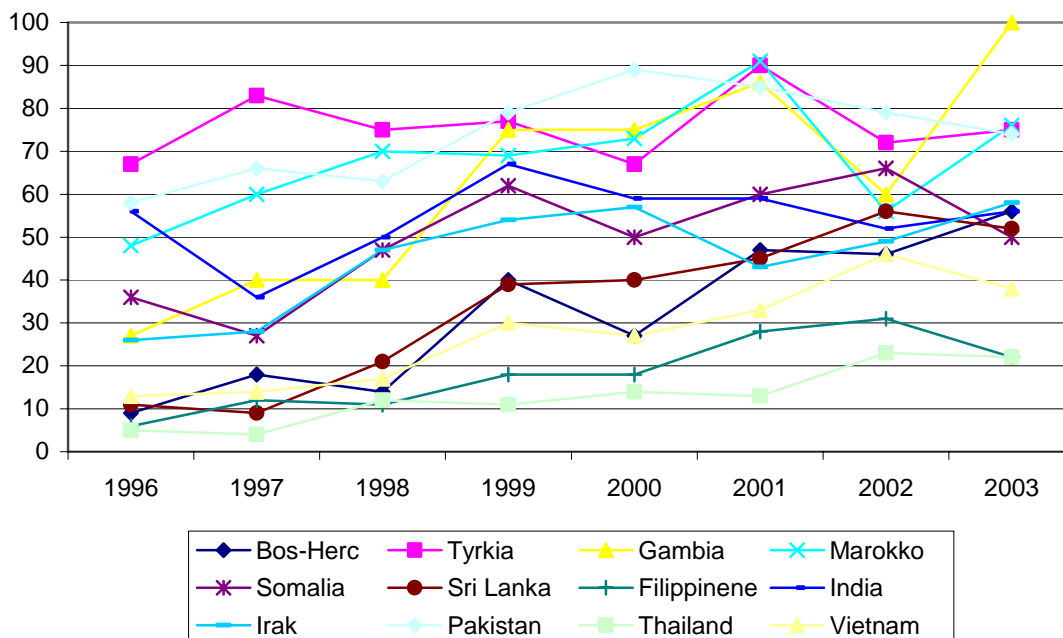
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Bos-Herc	9	18	14	40	27	47	46	56
Tyrkia	67	83	75	77	67	90	72	75
Gambia	27	40	40	75	75	86	60	100
Marokko	48	60	70	69	73	91	56	76
Somalia	36	27	47	62	50	60	66	50
Sri Lanka	11	9	21	39	40	45	56	52
Filippinene	6	12	11	18	18	28	31	22
India	56	36	50	67	59	59	52	56
Irak	26	28	47	54	57	43	49	58
Pakistan	58	66	63	79	89	85	79	74
Thailand	5	4	12	11	14	13	23	22
Vietnam	13	14	17	30	27	33	46	38
Serb-Mont							73	67
Eritrea							83	64
Etiopia							44	71
Iran							40	38

Tabell 4: Viser ekteskapene i prosent for 1.generasjonskvinnene inngått med mann fra opprinnelseslandet i perioden 1996 – 2003. For fire land har vi bare tall for 2002 og 2003. NB: For Gambia er det kun 40 ekteskap totalt, og fra Eritrea bare 17 ekteskap totalt. Kilde: HRS

⁷ Vi gjør igjen oppmerksom på at denne statistikken ikke handler om kvinner som nylig er kommet til Norge gjennom ekteskap, men omhandler kvinner som allerede er bosatt her.

⁸ Imidlertid gjelder dette bare en åtteårsperiode, og er slik sett usikre tall. Vi er avhengig av data for flere år, for å kunne fastslå noe klart mønster.

Ser vi bort fra de landene vi bare har tall fra de siste to år, har det innefor perioden 1996 til 2003 vært en økning for alle befolkningsgrupper, selv om det for de fleste er innbyrdes variasjoner. Endringene kommer kanskje klarere frem i figuren under:

Figur 1: Viser utviklingen hva gjelder 1.generasjon kvinner som henter ektefellen i opprinnelseslandet i perioden 1996 – 2003 (da for de 12 landene vi har data på i hele perioden).

For noen av gruppene har prosentandelen som henter ektemann i opprinnelseslandet vært relativt høy i hele perioden, spesielt for tyrkiske og pakistanske kvinner. For andre har det vært en markert økning: fra Bosnia-Hercegovina er økningen fra 9 til 56 %, for de fra Sri Lanka er økningen fra 11 til rundt 50 %, og for irakiske kvinner er andelen økt fra 26 til 58 %. For gambiske kvinner har økningen vært fra 27 % i 1996 til 100 % i 2003, men dette omhandler få ekteskap (kun 40 ekteskap totalt i hele perioden). Også førstegenerasjonskvinner fra Filippinene (fra 6 % i 1996 til 22 % i 2003) og fra Thailand (fra 5 % i 1996 til 22 % i 2003) synes i økende grad å hente ektefelle i opprinnelseslandet.

Ingen av befolkningsgruppene viser motsatt tendens, dvs. at det er noen markert nedgang i prosentandelen ekteskap med mann hentet i opprinnelseslandet.

Ekteskap med etnisk norsk mann: få ekteskap

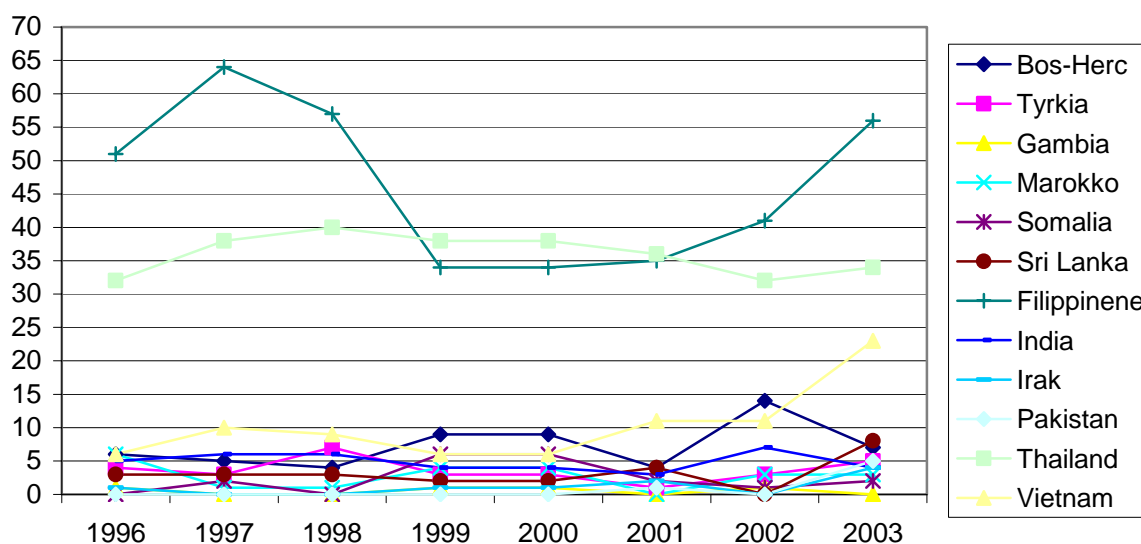
Det har vært få endringer hva gjelder ekteskap inngått mellom førstegenerasjons kvinne og etnisk norsk mann i perioden 1996 – 2003: *Regelen* synes å være at førstegenerasjonskvinner fra de nevnte opprinnelsesland i liten grad gifter seg med etnisk norsk mann, da med unntak av filippinske og thailandske kvinner.

Jf. tabell 5. Tabellen viser reelle tall:

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Bos-Herc	6	5	4	3	9	4	14	7
Tyrkia	4	3	7	7	3	1	3	5
Gambia	1	0	0	1	1	0	1	0
Marokko	6	1	1	3	4	0	3	3
Somalia	0	2	0	0	6	2	1	2
Sri Lanka	3	3	3	4	2	4	0	8
Filippinene	51	64	57	40	34	35	41	56
India	5	6	6	2	4	3	7	4
Irak	1	0	0	1	1	2	0	4
Pakistan	0	0	0	2	0	1	0	5
Thailand	32	38	40	33	38	36	32	34
Vietnam	6	10	9	6	6	11	11	23
Serb-Mont							2	9
Eritrea							1	2
Etiopia							0	2
Iran							13	12

Tabell 5: Viser antall ekteskap inngått mellom førstegenerasjonskvinne i Norge og etnisk norsk mann i perioden 1996 – 2003. For Gambia og Eritrea er det inngått relativt få ekteskap i perioden (henholdsvis 40 og 17). Kilde: HRS

Totalt inngikk 988 førstegenerasjonskvinner i utvalget ekteskap med etnisk norsk mann i angitt periode (for fire land har vi kun tall fra 2002 og 2003). Majoriteten av disse ekteskapene ble inngått av kvinner med opprinnelse fra Filippinene og Thailand, med 67 %, som utgjør 661 ekteskap. Tar vi bort disse, står vi igjen med kun **327** ekteskap mellom 1.generasjonskvinne og norsk mann, som utgjør i underkant av 8 % av samtlige ekteskap for disse 1.generasjonskvinnene. Vi ser også at hele 23 slike ekteskap ble inngått i 2003 av 1.genersajonskvinner fra Vietnam.

Figur 2: Viser utviklingen hva gjelder 1.generasjon kvinner som har inngått ekteskap med etnisk norsk mann i perioden 1996 – 2003 (for de 12 landene vi har data på i hele perioden).

2.2.2 Ekteskapsmønster og botid

I et integreringsperspektiv er det ofte hevdet at innvandreres botid vil ha stor betydning for integreringen: jo lengre tid en gruppe innvandrere har bodd i Norge, jo mer integrert vil gruppens medlemmer bli i det norske samfunnets skikker og verdsett. Med andre ord: Lang botid vil gjøre befolkningen mer lik.

Sammenligner vi gruppenes botid med ekteskapsmønsteret til førstegenerasjonskvinnene, tyder lite på en sammenheng med botid for gruppen og praksisen med å hente ektefelle i utlandet, se tabell 6:

Opprinnelsesland	Hentet ektefelle i opprinnelseslandet	Botid i Norge for gruppen:		
		Over 15 år	14 – 7 år	6 – 0 år
Tyrkia	77 %	41 %	27 %	32 %
Pakistan	74 %	58 %	19 %	13 %
Eritrea	71 %	36 %	39 %	25 %
Serbia Montenegro	70 %	13 %	33 %	54 %
Marokko	68 %	43 %	27 %	30 %

Tabell 6: Viser de fem gruppene som i *størst* omfang giftet seg med ektefelle i opprinnelseslandet, sammenholdt med botid for samme gruppe. NB: For Eritrea har vi ekteskapstall bare for 2002 og 2003, utgjør kun 17 ekteskap totalt. Kilde: HRS

Pakistanere er den største gruppen i Norge, og er også den gruppen med prosentvis lengst botid i her (87 % har bodd her i over syv år, og hele 58 % av disse i over 15 år). Likevel ble 74 % av ekteskapene blant 1.generasjonskvinnene inngått med mann hentet fra Pakistan.

Går vi til den andre enden av skalaen, dvs. til dem som i minst omfang henter ektefelle i opprinnelseslandet, er det heller ingenting som tyder på at botid i Norge har særlig innvirkning, jf. tabell 7:

Opprinnelsesland	Hentet ektefelle i opprinnelseslandet	Botid i Norge for gruppen:		
		Over 15 år	14 – 7 år	6 – 0 år
Thailand	13 %	35 %	37 %	28 %
Filippinene	18 %	37 %	23 %	40 %
Vietnam	29 %	50 %	37 %	13 %
Sri Lanka	29 %	13 %	25 %	62 %
Bosnia Hercegovina	36 %	2 %	85 %	13 %

Tabell 7: Viser de fem gruppene som i *minst* omfang giftet seg med ektefelle i opprinnelseslandet, sammenholdt med botid for samme gruppe. Kilde: HRS

Tabellen viser bl.a. at førstegenerasjonskvinner fra Sri Lanka, som har relativt kort botid i Norge (62 % har vært her i mindre enn seks år) sammenlignet med andre grupper, er en av de gruppene som i minst omfang (29 %) hentet ektefellen i opprinnelseslandet. De fleste i denne gruppen giftet seg derimot med en av samme opprinnelse som allerede var bosatt i Norge (hele 65 %).

2.2.3 Sammendrag førstegenerasjon kvinner

75 % av førstegenerasjonskvinnene i Norge som giftet seg i perioden 1996 – 2003 har inngått ekteskap med mann med samme landbakgrunn som dem selv (utgjør 5.106 ekteskap). Kvinner fra Thailand og Filippinene skiller seg markant ut, da de fleste av disse giftet seg med norsk mann. Tar vi disse ut av statistikken, tilsier det at om lag 88 % giftet seg med mann av samme opprinnelse (totalt 4.139 ekteskap).

Av de som giftet seg med en av samme opprinnelse, ble ektemannen i 44 % av ekteskapene hentet i opprinnelseslandet (utgjør 2.215 ekteskap). Ekskluderer vi kvinnene fra Thailand og Filippinene, øker henteekteskapene til 50 % (2.060 ekteskap). Henteekteskap ble mest praktisert av tyrkiske og pakistanske kvinner, med henholdsvis 77 og 74 % (474 og 650 ekteskap).

Thailandske og Filippinske kvinner giftet seg først og fremst med norsk mann, henholdsvis 74 og 65 % av ekteskapene (283 og 378 ekteskap). Gjennomsnittet for de andre gruppene er på 8 % (utgjør 327 ekteskap). Færrest ekteskap med norsk mann er blitt inngått av kvinner fra Pakistan, Irak og Sri Lanka (fra 1 til 5 %).

Hva gjelder dette mønsteret knyttet til botid for gruppen, synes botid i Norge så langt å ha liten, om noen, innvirkning for førstegenerasjonskvinnenes ekteskapsmønster.

2.3 Ekteskapene til førstegenerasjon menn

Ekteskapsmønsteret til førstegenerasjon menn har klare fellestrekk med førstegenerasjon kvinner. I perioden 1996 - 2003 ble det inngått til sammen **7.418** ekteskap blant 1.generasjon menn. Av disse ble i underkant av 64 % (4.734 ekteskap) inngått med kvinne hentet i mannens opprinnelsesland. I tillegg ble 1.713 ekteskap (23 %) inngått med kvinne med samme landbakgrunn som seg selv, men bosatt i Norge.

Dette tilsier at i ca. **87 %** av *samtlig ekteskap blant førstegenerasjon menn i aktuell periode, ble inngått med kvinne av samme opprinnelse*. Sammenlignet med førstegenerasjon kvinner var dette tallet **75 %**, eller **88 %** hvis vi ser bort fra kvinnene fra Thailand og Filippinene. Jf. tabell 8:

1996-2003	Tot. ant inngåtte ekteskap	Giftet seg med ei fra:							
		opprinnelseslandet		samme landbakgrunn, bosatt i Norge		annen landbakgrunn		fra Norge	
1.gen. mann fra	7418	4734	63,8	1713	23,1	293	3,9	678	9,1
Bosnia-Herc.	549	244	44,4	212	38,6	36	6,6	57	10,4
Tyrkia	741	561	75,7	74	9,9	28	3,8	78	10,5
Gambia	129	77	59,7	11	8,5	13	10,1	28	21,7
Marokko	506	364	71,9	32	6,3	25	4,9	85	16,8
Somalia	303	210	69,5	77	25,4	4	1,3	12	3,9
Sri Lanka	1102	635	57,6	403	36,6	19	1,7	45	4,1
Filippinene	149	67	44,9	57	38,3	8	5,4	17	11,4
India	379	241	63,6	53	13,9	23	6,1	62	16,4
Irak	795	468	58,9	107	13,5	61	7,7	159	20,0
Pakistan	1015	768	75,7	181	17,8	25	2,5	41	4,1
Thailand	40	24	60,0	5	12,5	3	7,5	8	20,0
Vietnam	1217	749	61,5	435	35,7	15	1,2	15	1,2
2002-2003									
Serbia og Montenegro	165	117	70,9	12	7,2	11	6,7	25	15,1
Eritrea	51	48	94,1	0	0,0	2	3,9	1	1,9
Etiopia	32	13	40,6	11	34,4	4	12,5	4	12,5
Iran	245	148	60,4	43	17,6	16	6,5	38	15,5

Tabell 8: Viser ekteskapsmønsteret for 1.generasjonsmennene i Norge for noen utvalgte opprinnelsesland for årene 1996 - 2003. For fire land har vi kun tall for 2002 og 2003. Kilde: HRS

Ektefelle hentet i opprinnelseslandet

Tyrkiske og pakistanske menn inngikk flest ekteskap med kvinne hentet fra opprinnelseslandet, begge på om lag 76 %. De følges tett av marokkanere (72 %) og somaliere (70 %). Menn fra Bosnia-Hercegovina og Filippinene er de som i minst grad henter hustru i opprinnelseslandet, men prosentandelen er fortsatt relativt høy (om lag 45 %). Rangering fremkommer i tabell 9, der vi også for sammenligning har tatt med førstegenerasjons kvinner:

1.gen. mann som hentet kone i opprinnelseslandet:		1.gen. kvinne som hentet mann i opprinnelseslandet:	
1. Eritrea	94,1 %	1. Tyrkia	76,7 %
2. Tyrkia	75,7 %	2. Pakistan	73,8 %
3. Pakistan	75,7 %	3. Eritrea	70,6 %
4. Marokko	71,9 %	4. Serbia og Montenegro	69,4 %
5. Serbia og Montenegro	70,9 %	5. Marokko	67,5 %
6. Somalia	69,5 %	6. Gambia	60,0 %
7. India	63,6 %	7. Etiopia	59,4 %
8. Vietnam	61,5 %	8. India	53,7 %
9. Iran	60,4 %	9. Somalia	51,6 %
10. Thailand	60,0 %	10. Irak	48,6 %
11. Gambia	59,7 %	11. Iran	38,4 %
12. Irak	58,9 %	12. Bosnia Hercegovina	35,9 %
13. Sri Lanka	57,6 %	13. Sri Lanka	29,4 %
14. Filippinene	44,9 %	14. Vietnam	28,7 %
15. Bosnia Hercegovina	44,4 %	15. Filippinene	17,9 %
16. Etiopia	40,6 %	16. Thailand	13,1 %

Tabell 9: Rangering og sammenligning av førstegenerasjon menn og kvinner fra 16 land hva gjelder å hente ektefellen fra opprinnelseslandet (andelen av ekteskap i perioden). NB: For Serbia Montenegro (165 ekteskap), Eritrea (51 ekteskap), Etiopia (32 ekteskap) og Iran (245 ekteskap) har vi kun tall for 2002 og 2003. Kilde: HRS

Ektefelle med samme landbakgrunn, men allerede bosatt i Norge

Bosniere gifter seg i størst utstrekning med kvinne av samme opprinnelse som er bosatt i Norge, 39 %, deretter følger filippinere med 38 %, de fra Sri Lanka med 37 % og vietnamesere med 36 %. Jf. tabell 10.

1.gen. mann som giftet seg med en av samme opprinnelse som seg selv, men der kvinnen allerede var bosatt i Norge:		1.gen. kvinne som giftet seg med en av samme opprinnelse som seg selv, men der mannen allerede var bosatt i Norge:	
1. Bosnia Hercegovina	38,6 %	1. Sri Lanka	65,1 %
2. Filippinene	38,3 %	2. Vietnam	57,0 %
3. Sri Lanka	36,6 %	3. Bosnia Hercegovina	44,6 %
4. Vietnam	35,7 %	4. Irak	43,3 %
5. Etiopia	34,4 %	5. Somalia	35,3 %
6. Somalia	25,4 %	6. Etiopia	29,7 %
7. Pakistan	17,8 %	7. Iran	28,5 %
8. Iran	17,6 %	8. Pakistan	23,8 %
9. India	13,9 %	9. Gambia	22,5 %
10. Irak	13,5 %	10. India	21,0 %
11. Thailand	12,5 %	11. Marokko	14,5 %
12. Tyrkia	9,9 %	12. Tyrkia	13,1 %
13. Gambia	8,5 %	13. Serbia og Montenegro	12,2 %
14. Serbia og Montenegro	7,2 %	14. Filippinene	10,1 %
15. Marokko	6,3 %	15. Thailand	1,3 %
16. Eritrea	0,0 %	16. Eritrea	0,0 %

Tabell 10: Rangering og sammenligning av førstegenerasjon menn og kvinner fra 16 land hva gjelder å gifte seg med en av samme opprinnelse som seg selv, men der ektefellen allerede var bosatt i Norge (andelen av ekteskap i perioden). For Serbia Montenegro, Eritrea, Etiopia og Iran har vi kun tall for 2002 og 2003. Kilde: HRS

I den andre enden av skalaen finner vi marokkanere (6 %). Deretter følger gambiere og tyrkere (henholdsvis på 9 og 10 %).

Ektefelle med etnisk norsk bakgrunn

Det er få ekteskap mellom 1.generasjon menn og etnisk norsk kvinne, totalt 9 %, som utgjør 678 ekteskap av totalt 7.418 i perioden. Det er færrest slike ekteskap blant vietnamesiske 1.generasjon menn, bare 1,2 %, mens gambiere topper med 22 %.

1.gen. mann som giftet seg med norsk kvinne:		1.gen. kvinne som giftet seg med norsk mann:	
1. Gambia	21,7 %	1. Thailand	74,1 %
2. Thailand	20,0 %	2. Filippinene	64,6 %
3. Irak	20,0 %	3. Eritrea	17,7 %
4. Marokko	16,8 %	4. India	17,3 %
5. India	16,4 %	5. Iran	16,6 %
6. Iran	15,5 %	6. Serbia og Montenegro	11,2 %
7. Serbia og Montenegro	15,1 %	7. Bosnia Hercegovina	11,1 %
8. Etiopia	12,5 %	8. Vietnam	10,9 %
9. Filippinene	11,4 %	9. Marokko	10,5 %
10. Tyrkia	10,5 %	10. Gambia	10,0 %
11. Bosnia Hercegovina	10,4 %	11. Tyrkia	7,0 %
12. Sri Lanka	4,1 %	12. Somalia	6,1 %
13. Pakistan	4,1 %	13. Etiopia	5,4 %
14. Somalia	3,9 %	14. Sri Lanka	4,7 %
15. Eritrea	1,9 %	15. Irak	3,6 %
16. Vietnam	1,2 %	16. Pakistan	1,2 %

Tabell 11: Rangering og sammenligning av førstegenerasjon menn og kvinner fra 16 land hva gjelder ekteskap med norsk kvinne eller mann (andelen av ekteskap i perioden). For Serbia Montenegro, Eritrea, Etiopia og Iran har vi kun tall for 2002 og 2003. Kilde: HRS

Ektefelle med annen landbakgrunn

Som for 1.generasjon kvinner er det få 1.generasjon menn som giftet seg med en med annen landbakgrunn enn seg selv, bare i underkant av 4 % (tilsvarende totalt sett 293 ekteskap). For kvinnene var tallet i overkant av 5 %. (Jf. tabell 12 under).

Prosentvis inngås flest slike ekteskap av menn fra Etiopia (på 21,7 %), men dette er bare *fire* ekteskap. For gambiere er prosentandelen av ekteskapene ca. 10 %, men også her er det relativt få ekteskap (13). I reelle tall ble desidert flest slike ekteskap inngått av irakiske menn, totalt 61 ekteskap (i underkant av 8 % av samtlige inngåtte ekteskap for denne gruppen).

Færrest slike ekteskap ble inngått av vietnamesere (i overkant av 1 %, 15 ekteskap av totalt 1.217 ekteskap) og somaliere (i overkant av 1 %, dvs. 4 av totalt 303 ekteskap).

Dette viser at som for førstegenerasjon kvinner, gifter *de fleste førstegenerasjonsmennene seg med ektefelle som har samme landbakgrunn som dem selv.*

1.gen. mann som giftet seg med kvinne av annen landbakgrunn:	1.gen. kvinne som giftet seg med mann av annen landbakgrunn:
1. Etiopia 21,7 %	1. Iran 16,8 %
2. Gambia 10,1 %	2. Eritrea 11,8 %
3. Irak 7,7 %	3. Thailand 11,5 %
4. Thailand 7,5 %	4. Bosnia Hercegovina 8,3 %
5. Serbia og Montenegro 6,7 %	5. India 7,9 %
6. Bosnia Hercegovina 6,6 %	6. Gambia 7,5 %
7. Iran 6,5 %	7. Marokko 7,5 %
8. India 6,1 %	8. Filippinene 7,4 %
9. Filippinene 5,4 %	9. Serbia og Montenegro 7,1 %
10. Marokko 4,9 %	10. Somalia 7,0 %
11. Eritrea 3,9 %	11. Etiopia 5,4 %
12. Tyrkia 3,8 %	12. Irak 4,5 %
13. Pakistan 2,5 %	13. Vietnam 3,4 %
14. Sri Lanka 1,7 %	14. Tyrkia 3,4 %
15. Somalia 1,3 %	15. Sri Lanka 1,1 %
16. Vietnam 1,2 %	16. Pakistan 1,1 %

Tabell 12: Rangering og sammenligning av 1.generasjon menn og kvinner fra 16 land hva gjelder ekteskap med en av annen landbakgrunn (andelen av ekteskap i perioden). For Serbia Montenegro, Eritrea, Etiopia og Iran har vi kun tall for 2002 og 2003. Kilde: HRS

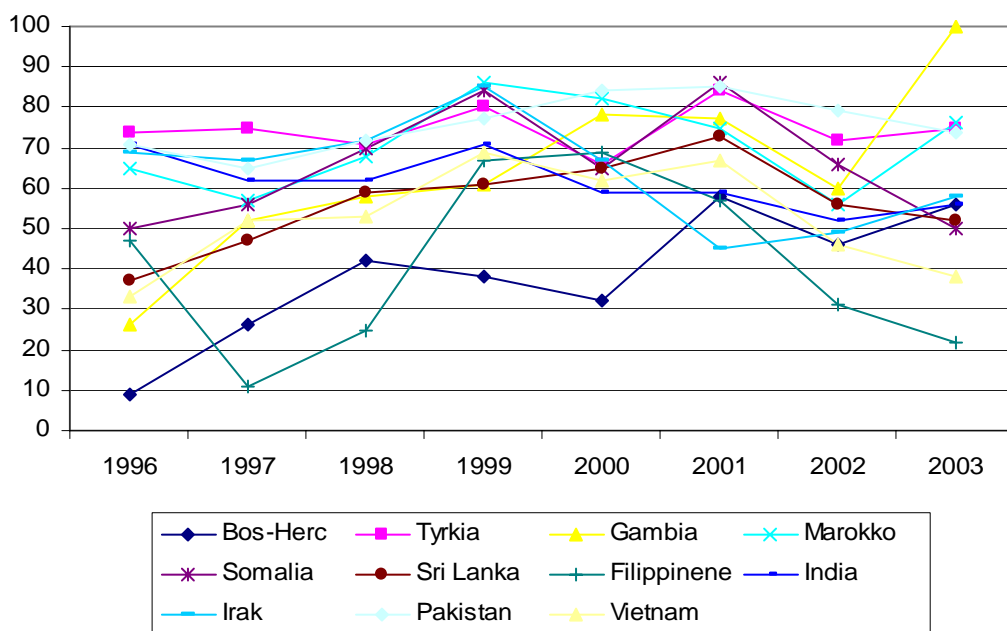
2.3.1 Endringer i perioden 1996 – 2003 for førstegenerasjonsmenn

Majoriteten av 1.generasjonsmennene har inngått ekteskap med kvinne i opprinnelseslandet. Jf. tabell 13 (i prosent). For de fleste befolkningsgruppene synes det dertil å være en *økende tendens* til å hente kone i opprinnelseslandet (samme tendens som blant førstegenerasjon kvinner).

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Bos-Herc	9	26	42	38	32	58	64	56
Tyrkia	74	75	71	80	66	84	70	80
Gambia	26	52	58	61	78	77	53	100
Marokko	65	57	68	86	82	75	74	66
Somalia	50	56	70	84	65	86	67	70
Sri Lanka	37	47	59	61	65	73	75	60
Filippinene	47	11	25	67	69	57	68	60
India	71	62	62	71	59	59	64	66
Irak	69	67	72	85	67	45	57	49
Pakistan	71	65	72	77	84	85	77	77
Thailand	20	100	25	0	50	50	70	77
Vietnam	33	52	53	69	62	67	73	65
Serb-Mont							71	71
Eritrea							93	96
Etiopia							33	45
Iran							59	62

Tabell 13: Viser ekteskapene i prosent for 1.generasjonsmennene inngått med kvinne fra opprinnelseslandet i perioden 1996 – 2003. NB: Det er kun 40 ekteskap i hele perioden for Thailandske 1.generasjonsmenn. Kilde: HRS

Blant menn med opprinnelse fra Thailand synes det å være store variasjoner, men dette skyldes få enheter. Totalt er det bare inngått 40 ekteskap i perioden 1996 – 2003. Spesielt gjelder dette de første seks årene, da thailandske førstegenerasjonsmenn inngikk under fem ekteskap i året. I illustrasjon nedenfor har vi derfor ikke tatt med menn fra Thailand, og vi har heller ikke tatt med de fire landene vi bare har data fra i årene 2002 og 2003:

Figur 3: Viser utviklingen hva gjelder 1.generasjon menn som henter ektefellen i opprinnelseslandet i perioden 1996 – 2003 (for 11 av de 16 landene).

Prosenten henteekteskap blant bosniere steg fra 9 % i 1996 til over 50 % i 2001, og har i de to neste årene holdt seg på dette nivået (64 % i 2002 og 56 % i 2003). For gambiere har henteekteskapene steget fra 26 % i 1996 til hele 100 % i 2003, men totalt er dette bare 129 ekteskap i perioden. For vietnamesere var tallene i overkant av 30 % i 1996, mens det siden 1999 har ligget på 60 – 70 %.

Prosentandelen som henter kone i opprinnelseslandet har vært *høy i hele perioden* for spesielt pakistanere (i snitt 76 %, med variasjon fra 65 til 85 %), tyrkere (i snitt 75 %, med variasjon fra 66 til 80 %) og marokkanere (i snitt 72 %, med variasjon fra 57 til 86 %).

Hva gjelder 1.generasjon menn fra Irak har det vært en markant *nedgang* de siste årene hva gjelder å hente kone i opprinnelseslandet. Denne endringen finner vi igjen (da som markant økning) hva gjelder irakiske 1.generasjonsmenn og ekteskap med etnisk norsk kvinne. Imidlertid kan dette heller være et utslag av norsk politikk enn en eventuell reell endring i ekteskapsmønsteret, jf. nedenfor.

Det har vært få giftermål mellom førstegenerasjonsmenn og etnisk norsk kvinne i angitte periode, med unntak av den markante økning for Irak i årene 2001, 2002 og 2003. For førstegenerasjon menn, synes regelen å være som for førstegenerasjon kvinner; de inngår i liten grad ekteskap med etnisk norsk kvinne.

Menn fra Irak: Markant økning i ekteskap med etnisk norsk kvinne

På fem år, fra og med 1996 til og med 2000, ble det til sammen inngått 25 ekteskap mellom irakisk mann og etnisk norsk kvinne. Dette gir i gjennomsnitt fem ekteskap av denne typen i året (de reelle tallene er 3 i 1996, 6 i 1997, 3 i 1998, 5 i 1999 og 7 i 2000).

I 2001 økte derimot ekteskapene med norsk kvinne markant: hele 54 irakiske menn inngikk ekteskap med norsk kvinne. Dette tilsvarer i overkant av 35 % av samtlige ekteskap inngått av førstegenerasjon irakiske menn dette året. Den høye andelen har holdt seg i 2002 og 2003, jf. tabell 14:

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Bos-Herc	18	5	3	5	7	5	7	7
Tyrkia	12	11	16	5	8	8	13	5
Gambia	7	7	3	6	1	1	3	0
Marokko	12	13	18	3	7	9	9	14
Somalia	5	1	0	0	2	0	3	1
Sri Lanka	9	7	4	7	4	1	4	9
Filippinene	1	2	2	2	0	3	2	5
India	6	2	8	4	6	15	12	9
Irak	3	6	3	5	7	54	38	43
Pakistan	9	4	7	3	3	4	8	3
Thailand	1	0	1	1	0	2	3	0
Vietnam	2	3	3	2	1	1	1	5
Serb-Mont							12	13
Eritrea							1	0
Etiopia							2	2
Iran							21	17

Tabell 14: Viser antall ekteskap i reell tall inngått mellom førstegenerasjonsmann i Norge og etnisk norsk kvinne i perioden 1996 – 2003. Uthevet i tabellen er ekteskapene av irakiske menn. Kilde: HRS

Vi ser denne dramatiske økningen for irakiske 1.generasjonsmenn i sammenheng med historikken til denne gruppen, de såkalte MUF-erne. På slutten av 1990-tallet, særlig i 1999, kom det et betydelig antall kurdere fra Nord-Irak som søkte asyl i Norge. Asylsøknadene ble avslått, men frem til februar 2000 ble det gitt opphold på humanitært grunnlag. Etter dette ble praksisen strammet inn, og denne gruppen fikk da midlertidig arbeids- og oppholdstillatelse uten rett til familiegjening eller bosettingstillatelse (derav navnet MUF-er). I juni 2001 ble det vedtatt at ordningen med slike midlertidige og begrensede tillatelser skulle avvikles. Regjeringen mente at å gi midlertidige tillatelser til personer som ikke har et beskyttelsesbehov ville undergrave asylinstituttet. I tillegg forelå det håndfast informasjon om at mange irakere med norske reisedokumenter reiste hjem til Irak på ferie. Da de midlertidige tillatelsene begynte å utløpe i 2001, fremmet de fleste i denne gruppen ny søknad om arbeids- og oppholdstillatelse på humanitært grunnlag. Noen av disse søknadene ble innvilget, særlig gjaldt dette søknader fra barnefamilier.⁹

Da vi arbeidet med statistikken i 2003, reagerte vi på irakernes voldsomme økning i antall ekteskap med norsk kvinne i 2001. Vi fikk da også bekreftet i UDI at samtlige av disse ekteskapene ble inngått *etter* at regjeringen besluttet at ordningen med slike midlertidige og

⁹ Denne historikken er kildebelagt fra KRDs høringsnotat om forslag til endringer i midlertidig forskrift av 24.februar 2005 nr.0165. Datert 13.april 2005.

begrensede tillatelser skulle avvikles. Vår hypotese er derfor at mange av disse ekteskapene, også for 2002 og 2003, er proforma ekteskap. Vi regner det derfor som sannsynlig at mange av disse ekteskapene vil ende i skilsmisse når ”ektemannen” har vært lenge nok i Norge til å få opphold på selvstendig grunnlag (3 år) eller muligheter for statsborgerskap (4 år).

For øvrig har Kommunal- og regionaldepartementet i disse dager til høring et forslag som åpner for at irakere som tidligere har hatt midlertidig arbeidstillatelse som ikke dannet grunnlag for familiegjennforening og bosettingstillatelse (MUF-tillatelse), kan få ordinær arbeidstillatelse i Norge. Hvis dette forslaget får gjennomslag, avhengig av betingelsene for opphold, regner vi det som sannsynlig at ekteskapene med norsk kvinne vil avta betraktelig for denne gruppen, samtidig med at antallet henteekteskap vil øke tilsvarende. Dette vil statistikk for årene fremover kunne fortelle oss mer om.¹⁰

2.3.2 Ekteskapsmønster og botid

Sammenligner vi gruppenes botid (se tabell 15, jf. også tabell 2) med ekteskapsmønsteret til førstegenerasjonsmennene, synes det å være (som for førstegenerasjonskvinnene) liten sammenheng mellom gruppens botid og praksis med å inngå ekteskap med kvinne i opprinnelseslandet.

Som det fremkommer av tabellen tyder ikke lang botid å virke nevneverdig inn på ekteskapsmønsteret. Pakistanerne er en av de gruppene som har lengst botid i Norge (87 % har bodd her i over syv år, og hele 58 % av disse i over 15 år), og som dessuten er den største gruppen. Likevel ble 76 % av ekteskapene blant 1.generasjonsmennene inngått med kvinne fra Pakistan.

Opprinnelsesland	Hentet hustru i opprinnelseslandet	Botid i Norge for gruppen:		
		Over 15 år	14 – 7 år	6 – 0 år
Eritrea	94 %	36 %	39 %	25 %
Tyrkia	76 %	41 %	27 %	32 %
Pakistan	76 %	58 %	19 %	23 %
Marokko	72 %	43 %	27 %	30 %
Serbia Montenegro	71 %	13 %	33 %	54 %

Tabell 15: Viser de fem gruppene som i *størst* omfang giftet seg med ektefelle i opprinnelseslandet, sammenholdt med botid for samme gruppe. NB: For Eritrea har vi ekteskapstall bare for 2002 og 2003, utgjør kun 51 ekteskap totalt. Kilde: HRS

Går vi til den andre enden av skalaen, dvs. ser på dem som i minst omfang henter ektefelle i opprinnelseslandet, er det heller ingenting som tyder på at botid i Norge har særlig innvirkning. Derimot ser vi at selv blant dem som i ”minst omfang” henter hustru fra opprinnelseslandet, så er likevel andelen høy:

¹⁰ HRS er blitt tipset om at det også har vært forsøk på å få irakiske kvinner bosatt i Norge til å gifte seg med en MUFer. Hva gjelder irakiske 1.generasjonskvinnens ekteskap med iraker bosatt her, er det en stigning for årene 2001 og 2002 i forhold til de to forutgående år, men en nedgang i 2003. Av totalt 35 ekteskap blant 1.generasjon irakiske kvinner i 2000, giftet 43 % (15 ekteskap) seg med en av samme opprinnelse i Norge. I 2002 utgjorde slike ekteskap 49 % (30 ekteskap). I 2003 gikk denne andelen ned til 31,3 % (21 ekteskap).

Opprinnelsesland	Hentet ektefelle i opprinnelseslandet	Botid i Norge for gruppen:		
		Over 15 år	14 – 7 år	6 – 0 år
Etiopia	41 %	14 %	15 %	71 %
Bosnia Hercegovina	44 %	2 %	85 %	13 %
Filippinene	45 %	37 %	23 %	40 %
Sri Lanka	58 %	13 %	25 %	62 %
Irak	59 %	3 %	16 %	81 %

Tabell 16: Viser de fem gruppene som i *minst* omfang giftet seg med ektefelle i opprinnelseslandet, sammenholdt med botid for samme gruppe. NB: For Etiopia har vi kun tall for 2002 og 2993, utgjør totalt kun 32 ekteskap. Kilde: HRS

Tabellen viser bl.a. at førstegenerasjonsmenn fra Sri Lanka, som har relativt kort botid i Norge (62 % har vært her mindre enn seks år) sammenlignet med andre grupper, er en av de gruppene som i minst omfang hentet ektefellen i opprinnelseslandet. Andelen er likevel høy, 58 %. Vi ser også at irakiske førstegenerasjonsmenn, der hele 81 % har botid på under seks år, er blant de fem gruppene som i minst omfang henter hustru fra opprinnelseslandet. Vi viser imidlertid til omtalen av irakiske menn i punktet over.

2.3.3 Sammendrag førstegenerasjon menn

87 % av førstegenerasjonsmennene i Norge som giftet seg i perioden 1996 – 2003 har inngått ekteskap med kvinne med samme landbakgrunn (utgjør 6.447 ekteskap).

Av disse hentet 64 % hustruen i opprinnelseslandet (utgjør 4.734 ekteskap). Flest slike ekteskap ble inngått av pakistanske og tyrkiske menn, begge i underkant av 76 % (utgjør henholdsvis 1.015 og 561 ekteskap).

9 % inngikk ekteskap med norsk kvinne (utgjør 678 ekteskap). Flest irakere har giftet seg med norsk kvinne (159 ekteskap). Vår hypotese er at dette gjelder mange av de såkalte MUFerne, og kan skjule en rekke proforma ekteskap. Vietnamesere, somaliere, pakistanere og menn fra Sri Lanka inngikk færrest ekteskap med norsk kvinne (fra 1 til 4 %).

Botid i Norge for gruppen synes så langt å ha liten innvirkning på ekteskapsmønsteret.

2.4 Ekteskap for andregenerasjon (etterkommere)

Andregenerasjon, eller etterkommerne, er en ung gruppe. Hele 77 % av etterkommerne er yngre enn 15 år, og 13 % er i alderen 20 – 44 år (andelen for førstegenerasjon i sistnevnte aldersgruppe er 55 %).¹¹ Dette indikerer at Norge i fremtiden kan stå over et betydelig antall ”henteekteskaper”, og herav også tvangsekteskap.

At denne gruppen er ung sett i forhold til resten av befolkningen innebærer at det per i dag ikke er så mange etterkommere som har inngått ekteskap. Likevel mener vi det er viktig å se på dem som allerede har giftet seg, for å undersøke om det avtegner seg et ekteskapsmønster.

I perioden fra og med 1996 til og med 2003 ble det inngått totalt **1.301** ekteskap blant andregenerasjon kvinner og menn, som er gjeldende for 12 av de 16 utvalgte landbakgrunnene. Ingen av etterkommerne av de med opprinnelse fra Irak, Thailand, Eritrea og Etiopia har inngått ekteskap.

Flest andregenerasjon pakistanere har giftet seg. De står for om lag 67 % (totalt 869 ekteskap) av samtlige inngåtte ekteskap for de med opprinnelse i de angitte land.

Tendensen i statistikken synes imidlertid rimelig klar – *de etterkommerne som har giftet seg, har giftet seg med en av samme opprinnelses som seg selv og hovedsakelig hentet ektefellen i foreldrenes opprinnelsesland.*

Vi skal i det følgende se på ekteskapene inngått av henholdsvis andregenerasjon kvinner og menn.

2.5 Ekteskapene til andregenerasjon kvinner

I perioden 1996 – 2003 ble det inngått totalt **772** ekteskap blant andregenerasjon kvinner i vårt utvalg.

For seks av de ti landene er det imidlertid til sammen inngått *under* 15 ekteskap i perioden (for Serbia Montenegro og Gambia har vi kun tall fra årene 2002 og 2003). Dette gir at fire av opprinnelseslandene, Pakistan, Tyrkia, India og Marokko, står for hele 95 % av alle inngåtte ekteskap i utvalget (totalt 734 ekteskap). Vi vil i det følgende derfor kun forholde oss til etterkommerne fra disse fire landene, som vi også vil sammenligne med ekteskapsmønsteret til førstegenerasjonskvinnene med opprinnelse i samme land.

Desidert flest ekteskap er inngått blant pakistanske andregenerasjonskvinner, som utgjør 64 % av utvalget (tilsier 494 ekteskap), deretter følger tyrkiske andregenerasjonskvinner med om lag 19 % (utgjør 143 ekteskap).

¹¹ Tall per 01.01.04, SSB.

1996-2003	Tot. ant inngåtte ekteskap	Giftet seg med en fra:							
		opprinnelses- landet		samme landbakgrunn bosatt i Norge		annen landbakgrunn		fra Norge	
2.gen. kvinne fra	734	549	74,7 %	151	20,6 %	17	2,3 %	17	2,3 %
Tyrkia	143	110	77,9	26	18,2	3	2,1	4	2,8
Marokko	40	31	77,5	7	17,5	0	0,0	2	5,0
India	57	34	59,6	13	22,8	6	10,5	4	7,0
Pakistan	494	374	75,7	105	21,3	8	1,6	7	1,4

Tabell 17: Viser ekteskapsmønsteret (i reelle tall) for 2.generasjon kvinner fra Tyrkia, Marokko, India og Pakistan fra og med 1996 til og med 2003. Kilde: HRS

Dette betyr at i overkant av **95 %** i utvalget inngikk ekteskap med person av samme opprinnelse som seg selv. Om lag **75 %** hentet ektefellen i foreldrenes opprinnelsesland, mens i underkant av 21 % giftet seg med person av samme landbakgrunn som seg selv som allerede bodde i Norge. Bare litt over **2 %** av etterkommerne giftet seg med etnisk norsk mann.

Sammenligner vi disse tallene med første generasjonskvinnene fra samme land, dvs. Tyrkia, Marokko, India og Pakistan, som inngikk ekteskap i samme periode (1996 – 2003), ser vi at andregenerasjon i *større grad* enn første generasjon har giftet seg med en av samme opprinnelse som seg selv, og *flere* hentet ektefellen i opprinnelseslandet. Se tabell under, som gjengir tallene for både første- og andregenerasjon:

1996-2003	Tot. ant inngåtte ekteskap		Giftet seg med en fra:							
	opprinnelses- Landet		samme landbakgrunn, bosatt i Norge		annen landbakgrunn		fra Norge			
Kvinne fra	1.gen	2.gen	1.gen	2.gen	1.gen	2.gen	1.gen	2.gen	1.gen	2.gen
	1538	734	71 %	75 %	19 %	21 %	3 %	2 %	6 %	2 %
Tyrkia	474	143	76,7	77,9	13,1	18,2	3,4	2,1	7,0	2,8
Marokko	200	40	67,5	77,5	14,5	17,5	7,5	0,0	10,5	5,0
India	214	57	53,7	59,6	21,0	22,8	7,9	10,5	17,3	7,0
Pakistan	650	494	73,8	75,7	23,8	21,3	1,1	1,6	1,2	1,4

Tabell 18: Viser ekteskapsmønsteret (i prosent) for 1. og 2.generasjon kvinner fra Tyrkia, Marokko, India og Pakistan fra og med 1996 til og med 2003. Kilde: HRS

1.generasjon versus 2. generasjon kvinner

Sammenligningen av ekteskapene inngått av disse 1. og 2.generasjonskvinnene i samme periode (1996 – 2003) viser at:

- 90 % av 1.generasjon kvinner fra Pakistan, Tyrkia, Marokko og India giftet seg med en av samme opprinnelse (i opprinnelseslandet eller bosatt her), mot hele 96 % av 2.generasjonkvinnene med røtter i samme land.
- 71 % av 1.generasjonskvinnene hentet ektefellen i opprinnelseslandet, mot hele 75 % av 2.generasjonskvinnene.

- Prosentvis *flere* i 1.generasjon enn i 2.generasjon inngikk ekteskap med norsk mann, henholdsvis 6 mot 2 %.

2.5.1 Kvinnenes ekteskapsalder

Gjennomsnittsalderen på samtlige inngåtte ekteskap for andregenerasjon tyrkere, marokkanere, indere og pakistanere for perioden 1996 – 2003 er på rundt 20 år (hvis færre enn to enheter, oppgir ikke SSB gjennomsnittsalder. Markert i tabellen med to prikker).

År	2.gen. kvinne	Ant. ekteskap	Gj.snittlig ekteskapsalder
1996	Tyrkia	4	19,0
1997		11	19,3
1998		9	20,1
1999		31	18,3
2000		18	19,4
2001		24	18,8
2002		21	19,6
2003		25	20,1
<i>Gjennomsnitt Tyrkia</i>			19,3
1997	Marokko	5	18,8
1998		2	:
1999		8	19,5
2000		2	:
2001		10	20,1
2002		5	21,2
2003		8	22,5
<i>Gjennomsnitt Marokko</i>			20,4
1996	India	1	:
1997		3	20,0
1998		7	21,1
1999		5	23,6
2000		14	21,9
2001		9	21,7
2002		10	21,8
2003		8	23,8
<i>Gjennomsnitt India</i>			22
1996	Pakistan	32	19,7
1997		49	20,3
1998		42	20,0
1999		79	20,9
2000		56	21,2
2001		73	21,0
2002		90	21,7
2003		73	22,0
<i>Gjennomsnitt Pakistan</i>			20,9

Tabell 19: Gjennomsnittlig ekteskapsalder for 2.generasjon kvinner for 1996 – 2003. Kilde: HRS

Økt ekteskapsalder, men samme ekteskapsmønster?

Det kan synes som om det innenfor samtlige grupper, men minst synlig blant 2.generasjon tyrkiske kvinner, er økt ekteskapsalder. Det kan være at de kvinnene som har giftet seg er blitt noe eldre før de inngår ekteskap, men det kan også skyldes at *noen* av de som har inngått ekteskap er betydelig eldre enn andre, og slik sett trekker gjennomsnittet opp. Uansett endrer ikke ekteskapsmønsteret seg: De gifter seg stadig med sine egne, og hovedandelen henter ektefellen i foreldrenes opprinnelsesland.

Siden SSB ikke oppgir gjennomsnittsalder hvis det er færre enn tre enheter, er det for kategoriene ”gift med mann av annen utenlandsk bakgrunn” og ”gift med norsk mann” (som begge totalt sett har svært få enheter), ikke mulig å si noe om disse kvinnenes ekteskapsalder.¹² Den gjennomsnittlige ekteskapsalderen for de 75 prosentene som *henter ektefellen* i foreldrenes opprinnelsesland, er for tyrkere 19,1 år, for marokkanere 20,5 år, for indere 21,5 år og for pakistanere 20,7 år. Når det gjelder gjennomsnittsalderen for de jentene som gifter seg med mann med *samme landbakgrunn som allerede er bosatt i Norge*, har vi bare tallene for norsktyrkerne og norskpakistanerne på henholdsvis 18,7 år og 21,2 år.¹³

Ekteskapsalder 1. versus 2.generasjon kvinner

Sammenligner vi alderen til de som har inngått ekteskap i første- og andregenerasjon kvinner i samme tidsrom og med samme opprinnelse, er gjennomsnittlig ekteskapsalderen høyere for første generasjon enn for andregenerasjon. Dette kan imidlertid også handle om gjengifte, der godt voksne kvinner som er skilt eller som blir enker, inngår nye ekteskap og slik øker gjennomsnittsalderen. Det er derfor både mulig og sannsynlig at majoriteten blant 1.generasjonskvinnene som har giftet seg også er unge ved ekteskapsinngåelsen.

For tyrkiske førstegenerasjonskvinner var gjennomsnittlig ekteskapsalder i underkant av 23 år (mot 20,1 for andregenerasjon), for marokkanske kvinner 25 år (mot 20,4 år for andregenerasjon), for indiske kvinner i underkant av 27 år (mot 22 år for andregenerasjon) og pakistanske kvinner 24 år (mot 20,9 år for andregenerasjon).

2.5.2 Sammendrag andregenerasjon kvinner

95 % av andregenerasjonskvinnene i utvalget som har giftet seg i perioden 1996 – 2003 har inngått ekteskap med mann med samme landbakgrunn (utgjør 700 ekteskap).

Av disse hentet 75 % ektefellen i foreldrenes opprinnelsesland (utgjør 549 ekteskap). For etterkommerne fra Tyrkia og Marokko var 78 % slike henteekteskap, fra Pakistan 76 % og fra India 60 %.

Kun 2 % av ekteskapene var med etnisk norsk mann. Prosentvis ble flest slike ekteskap inngått av de indiske etterkommerne (med 7 %), og færrest av de pakistanske etterkommerne (med 1,4 %).

¹² I de fire gruppene (Tyrkia, Marokko, India og Pakistan) ble det til sammen i hele perioden inngått 17 ekteskap med mann med annen landbakgrunn, og 17 ekteskap med norsk mann. Jf. tabell 17.

¹³ Blant etterkommerne fra Marokko og India er det inngått få slike ekteskap, totalt 20 i begge gruppene.

Prosentvis giftet *flere* kvinner i andregenerasjon enn i første generasjon seg med mann av egen landbakgrunn, og *flere* i andregenerasjon hentet ektefellen i opprinnelseslandet. Samtidig giftet prosentvis *færre* i andregenerasjon seg med etnisk norsk mann.

Andregenerasjon kvinner var unge, omkring 20 år, når de inngikk ekteskapet.

2.6 Ekteskapene til andregenerasjon menn

I perioden 1996 – 2003 ble det inngått totalt **529** ekteskap blant andregenerasjon menn i vårt utvalg. Men for syv av de ti landene er det til sammen bare inngått 32 ekteskap i perioden (for Serbia Montenegro og Somalia har vi kun tall fra årene 2002 og 2003).

Tre av opprinnelseslandene (Pakistan, Tyrkia og India) står for hele 94 % av alle ekteskapene inngått i perioden i utvalget (utgjør 497 ekteskap). Hele 71 % av ekteskapene er inngått blant pakistanske etterkommere, deretter følger tyrkiske etterkommere med om lag 15 % og indiske etterkommere med i overkant av 8 %.

Vi vil i det følgende derfor kun forholde oss til etterkommerne fra disse tre landene, jf. tabell 20:

1996-2003	Tot. ant inngåtte ekteskap	Giftet seg med ei fra:			
		opprinnelses landet	samme landbakgrunn bosatt i Norge	annen landbakgrunn	fra Norge
2.gen. mann fra	497	366 73,6 %	99 19,9 %	19 3,8 %	13 2,6 %
Tyrkia	78	55 70,5	16 20,5	3 3,8	4 5,1
India	44	31 70,5	8 19,5	2 4,5	3 6,8
Pakistan	375	280 74,7	75 20,0	14 3,7	6 1,6

Tabell 20: Viser ekteskapsmønsteret for 2. generasjon menn i Norge for noen utvalgte opprinnelsesland for årene 1996 til og med 2003. Kilde: HRS

Dette gir at i underkant av **94 %** av etterkommerne i utvalget som giftet seg, inngikk ekteskap med en av samme opprinnelse som seg selv. I underkant av **74 %** hentet ektefellen i foreldrenes opprinnelsesland, mens i underkant av 20 % giftet seg med en av samme opprinnelse som var bosatt i Norge. Bare i underkant av **3 %** giftet seg med etnisk norsk kvinne.¹⁴

Sammenligner vi disse tallene med første generasjonsmenn fra samme land, dvs. Tyrkia, India og Pakistan, som inngikk ekteskap i samme periode, ser vi at andregenerasjon menn i *større grad* enn første generasjon gifter seg med en av samme opprinnelse som seg selv. Omtrent samme prosentandel hentet ektefellen i opprinnelseslandet, mens flere i andregenerasjon giftet seg med en av samme opprinnelse som allerede var bosatt i Norge. Jf. tabell 21 (under).

¹⁴ Omtrent samme fordeling som for andregenerasjon kvinner.

1996-2003	Tot. ant inngåtte ekteskap		Giftet seg med ei fra:							
			opprinnelses-landet		samme landbakgrunn, bosatt i Norge		annen landbakgrunn		fra Norge	
			1.gen	2.gen	1.gen	2.gen	1.gen	2.gen	1.gen	2.gen
Mann fra	1.gen	2.gen	1.gen	2.gen	1.gen	2.gen	1.gen	2.gen	1.gen	2.gen
	2135	497	74 %	74 %	14 %	20 %	4 %	4 %	7 %	3 %
Tyrkia	741	78	75,7	70,5	9,9	20,5	3,8	3,8	10,5	5,1
India	379	44	63,6	70,5	13,9	19,5	6,1	4,5	16,4	6,8
Pakistan	1015	375	75,7	74,7	17,8	20,0	2,5	3,7	4,1	1,6

Tabell 21: Viser ekteskapsmønsteret (i prosent) for 1. og 2.generasjon menn fra Tyrkia, India og Pakistan fra og med 1996 til og med 2003. Kilde: HRS

1. versus 2.geneasjon menn

Sammenligningen av ekteskapene inngått blant disse 1. og 2.generasjonsmennene i samme periode (1996 – 2003) viser at:

- 88 % av 1.generasjon menn fra Pakistan, Tyrkia og India giftet seg med en av samme opprinnelse (i opprinnelseslandet eller bosatt her), mot hele 94 % av 2.generasjon menn med røtter i samme land.
- 74 % av mennene både fra 1. og 2.generasjon hentet ektefellen i opprinnelseslandet
- Prosentvis *flere* av 1.generasjon enn av 2.generasjon menn inngikk ekteskap med norsk kvinne, henholdsvis 7 mot 3 %.

2.6.1 Menneskes ekteskapsalder

Ekteskapsalderen for andregenerasjon menn fremkommer i tabell 22 (under).

Sammenlignet med tallene for andregenerasjon kvinner synes det som om andregenerasjonsmennene er litt eldre før de inngår ekteskap, men de er fortsatt unge med en gjennomsnittlig ekteskapsalder på i underkant av 22 år.

Siden SSB ikke oppgir gjennomsnittsalder hvis det er færre enn tre enheter, er det for kategoriene ”gift med kvinne av annen utenlandsk bakgrunn” og ”gift med norsk kvinne” (som begge totalt sett har svært få enheter), ikke mulig å si noe om menneskes ekteskapsalder.¹⁵

Den gjennomsnittlige ekteskapsalderen for de som lag 74 prosentene som *henter ektefellen* i foreldrenes opprinnelsesland, er for etterkommerne fra Tyrkia 20,5 år, fra India 22,5 år og fra Pakistan 21,4 år. Hva gjelder gjennomsnittsalderen for de som giftet seg med kvinne med

¹⁵ For de tre gruppene (Tyrkia, India og Pakistan) ble det til sammen i hele perioden inngått 19 ekteskap med kvinne med annen landbakgrunn, og 13 ekteskap med norsk kvinne. Jf. tabell 14.

samme landbakgrunn som allerede er bosatt i Norge, er det kun for etterkommerne fra Pakistan vi har valide data., der gjennomsnittlig ekteskapsalder er 22,7 år.

År	Opprinnelsesland	Antall ekteskap	Gj.snittlig ekteskapsalder
1996	Tyrkia	1	:
1997		3	20,7
1998		5	20,0
1999		9	19,2
2000		11	22,6
2001		12	20,5
2002		16	21,2
2003		21	20,9
<i>Gjennomsnitt Tyrkia</i>			20,7
1997	India	1	:
1998		5	20,6
1999		6	23,5
2000		5	23,8
2001		9	23,9
2002		6	21,8
2003		12	24,8
<i>Gjennomsnitt India</i>			23,1
1996	Pakistan	18	19,9
1997		18	20,4
1998		37	21,3
1999		38	21,3
2000		54	21,7
2001		55	22,2
2002		79	23,5
2003		76	23,2
<i>Gjennomsnitt Pakistan</i>			21,7

Tabell 22: Gjennomsnittlig ekteskapsalder for 2.generasjon menn for perioden 1996 – 2003. Kilde: HRS/tall bestilt fra SSB

Ekteskapsalder 1. versus 2.generasjon menn

Sammenligner vi alderen til de som har inngått ekteskap i første- og andregenerasjon menn i samme tidsrom og med samme opprinnelse, gir det at gjennomsnittlig ekteskapsalder er betydelig høyere for førstegenerasjon. For tyrkiske førstegenerasjonsmenn er gjennomsnittlig ekteskapsalder i underkant av 30,6 år (mot 20,7 år for andregenerasjon), for indiske menn 29,7 år (mot 23,1 år for andregenerasjon), og for pakistanske menn 29,8 år (mot 21,7 år for andregenerasjon).¹⁶

¹⁶ Dette kan blant annet handle om gjengifte, der godt voksne menn som er skilt eller som blir enkemenn, inngår nye ekteskap og slik øker gjennomsnittsalderen. Det er derfor både mulig og sannsynlig at mange blant 1.generasjonsmennene som har giftet seg også er unge ved ekteskapsinngåelsen.

2.6.2 Sammendrag andregenerasjon menn

94 % av andregenerasjonsmennene i utvalget som har giftet seg i perioden 1996 – 2003 har inngått ekteskap med kvinne med samme landbakgrunn (utgjør 465 ekteskap).

Av disse hentet 74 % ektefellen i foreldrenes opprinnelsesland (utgjør 366 ekteskap). For etterkommerne fra Pakistan var 75 % slike henteekteskap, fra Tyrkia og India 71 %.

Kun 3 % av ekteskapene var med etnisk norsk kvinne. Prosentvis ble flest slike ekteskap inngått av de indiske etterkommerne (med 6,8 %), og færrest av de pakistanske etterkommerne (med 1,6 %).

Prosentvis giftet *flere* menn i andregenerasjon enn i første generasjon seg med kvinne av egen landbakgrunn, mens andelen som hentet ektefellen i opprinnelseslandet er lik for begge generasjoner. Prosentvis ble det inngått *færre* ekteskap i andregenerasjon med etnisk norsk kvinne.

Andregenerasjon menn var unge, omkring 22 år, når de inngikk ekteskapet.

Dette forteller oss at personer som har bodd hele, eller tilnærmet hele livet, i Norge, gifter seg med en av samme opprinnelse – og langt de fleste med en som *ikke* er bosatt i Norge. ***Hva er det som gjør at så mange av disse unge menneskene ”velger” en person de knapt kan ha møtt? Og motsatt; hva er det som gjør at så få av disse unge menneskene ikke gifter seg med person bosatt i Norge av etnisk norsk eller annen etnisk opprinnelse?***

3 Eksplosjon av unge i gifteklar alder

3.1 Antall barn og unge

Snart 100.000

Gjennom tall fra Statistikkbanken til SSB, har vi regnet ut at det per 1. januar 2004 var registrert 82.692 barn i Norge med ikke-vestlig bakgrunn i alderen 0-19 år. Ved å trekke fra samtlige land i Sør- og Mellom-Amerika, og land i Afrika og Asia der arrangert ekteskap ikke er en praksis av nevneverdig karakter, og/eller med liten innvandring til Norge, står vi igjen med i underkant av **74.000** barn som per samme dato var registrert i Norge. Samtlige av disse har *røtter i land der arrangert ekteskap er en utbredt tradisjon*.

I tillegg til de 74.000 som allerede er bosatt i Norge, har vi en årlig innvandring av barn og unge fra disse områdene, altså førstegenerasjons borgere, gjennom familiegjenforening. I snitt de siste fire årene (2001 – 2004) har det årlig blitt bosatt om lag **2.800 barn** fra de aktuelle områdene (beregnet ut fra UDIs statistikk).¹⁷ Jf. tabell 23 for hvert enkelt år.

	Antall barn som kom til Norge fra land der arrangerte ekteskap er utbredt tradisjon
2001	3.036
2002	3.755
2003	2.193 ¹⁸
2004	2.542

Tabell 23: Viser årlig antall barn som fikk familieinnvandringstillatelse til Norge fra land der arrangerte ekteskap er en utbredt tradisjon. Disse barna er altså 1. generasjon innvandrere (Beregnet ut fra UDIs statistikk).

I tillegg til de barna som allerede er bosatt i Norge, og den årlige innvandringen, kommer de barna som årlig fødes i Norge av foreldre med opprinnelse fra land der arrangerte ekteskap er tradisjon. Statistikkbanken til SSB viser at gruppen ikke-vestlige barn og unge i Norge de siste fem årene øker årlig i snitt med 5.000 personer. Den store majoriteten av disse barna har røtter i land der arrangert ekteskap er utbredt. Trekker vi fra den gjennomsnittlige årlige innvandringen på 2.881, kan vi anta at det årlig fødes om lag 2.000 barn i denne gruppen. Dette innebærer at det per i dag kan være registrert rundt **79.000** barn og unge fra land der arrangert ekteskap er praksis.

Dramatisk økning av ikke-vestlige barn siste tiår

Økningen av denne gruppen de siste 30 årene har vært voldsom. I 1970 var det registrert 1.079 barn og unge i gruppen ikke-vestlige, i 1980 var den steget til 8.193, i 1990 til 28.540,

¹⁷ I de årlige beregningene har vi kun tatt med de landene der arrangerte ekteskap er en utbredt tradisjon, statsløse og "andre" er heller ikke inkludert. Med barn menes de under 18 år.

¹⁸ Det var en relativt stor nedgang i 2003 (med 2.193 barn). Nedgangen var hovedsakelig knyttet til en halvering av antall barn fra Irak og Somalia. Fra Irak kom det 1.069 barn i 2002, mot 595 i 2003. Fra Somalia kom det 1.169 barn i 2002, mot 517 i 2003. For begge disse landene lå antallet i 2004 på 2003-nivå.

og i 2000 til 62.287. For de siste årene har tallene vært: 68.337 (2001), 71.689 (2002), 75.781 (2003) og 82.692 (2004). Jf. fig. 4.

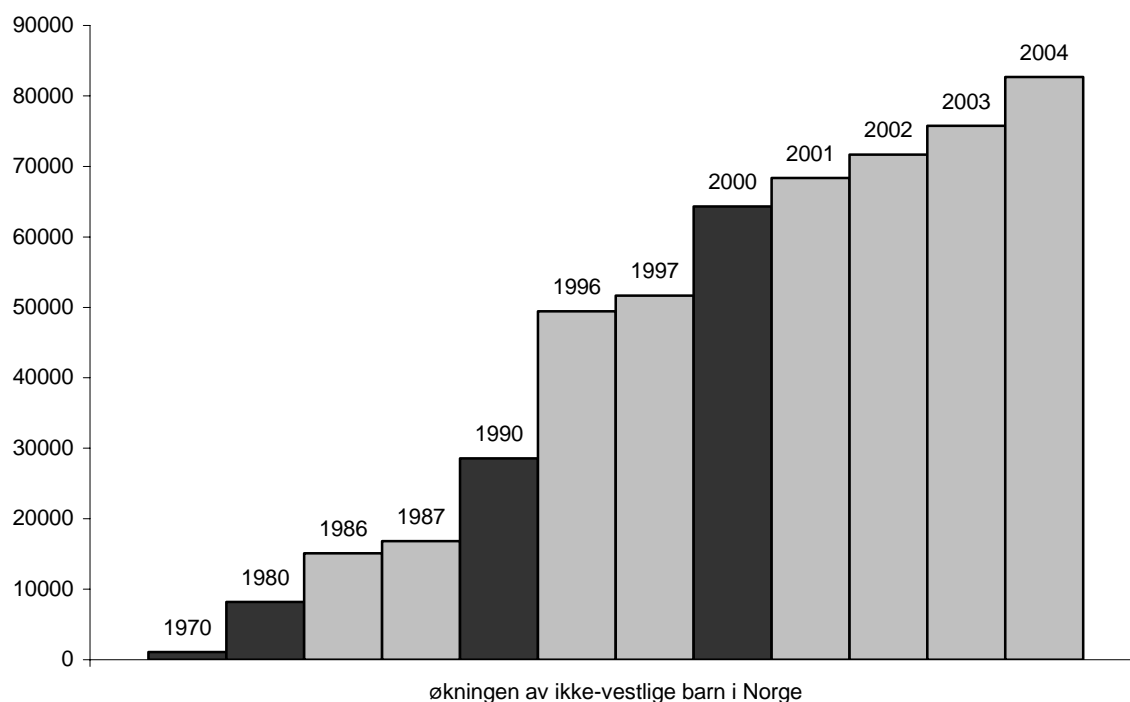

Fig. 4: Viser utviklingen og antallet ikke-vestlige barn i Norge fra 1970 og frem til i dag. De markerte feltene viser tiårsperioder. Tallene regnet ut ved bruk av statistikkbanken til SSB.

Dette gir at gruppen har hatt en *tredobling* fra 1980 til 1990. Det har vært mer enn en *dobling* fra 1990 til 2000. Dette gir at den *gjennomsnittlige årlige veksten* har vært på ca. 10 %, men variasjonen mellom årene er betydelige. Eksempelvis de fire siste årene har variasjonen vært fra fem til ni prosent. Det vesentlige er imidlertid at hvis denne utviklingen fortsetter kan vi kanskje forvente mer enn en *dobling* fra 2000 til 2010, som vil tilsvare 130.000 barn og unge, og en *ny fordobling* fra 2010 til 2020, som tilsier 260.000 barn og unge. Dette bør ha betydning for det framtidige Norge, i den forstand at vi er oppmerksomme på de konsekvenser det kan få eksempelvis i forhold til barnehage, utdanning, på arbeids- og boligmarkedet, men også at vi kan stå overfor en betydelig ekteskapsinnvandring og et betydelig økt omfang av tvangsekteskap (jf. kap.3.3).

Tar vi utgangspunktet i antall ikke-vestlige barn og unge registrert bosatt i Norge i 2000, som var på **64.287**, og beregner veksten med henholdsvis 4 %, 6 % og 8 % i året, gir det flg:

	4 %	6 %	8 %	SSB-tall
2001	66.858	68.144	69.430	68.337
2002	69.532	72.233	74.984	71.689
2003	72.313	76.567	80.983	75.781
2004	75.206	81.161	87.462	82.692

Tabell 24: Beregnet vekst i årene 2001 til og med 2004 ut fra en vekstrate på henholdsvis 4, 6 og 8 %, sammenlignet med SSB-tallene (fra statistikkbanken).

Ut fra tabellen kan vi se at den gjennomsnittlige årlige veksten som korresponderer best med SSB-tallene, er en vekstrate på 6 %. Tar vi kun den gjennomsnittlige vekstraten, dvs. ikke tar høyde for noen andre variabler, og legger den til grunn for den videre utvikling de neste 10 år (til år 2015), gir det følgende utvikling (jf. fig. 5):

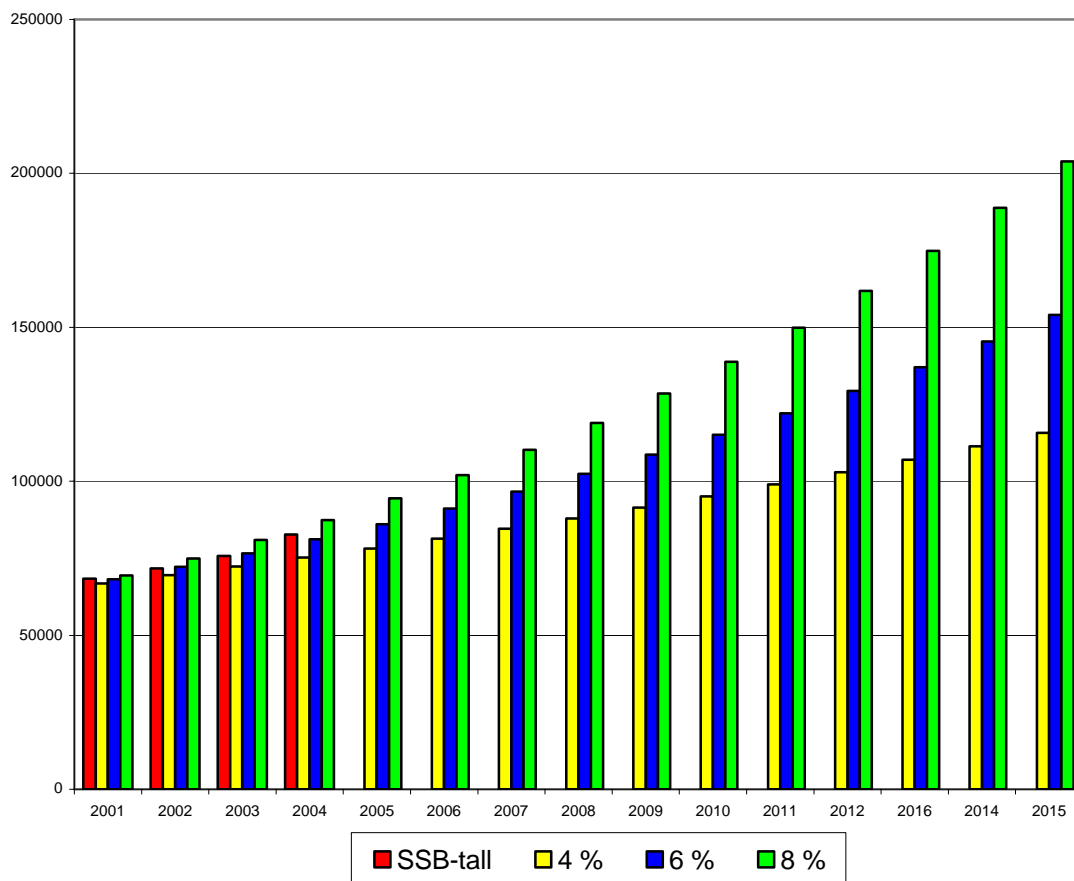

Fig.5: Viser stipulert økning i antall ikke-vestlige barn og unge i Norge kun med hensyn til en vekstrate på henholdsvis 4, 6 og 8 %, med utgangspunkt i SSB-tall (fra statistikkbanken) for årene 2000 – 2004.

Ut fra stipuleringene i figur 5 tilsier dette at i 2015 kan det være 115.778 barn og unge med ikke-vestlige bakgrunn med en årlig vekst på 4 %, 154.070 med en vekst på 6 % og 203.931 med en vekst på 8 %. Den reelle veksten i denne gruppen vil imidlertid avhenge av en rekke faktorer, både delvis kontrollerte (for eksempel ulike integreringspolitiske tiltak) og ukontrollerte (for eksempel en krig).

2 ½ generasjonen og 3.generasjon = norsk

I tillegg til de barna som er registrert i den ikke-vestlige gruppen, kommer de barna som fødes her av andregenerasjon (dvs. tredjegenerasjon), samt de vi kan kalle 2 ½ generasjonsbarna.

2 ½ generasjonsbarna er barn med mor *eller* far som er født i Norge med utenlandsfødte foreldre (såkalt andregenerasjon). Dette vil være barn i såkalte henteekteskap, der herværende part henter ektefellen (hovedsakelig) i foreldrenes opprinnelsesland, jf. statistikken over

andregenerasjonsekteskap i kap.2.3. *Dette betyr at alle barn som er født i ekteskap der mor eller far er andregenerasjon og ektefellen er hentet til Norge gjennom familieetablering, registreres som norske. Det samme gjelder tredjegerasjons barn, det vil si barn født i Norge der både mor og far er født i Norge av utenlandsfødte foreldre.* Verken 2 ½ eller 3. generasjonsbarn er medregnet i hovedgruppen på rundt 79.000 barn og unge med røtter i land der arrangert ekteskap er praksis, ettersom disse barna er registrert hos SSB som norske.¹⁹ Etter vår oppfatning burde disse tallene gjøres tilgjengelige, bl.a. fordi internasjonale studier viser at henteekteskapene fortsetter i 3. generasjon.²⁰

Summert opp betyr overnevnte momenter at antallet barn og unge i Norge per 1. januar 2005 i alderen 0-19 år på om lag 79.000, som har tette bånd til land der arrangerte ekteskap er utbredt praksis, er et forsiktig anslag. *Med tanke på årene som ligger foran oss, og den raskt økende gifteklare gruppen med arrangert ekteskapspraksis som Norge vil få, sier imidlertid anslaget vårt at Norge står overfor en sannsynlig dramatisk økning i antall tvangsekteskap kombinert med innvandring gjennom giftermål.*

De mellom 18 – 23 år

I tillegg til overnevnte må det bemerkes at i de aktuelle gruppene i alderen 18 – 23 år har mange enda ikke inngått ekteskap. I følge SSB var det per 1.januar 2002 hele 88,6 % av mennene og 72,9 % av kvinnene i den totale innvandrerbefolkningen (første- og andregenerasjon) som var ugifte, totalt ca. 27.000 personer, men dette inkluderer både vestlige og ikke-vestlige innvandrere.

Andelen gifte er størst blant de ikke-vestlige, men samtidig er forskjellene betydelig blant gruppene. For eksempel er det relativt mange gifte i denne aldersgruppen med opprinnelse fra Tyrkia (36,1 % av mennene og 59,7 % av kvinnene) og Irak (20,4 % av mennene og 43,4 % av kvinnene). Det er svært få med opprinnelse i Sverige og Danmark i denne aldersgruppen som er gift (1,7 % av mennene for begge land, og henholdsvis 3,8 % og 2,6 % av kvinnene). Det er også spesielt for de ikke-vestlige gruppene at det er betydelige forskjeller blant kvinner og menn, for eksempel er 42,5 % av kvinnene fra Marokko gift, mot 12,6 % av mennene. (Alle tall refererer seg til per 01.01.02).

¹⁹ Å omtale en person som er født i Norge som andregenerasjonsinnvandrer, eller for den saks skyld; etterkommer, er ikke uproblematisk. Noen vil sikkert også hevde at å innføre et begrep som ”2 ½ - generasjonen”, og å omtale 3. generasjon som innvandrer, er ekstra uheldig, knyttet til debatten ”om når en innvandrer slutter å være innvandrer.” Flere har derfor tatt til ordet for å oppheve begrep som andre- og tredjegerasjon, og påpekt at disse er like norske som etnisk norske barn, fordi de er født i Norge. Problemet er bare at de *kan* være det, men at de ikke trenger å være det. Etter vår oppfatning er det langt på vei opp til den enkelte å avgjøre om man blir oppfattet som innvandrer av en eller annen generasjon eller ei. Norge har eksempler på førstegerasjonsinnvandrere som må kunne karakterisere som like innfødte som etniske nordmenn hva gjelder fullverdig deltakelse i et fritt og moderne demokrati som Norge. Vi kan nevne profilerte personer som gründer Rebecca Mahboubi (bl.a. grunnlegger av Bagel & Juice), IT-gründer Shazhad Rana og stand-up komiker Shabana Rehman. Men samtidig er det åpenbart at en del barn som er født i Norge av en eller to utenlandsfødte foreldre, eller der begge foreldrene er såkalt andregenerasjon, i praksis langt fra er fullverdige deltakere i det norske samfunns livet. For eksempel behersker ikke barnet norsk språk, kjenner minimalt til norsk samfunns liv, og opplæres i verdi- og normsett tilhørende land med fravær av demokrati. Samlet betyr disse momentene utfordringer for staten, ofte gjennom særskilte tiltak. Summert opp, mener vi at begrepene innvandrere, og kategorisering i generasjoner, fortsatt vil ha en informasjonsmessig og faglig betydning.

²⁰ Se for eksempel Eivind Vesselbos undersøkelse, referert her i kap.4.1.1.

Mange av de ugifte kvinnene og mennene i aldersgruppen 18 – 23 år vil ta, eller er i, høyere utdanning, og man kan kanskje forvente at de ikke vil inngå ekteskap før utdannelsen er sluttført. I følge SSBs hypotese vil dette også føre til at flestparten av disse personene vil inngå frivillige ekteskap med partner bosatt i Norge. HRS stiller seg mer tvilende til ”denne optimismen”, bl.a. relatert til at vi ser at selv om ekteskapsalderen synes å øke, så synes ikke ekteskapsmønsteret å endre seg vesentlig (jf. kap.2.5 og 2.6). Vår tvil understøttes av en unik undersøkelse fra Danmark. Den viser at blant de med lengre utdanning i de aktuelle gruppene, fortsetter likevel hele 50 % å hente ektefelle i opprinnelseslandet.²¹

3.2 Eksponensiell vekst

For den ikke-vestlige innvandringen til Norge er det fra flere hold, men først og fremst fra SSB, offentliggjort rapporter knyttet til Norges mulige demografiske utvikling. Det er på sin plass å ta opp en sentral problemstilling knyttet til det arbeidet som er gjort: I en kronikk i VG 15. mai i år, problematiserer dr. scient Ole Jørgen Anfinsen, redaktør av nettstedet HonestThinking.org, SSBs håndtering av prognoser over befolkningsutviklingen gjennom 1990-tallet og frem til i dag.²²

Anfinsen påpeker at SSB sine fremskrivninger ikke har tatt hensyn til såkalt eksponensiell vekst. Med eksponensiell vekst menes at jo flere innvandrere som kommer til Norge, jo større vekst blir det ved familiegjenforening eller henteekteskap. Dette gir en selvforsterkende effekt, en eksponensiell vekst. Men SSBs fremskrivninger har hatt som utgangspunkt at nettoinnvandringen vil være nærmest konstant. Anfinsen viser til at SSB har forventet at sannsynlig gjennomsnittlig årlig vekst i ikke-vestlig innvandring i perioden 1990 – 2050 ville ligge på omtrent 3 %, maksimalt noe i overkant av 4 %. Det maksimale anslaget vil bety at Norge i 2050 får en ikke-vestlig befolkning på en million personer, det vil si 20 % av totalbefolkningen. Det maksimale anslaget ble avvist av SSB som ekstremt. Anfinsen avdekker at SSBs egne tall over befolkningsutviklingen i perioden 1990 og frem til i dag, viser at Norge hatt en årlig vekst av ikke-vestlige personer på over 8 %.

Vi håper at myndighetene har et realistisk perspektiv over kommende befolknings- og mulig samfunnsutvikling i tiårene som ligger foran oss. I et slikt perspektiv er også ekteskapsmønsteret vesentlig, både med tanke på reproduksjon av førstegenerasjonsinnvandrere og hvilke konsekvenser utviklingen kan ha på sikt.

3.3 Konsekvenser

At det i dag (tall per 1. januar 2005) er registrert ca. 79.000 barn i Norge i alderen 0 - 19 år med bånd til land der arrangerte ekteskap er utbredt praksis, vil ha flere konsekvenser:

²¹ Undersøkelsen er et forskningsprosjekt ved Handelshøjskolen i Århus, basert på intervju med 693 barn av innvandrere fra Tyrkia, Pakistan og Ex-Jugoslavia, som kom til Danmark rundt syvårsalderen, og som var i alderen 28-36 år da undersøkelsen ble gjennomført. Her referert fra Ugebrevet A4, LO, 29.september 2003.

²² Parallelt med kronikk i VG 15. mai, ble et mer omfattende bakgrunnsmateriale lagt ut på www.honesttinking.org, også dette skrevet av Ole Jørgen Anfinsen.

3.3.1 Tvangsekteskap

En kvalifisert vurdering er at tvangsekteskap allerede er et utbredt fenomen i Norge. Med den kommende bølgen av ungdom i gifteklar alder de neste tiårene, er det derfor all grunn til å tro at dersom dagens politikk videreføres, vil praksisen med tvangsekteskap forholdsmessig eksplodere. At slike grove overgrep får befeste seg i et fritt og moderne demokrati som Norge er i seg selv fullstendig uakseptabelt.

Det foreligger ingen data over utbredelse av tvangsekteskap i Norge eller andre sentrale europeiske land. Men med de mange signalene fra ulike hold, som fra ansatte i utlendingsmyndighetene, ansatte ved utenriksstasjoner, politiet, lærere, andre offentlige og private aktører innen hjelpearbeid, og, ikke minst, de presenterte statistikkene i dette notatet som viser at normen er henteekteskap (jf. kap.2), stiller HRS seg helt og holdent bak uttalelsen til Arbeiderpartiets leder, Jens Stoltenberg, som sa dette til Aftenposten: ”Tvangsgifte, mishandling og diskriminering av kvinner foregår i stor stil både i Pakistan og i innvandrermiljøene her hjemme.” (15. mars 2005). Vi vil imidlertid tilføye; også gutter/menn rammes hardt av tvangsekteskap.

Det anakronistiske arrangerte ekteskap

Arrangert ekteskap mener vi er en anakronisme i et fritt og moderne demokrati. Dette fordi tradisjonen står i motstrid til de helt sentrale bærebjelkene i nettopp et fritt og moderne demokrati. Tradisjonen strider mot *likestilling* mellom kjønnene, da det blant annet er strenge kyskhetskrav til de unge kvinnene som vurderes som potensielle hustruer, mens slike krav er så godt som fraværende for de unge mennene. Det bør også nevnes at tradisjonen praktiseres i land der segregering av kjønnene er utbredt, og der det offentlige rommet stort sett er menns domene. Tradisjonen bryter videre med verdien om *likeverd*, da man i ytterst sjeldent vil vurdere ekteskapskandidater med en annen nasjonal, etnisk, sosial, religiøs eller klan-, stamme- eller kastebakgrunn. Det er på ingen måte å ta hardt i å karakterisere tradisjonen for diskriminerende, og til tider fungere den også direkte rasistisk. Også religiøst sett fungerer den diskriminerende, ved at man kun vurderer kandidater innenfor samme trosretning. Ytringsfriheten er også betydelig begrenset, for ved at å nekte og videreføre tidligere generasjoners ekteskapstradisjon, risikerer man i høyeste grad å bli straffet av sine egne.

Med jevne mellomrom blusser debatten om tvangsekteskap versus såkalte frivillige arrangerte ekteskap opp. Vi skal ikke ta denne debatten her, men henviser til boken ”Feminin integrering” (spesielt kapittel 7, 8 og 11, HRS, 2003). Vi vil imidlertid påpeke et sentralt juridisk moment som den danske jussprofessor, Kirsten Ketscher, utredet i Berlingske Tidende (16.oktober 2004): Hun påpeker at i *rettslig forstand* er et ekteskap kun gyldig såfremt det er inngått frivillig mellom partene. Slik sett er et ekteskap som ikke er inngått frivillig, et tvangsekteskap. Det finnes altså ikke noe midt imellom. Ketscher forklarer dette med at juridisk sett omfatter *tvangsbegrepet* så vel fysisk som psykisk tvang, dvs. alle tilfeller hvor en handling påtvinges en person mot denne personens eget ønske. Dette innbefatter også trusler om handlinger som vil bli påført en selv eller nærstående, for eksempel inndragelse av goder, utelukkelse fra familiesammenhenger etc. Derfor vil det, i følge Ketscher, ikke ha noen relevans å spørre eksempelvis en danskpakistaner om ekteskapet er et tvangsekteskap, et arrangert ekteskap eller et frivillig ekteskap. Det arrangerte ekteskapet er ingen rettslig kategori, og retten anerkjenner kun de ekteskaper som oppfyller kravene til frivillighet. Hun

understreker videre at det *menneskerettslige* korrekte **ikke** er et føleri på skille mellom tvang og arrangement, men at det rettslige avgjørende er at ekteskapet, som det sies i Kvinnekonvensjonen, er uttrykk for partenes "frie og uforbeholdne samtykke". Ketscher avviser ikke at det kan være interessant for sosiologer og antropologer å fastlegge omfanget av såkalte arrangerte ekteskap, men avviser at en slik kategorisering kan brukes som grunnlag for å *fastslå omfanget av beskyttelsesbehovet mot tvangsekteskap*.

Lovbruddet

Uansett om man ønsker å støtte opp under tradisjonen arrangert ekteskap eller ei, er det å tvinge noen inn i ekteskap brudd på både norsk lov og sentrale menneskerettskonvensjoner, og bør straffefølges som det lovbruddet det er. Når så få saker meldes til politiet eller prøves rettslig, har det flere forklaringer:

1. Å bidra til å få sin egen familie/egne foreldre dømt og fengslet er menneskelig sett en svært stor belastning for de fleste av oss. Overgrep betyr heller ikke at alle kjærlighetsbåndene nødvendigvis er brutt.
2. Sosialt vil man etter all sannsynlighet bli utstøtt fra sitt etniske miljø. Til og med i aktuelle ungdomsgrupper, er det generelt ansett som helt uakseptabelt å anmelde sine egne foreldre for denne form for overgrep.
3. Barna/de unge oppdras til avhengighet til familie/storfamilie, og ikke til å bli selvstendige individer. Dette vanskeligjør et brudd med familien.
4. Det psykiske, familiære og sosiale presset om å holde ut i tvangsekteskapet, kan være vel så sterkt som tvangen om å gifte seg.
5. Å bryte ut av et tvangsekteskap er som regel jevngodt med å bli frastøtt av familien og ofte å bli tvunget i dekning grunnet trusler om sanksjoner.
6. For de som har yngre søsken, synes det som enda vanskeligere å bryte ut grunnet omsorg for de yngre, og bekymring for deres fremtid.
7. Det å skulle erkjenne at man er utsatt for grove overgrep, endog utført av ens nærmeste, er ofte vanskelig. Mange prøver å "leve med"/"fortrenge" situasjonen, da en erkjennelse langt på vei fordrer at man tar ansvar for sin egen livssituasjon og kjemper for verdighet. En slik kamp koster (for oss alle).

Debatten som har vært ført offentlig om arrangerte ekteskap/tvangsekteskap har langt på vei romantisert ekteskap mellom to personer som (ofte) ikke treffes under to par øyne før døren lukkes til soverommet på bryllupsnatten. Dette har svekket mulighetene til å føre en debatt på faktuelle forhold knyttet til selve tradisjonen, både hva gjelder den såkalte frivilligheten og selve verdigrunnet.

Vi vil også påpeke de underkommuniserte overgrepene som hyppig skjer i tilknytning til et ufrivillig ekteskap, nemlig frihetsberøvelse (både her i Norge og/eller i opprinnelseslandet), samt seksualforbrytelse mot særlig den kvinnelige parten som tvinges til giftermål.²³

Overvekten av de landene der arrangerte ekteskap praktiseres er muslimske. I følge utbredt tolkning av islam, anses ikke et ekteskap som en realitet før partene har hatt samleie, med andre ord at ekteskapet er fullbyrdet. Etter vår oppfatning tilsier dette at vi (juridisk) kan skille mellom fullbyrdet tvangsekteskap og tvangsekteskap som ikke er fullbyrdet. Ikke bare unge kvinner utsettes for seksualforbrytelse. Scenarioet kan også være dette: Hvis den unge tvangsgiftede mannen nekter å ha sex med hustruen, vil han nesten uten unntak bli utsatt for et formidabelt press fra (særlig) sine egne foreldre om å gjøre hustruen gravid. Altså er ikke tvangen bare knyttet til selve ekteskapsinngåelsen, den fortsetter gjerne til graviditet er en realitet.²⁴ At barn skal fødes i tvangsekteskapet, handler om flere forhold. Vi nevner her det som synes å være det mest sentrale: Familien til den tvangsgiftede mener seg sikrere på å holde den tvungne parten, eventuelt begge partene, i ekteskapet. Dette gjelder enten man tvangsgifter en sønn eller datter.²⁵

Beveggrunner for henteekteskap

Motivene for å hente ektefelle i opprinnelseslandet, blant både første og andre generasjon innvandrere, er mange, og ofte også sammensatte. Vi ser disse hovedårsakene til at majoriteten ikke-vestlige i aktuelle grupper gifter seg i opprinnelseslandet:

1. Man ønsker, eller føler press om, å hjelpe gjenværende familie til velferdsstaten Norge gjennom ekteskapsvisum.
2. Avtale om giftermål for barna med eksempelvis søskenbarn (eller andre) eksisterte allerede før migrasjonen.
3. Ønske om å videreføre verdier, særlig knyttet til tradisjonelle kjønnsroller, ved å hente ektefelle i opprinnelseslandet, som man forventer har fått implementert opprinnelseslandets verdikodeks.²⁶
4. Styrke storfamiliens/klanens/stammens makt og innflytelse ved å bringe nye medlemmer til landet. Altså videreføres føydale og klan- og stammeverdier samt holdninger i miljøene her.
5. Ønske om å preservere egenart hva gjelder verdisett generelt.²⁷

²³ Jf. *Feminin integrering*, kap. 8: "De arrangerte voldtekten min" (HRS, 2003)

²⁴ For unge menn i Norge som tvangsgiftes, er ofte hensikten at foreldrene ønsker seg en svigerdatter i huset som skal ta seg av omsorgsoppgaver og husarbeid.

²⁵ Både unge kvinner og menn som tvangsgiftes i opprinnelseslandet, får ofte ikke lov å reise tilbake til Norge før graviditet er et faktum.

²⁶ Da tenker vi spesielt på å garantere seg en svigerdatter fra opprinnelseslandet som kan ivareta svigerforeldre her på eldre dager.

²⁷ Særlig sentralt er å opprettholde kontroll over kvinners liv, først og fremst kvinners ærbarhet (som i hovedsak kan oppsummeres i "en plettfri seksuell vandel").

6. Redsel for å miste kontakt med opprinnelseslandets røtter. Ved å gifte bort sine sønner og døtre i opprinnelseslandet, styrker man kontaktnettet der.
7. Svært mange 1. generasjon foreldre opplever at 2. generasjon her er blitt "for norske" og stoler ikke på at en eventuell ektefelle fra eget miljø vil oppfylle de forventede forpliktelsene og videreføre de ønskede verdiene. Dette gjelder for begge kjønn.

Betalte proforma ekteskap kamouflert som arrangerte ekteskap

I tillegg bør regelrett handel om visum nevnes, i den forstand at parten i opprinnelseslandet loves giftermål mot en viss sum, og at ekteskapet kan være avtalt å skulle oppløses når fast bosettingstillatelse er et faktum. Slike "ekteskapsavtaler" gjøres også gratis med gjenværende familiemedlemmer.²⁸ Vi snakker her om proforma ekteskap som er kamouflert som arrangert ekteskap, og som går som hånd i hanske med norsk utlendingspolitikk som aksepterer arrangert ekteskap som gyldig innvandringsgrunnlag, selv om partene ikke kjenner hverandre før ekteskapsinngåelsen.

Undersøkelse som dokumenterer årsaker til henteekteskap

Forskning fra Handelshøjskolen i Århus gir for første gang vitenskapelige svar på hvorfor innvandrere inngår nyetablerte ekteskap i opprinnelseslandet. Ettersom dette materialet er unikt, er det interessant å se nærmere på noen av funnene.²⁹

Forskerne har undersøkt familiebakgrunnen, utdannelsesnivået, og personlige holdninger hos 693 barn av innvandrere fra henholdsvis Tyrkia, Pakistan og det tidligere Jugoslavia. Alle barna kom til Danmark i syvårsalderen, har bodd i Danmark i minst 20 år, og er nå mellom 28 og 36 år:

- Forskerne dokumenterer at familiebeslutninger i de fleste tilfeller tilsidesetter den enkeltes eget valg av ektefelle.
- Dess færre konflikter de unge opplever med foreldrene, dess større er sjansen for at de gifter seg i opprinnelseslandet. De unge har innordnet seg det autoritære/hierarkiske storfamiliesystemet og adaptert verdisettet.
- Jo mer liberale holdninger til barneoppdragelse og danske verdier og levesett som foreldrene har, dess større sjanse er det for at barna gifter seg i Danmark.
- Hvis barna har foreldre med lav utdanning, språkproblemer, og tradisjonelle holdninger med bakgrunn i en landsby, øker sjansen betydelig for at barna giftes bort i opprinnelseslandet.
- De som giftet seg i Danmark med etnisk danske eller en annen, giftet seg i stor grad med en part på samme utdannelsesnivå, hvilket er normen blant dansker.
- Kun lengre utdanning kan i en viss grad frigjøre unge innvandrere fra utsikten til å giftes bort med en fra opprinnelseslandet.
- Av de med ingen utdanning ble 90 % giftet bort i opprinnelseslandet. Av de med gjennomført grunnskole, ble 80 % giftet bort i opprinnelseslandet, mens blant de med lengre utdanning var utbredelsen av henteekteskap på 50 %. Det er denne høye

²⁸ Etter tre års ekteskap har man rett til opphold på selvstendig grunnlag, etter fire år rett til norsk statsborgerskap.

²⁹ Aycan Celikaksoy, Helena Skyt Nielsen og Mette Werner ved Handelshøjskolen i Århus, 2003, referert i kap. 3.1.

henteprosenten som får forskerne til å konkludere med at ekteskapsinngåelse i høy grad er en familiebeslutning.

Forskerne konkluderer også med at ikke-vestlige generelt fastholder et ekteskapsmønster som tilhører en annen kultur og tidsalder. Økt alder for å kunne hente ektefelle til Danmark ved nyetablerte giftermål, mener de kan frigjøre unge til å bedre treffe egne valg.

3.3.2 Ekteskap innad i familien

Ekteskap mellom søskenbarn er utbredt i land som eksempelvis Irak, Pakistan og Sri Lanka, og praksisen fortsetter her. Vår oppfatning er at særlig denne formen for ekteskap kan inneholde tvangselementer. Den danske forskeren Anders Hede (cand. scient. adm. og prosjektleder i Ugebrevet Mandag Morgen) undersøkte dette temaet i dybden.³⁰ Hede konkluderte med at det er sterke argumenter for følgende:

- Søskenbarnekteskap er i overveiende grad tvangsekteskaper i henhold til internasjonale menneskerettighetskonvensjoner.
- Andelen søskenbarnekteskap er større blant innvandrere sammenliknet med befolkningen i hjemlandet.
- Søskenbarnekteskap er nært knyttet til fortsatt innvandring.
- Søskenbarnekteskap hindrer integrering og skaper underklasser.

Bakgrunn

I Pakistan viser ulike undersøkelser at minimum 30 % og maksimum 60 % av giftermålene er mellom søskenbarn. I Irak er utbredelsen minimum 46 % og maksimum 57 %, og i Sri Lanka henholdsvis 17 % mot 46 %. I Marokko viser en studie en utbredelse på 29 %.

Flere studier viser at søskenbarnekteskap øker blant innvandrere i Europa, og at ekteskapene brukes som innvandringsverktøy.³¹ Det er også dokumentert at søskenbarnekteskap stiger fra 1. til 2. generasjon, da særlig blant de dårligere stilte gruppene (blant andre av forskeren Georges Renier, 2001). Dette gjelder tyrkere i Frankrike og Sverige, tyrkere og marokkanere i Belgia, og pakistanere i England. For sistnevnte økte prosenten fra 1. til 2. generasjon fra i overkant av 40 % til 70 %. Det er klare tegn på at blant de dårligst integrerte fortsetter praksisen med søskenbarnekteskap, mens blant velintegrerte forsvinner den.

Indisier på tvang

Hede mener blant annet at disse dokumenterte forholdene underbygger tvangen i søskenbarnekteskap:

- Lav alder på kusinebrud.

³⁰ Den omfattende researchen og analysen kan leses på denne adressen: www.mm.dk/filer/faetter-kusine-baggrundsnotat.pdf eller på www.rights.no. Det følgende stoffet om søskenbarnekteskap er i stor grad hentet fra den reviderte utgaven av "Feminin integrering – utfordringer i et fleretnisk samfunn", Kolofon/Human Rights Service 2003.

³¹ HRS dokumenterte i 2003 til sammen 10 søskenbarnekteskap av totalt 14 ekteskap i en muslimsk storfamilie i Norge (op.cit.). Andelen har nå økt med to nye søskenbarnekteskap til 12 av totalt 17 giftermål. Samtlige søskenbarnekteskap har vært henteekteskap og/eller tvangsekteskap.

- Stort sett alle unge i engelskpakistanske miljø som selv velger partner, blir straffet. Ingen velger frivillig søskenbarneekteskap.
- Unge i Pakistan har liten eller ingen innflytelse på giftermålet.³²
- Norske unge innvandrere vil ikke giftes bort til søskenbarn eller til en fra opprinnelseslandet. Særlig jentene vil helst giftes med en person i Europa.³³
- Pakistanere som praktiserer søskenbarneekteskap fortsetter i generasjoner med familiegjenforening, mens blant sikhene, som ikke gifter seg innen slekten, har henteekteskap så godt som opphørt, og de unge har fått reell medbestemmelse.
- På det frie ekteskapsmarkedet er det meget få søskenbarneekteskap.

Andre sentrale moment er:

- høy fertilitet,
- lav utdanning (om noen) for kvinnene - rollen er i hjemmet,
- gjennomgående lav utdanning for barna grunnet dårlig økonomi og/eller fordi barna skal skjermes fra unge i flertallsbefolkningen,
- ekstra sterk kjønnssegregering og dyrking av jomfruidealet,
- en meget innadventt orientering - inkludert utstøtelse av avvikere,
- ghettobosettingsmønster - der særlig kvinners bevegelsesradius er liten.

Kjærlighet – en vestlig idé?

I det moderne samfunnet, med velferdssystem og rettsbeskyttelse, er andelen søskenbarneekteskap mikroskopisk. Familien spiller liten rolle i valg i ektefelle. Romantisk kjærlighet er en allmenn akseptert norm. Et sentralt motargument i debatten, som er gjentatt til det meningsløse, er at ”vi” har ingen rett til å presse ”våre” verdier på ”dem”. Det hevdes endog at romantisk kjærlighet er en vestlig idé. Dette stemmer ikke. På bakgrunn av en analyse av 168 ulike kulturer kan det konkluderes med at forelskelse og romantisk kjærlighet er like universelle følelser som sult, smerte og skadefryd.³⁴

I ikke-vestlige innvandrer miljø propagerer foreldre og eldre kraftig mot romantisk kjærlighet, og fremhever ekteskapeleg vennskap som skal vokse seg til ”virkelig” kjærlighet. ”Vestlige ekteskap”, hevdes det, er kun basert på heftige følelser som alltid vil slokne på et tidspunkt. Slik propaganda er logisk, for romantisk kjærlighet er en trussel mot foreldrenes og de eldres maktposisjon og privilegier som eksempelvis å bli vartet opp av en oppofrende svigerdatter. Dessuten er det gjerne stor forskjell på hva som sies i det offentlige rom, der man kan påvirke andre eller bli utsatt for sanksjoner, og det som sies og gjøres i private sammenhenger.

Konsekvenser av forbud

Konsekvensene ved et forbud mot søskenbarneekteskap vil være omfattende for ulike innvandrergrupper. Det vil skje en kraftig reduksjon av de eldres makt over de yngre, særlig de yngre kvinnene. Mange av dem vil benytte sjansen til å gifte seg opp og ut av egen bakgrunn. Det er helt rimelig å sette spørsmålsteget ved om praksiser og tradisjoner er

³² Studie av legen Rafat Hussain, 1999.

³³ Hedes konklusjon på bakgrunn av studie av Anja Bredal, 1999.

³⁴ William Jankowiak og Edward Fisher (1992), referert fra Hede.

fornuftige og i samsvar med samtiden, og i denne kontekst ser vi ikke et forbud mot søskenbarnektenskap som en utilbørlig inngripen i individets frihet.

Det er god grunn til å anta at forbudet i stor grad vil være selvregulerende. Både foreldre og barn blir legalt og moralsk frigjort fra press fra familien. Også i kulturer med arrangerte ekteskap, tenker foreldre naturligvis på deres barns interesser. De ekstreme tilfeller der velutdannede innvandrere blir gift med analfabeter fra opprinnelseslandet, er nødvendigvis ikke noe foreldrene til den velutdannede synes er fint og i orden. Når det likevel skjer, er det ofte fordi også foreldrene er under et voldsomt press. Innvandrere er som hovedregel ambisiøse på deres barns vegne. Den vesentligste motivasjonen for migrasjon er nettopp ønsket om å gi neste generasjon bedre levekår. Derfor trenger mange foreldre kun den lille, men til gjengjeld helt udiskutable hjelpen fra utsiden, en hjelp de nok neppe vil våge å ytre seg positivt om overfor familien i opprinnelseslandet, mener Hede.³⁵

Det er også god grunn til å forby ekteskap mellom tremenninger:

1. Risikoen for misdannelser ved ekteskap mellom tremenninger er nesten like utbredt som mellom ved søskenbarnektenskap dersom inngifte er en utbredt praksis.³⁶
2. Presset på foreldrene om å bruke barna som levende visum vil reduseres betydelig ved forbud mot søskenbarnektenskap. Det vil imidlertid vokse markant fra foreldrenes fettere og kusiner. Dette presset er mindre forpliktende på foreldrene, men vil sannsynligvis medføre ”nye” negative ekteskapsmønstre.

Håndhevelse av forbud

Etter Hedes oppfatning vil det være ”relativt enkelt” å håndheve et forbud mot søskenbarnektenskap:

1. Ekteparet må erklære skriftlig at de ikke er søskenbarn.
2. Ved tvil kan myndighetene be om å få se familiens stamtre (fra oldeforeldre og frem til begge parter). Stamtreet registreres i en database, og kan dermed brukes ved nye ekteskap i familien.
3. I tillegg kan DNA-test kreves. Men en slik test vil ikke være fullgod i familier med en omfattende historie på inngifte, da den vanskelig klarer å skille tre- og firemenninger.

I følge Hede, vil et *forbud mod søskenbarnektenskap ikke krenke internasjonale konvensjoner eller prinsipper i internasjonal privatrett*. Han mener tvert om at et forbud vil være med på å innfri folkerettens bestemmelser om fri ekteskapsinngåelse.

Undersøkelser fra USA, Australia og Norge indikerer at kun to til seks promille av ekteskapene i majoritetsbefolkningen er mellom søskenbarn og tremenninger. Det er også

³⁵ At ingen pakistanske politikere i Norge har støttet forslag om forbud mot søskenbarnektenskap, kan nettopp handle om dette: De våger ikke overfor miljøene, egen familie i opprinnelseslandet eller her. Eventuelt har også de allerede inngått avtaler med søsken om å arrangere ekteskap mellom barna.

³⁶ Det er 100 % høyere risiko for at det oppdages misdannelser hos nyfødte i disse ekteskapene. Barna har 2-3 ganger høyere risiko for å dø første leveåret. For mer informasjon om misdannelser, se www.consang.net. I perioden 1967 – 1993 er hvert 20 barn født av pakistanske foreldre født med misdannelser (Camilla Stoltenberg, 1997).

verdt å merke seg at i tidligere tider i Norge, da arrangert ekteskap særlig ble praktisert i øvre sosiale lag, var forekomsten av søskenbarneekteskap høy og medførte misdannelser hos barn. I perioder var derfor praksisen forbudt.

3.3.3 Samfunnsøkonomiske kostnader

Omfanget av henteekteskap sammenholdt med manglende integrering eller deltakelse i det norske samfunnet, får selvsagt også samfunnsøkonomiske kostnader. Dette er det ikke forsket på i Norge, men det ligger i kortene at når unge personer avbryter utdanning (særlig unge kvinner) fordi de skal giftes bort, og majoriteten av dem må hente en ektefelle i opprinnelseslandet som verken kjenner det norske språket eller samfunnet, så får dette negative samfunnsøkonomiske konsekvenser. I tillegg bringer den innvandrede ektefellen med seg sine verdier og normer, da også i mange tilfeller et tradisjonelt kvinnesyn, som igjen medfører at for eksempel en innvandret ektemann kan nekte kvinnen å fortsette utdanning eller jobb. En innvandret hustru kan forbli uten særlige rettigheter, for eksempel kan hun nektes å lære språket, og/eller hun må operere som ulønnet hushjelp både for egen familie og svigerfamilien. At barna som fødes i disse ekteskapene vokser opp med høyst en forelder som kan norsk og kjenner norsk samfunnsnivå, er sterkt medvirkende til at barna starter skolegangen her uten å kunne verken norsk eller å kjenne særlig til norske samfunnsforhold. Igjen ser vi hvordan sosial arv reproduseres i generasjonene.

Ekteskapsinnvandringen – vår største velferdsutfordring?

I Norge har vi ingen beregninger over hva innvandringen, som i all hovedsak er ekteskapsinnvandring, eventuelt koster samfunnet. Dette temaet synes å være tabu.

I Sverige, der hver femte borger har utenlandsk opprinnelse (ca. 1,7 millioner, av disse er 1,2 millioner av ikke-vestlig opphav) er det gjort flere kostnadsberegninger. Økonomiprofessor Bo Södersten hevder at i 2003 kostet innvandringen 2 - 3 % av det svenske bruttonasjonalproduktet, tilsvarende 40 – 50 milliarder kroner.³⁷

En undersøkelse av professor i nasjonaløkonomi ved Växjö Universitet, Jan Ekberg, viser at innvandrerne for året 2002 samlet sett utgjorde en utgift på 33 milliarder kroner for det svenske samfunnet.³⁸

Fredrik Bergström fra Handelns utredningsinstitut, og Robert Gidehag fra Skattebetalarnas förening, påviser i en bok som sammenligner Sverige med USA, at den svenske økonomien har stupt så kraftig siden masseinnvandringen startet på 1980-tallet, at Sverige i dag er fattigere enn den fattigste staten i USA.³⁹

I en rapport, presentert av Studieförbundet Näringsliv & Samhälle, fremkommer det at andregenerasjons ikke-vestlige barn har fire ganger så høy risiko for arbeidsløshet sammenliknet med svenske barn.⁴⁰ På daværende tidspunkt var sysselsetningsprosenten på

³⁷ Kronikk av Södersten i Dagens Nyheter, 28. desember 2003.

³⁸ Undersøkelsen var et oppdrag fra den svenske regjeringen i 2002, her referert fra Jyllands-Posten 14. august 2004.

³⁹ *Sverige versus USA – En analys av tillväxtens betydelse*, Timbro förlag, 2003.

⁴⁰ *Arbete? Var god dröj! Invandrare i välfärdssamhället* (2002).

50 % for ikke-vestlige i alderen 16 – 64 år og 80 % for etniske svensker i samme aldersgruppe. Rapporten viser også at rundt 50 % av sosialhjelpsutgiftene i Sverige går til familier med ikke-vestlig bakgrunn.

Typiske ghettoområder i Sverige der få stemmer ved valg, der frafallet ved skolen er svært høyt, og der færre enn 60 % har et arbeid å gå til, har økt eksplosivt, viser en undersøkelse fra Statistiska centralbyrån (SCB, 2004). I 1990 fantes det tre slike områder i Sverige, i dag er det 136 slike områder. I de mest utsatte områdene fullfører under halvparten av elevene grunnskolen med bestått eksamen.

Også i Danmark viser det seg at den ikke-vestlige innvandringen koster landet dyrt. En tenketank opprettet av departementet,⁴¹ har stipulert utgiftene til 14 milliarder kroner årlig, samt at Danmark med ”en perfekt” integrering ville tjent 10 milliarder årlig, hvilket tolkes til et samlet årlig tap på 24 milliarder kroner. I følge Beskæftigelsesministeriets DREAM-database er tapet årlig på 32 milliarder kroner (2002-rapport). I følge samme database, går nesten 40 % av all sosialhjelp til ikke-vestlige innvandrere. Til Dagbladet Børsen, sa finansminister Thor Pedersen nylig at i 2006 vil utgifter knyttet til dårlig integrering beløpe seg til 36 milliarder kroner (3. mai 2005). Han betegner derfor utlendingspolitikken og integreringspolitikken som Danmarks største *velferdsreform*: ”Den største utfordring vi overhodet har de neste 10 år, er integration af indvandrere. Den slår alt andet af banen.” (op.cit.).

Danmark sliter også med 2.generasjon ikke-vestliges skolegang. I OECDs PISA-undersøkelse fra 2003, viser det seg at halvparten av ikke-vestlige andregenerasjonselever ved Københavnskolene går ut av grunnskolen som funksjonelle analfabeter. 60 % av elevene av både 1. og 2. generasjon opprinnelse som overhodet begynner på en utdanning på teknisk skole eller en handelsskole, faller fra. Bare få av dem starter da på en annen utdanning. På videregående er frafallet blant disse elevene dobbelt så høyt som blant etniske dansker.⁴² Av de voksne innvandrerne som kom til Danmark da de var fra seks til 12 år, kom 31 % aldri i gang med utdanning.

Tall fra SSB viser at også i Norge er frafallet blant elever med innvandrerbakgrunn høy. Frafallsprosenten for elevene med innvandrerbakgrunn på videregående skole er 40 %.⁴³ SSB oppgir ikke frafallet spesifikt for etnisk norske elever, men totalfracfallet på landsbasis var på 25 %.⁴⁴ Andelen elever med innvandrerbakgrunn som starter på videregående er også lavere enn blant norske. Mens ca. 90 % av norske jenter og gutter starter på videregående skole, begynner om lag tre av fire 1.generasjonsgutter og -jenter på videregående, mens 86 % av 2.generasjonsguttene og 88 % av 2.generasjonsgjentene begynner på en videregående utdanning. Antall elever med morsmålsundervisning og/eller tospråklig opplæring i

⁴¹ Tænk tanken om utfordringer for integrationsindsatsen i Danmark, opprettet av Ministeriet for flyktninge, Invandrere og Integration.

⁴² Se for eksempel *Udlændinge på ungdomsuddannelserne - frafald og faglige kundskaber* (2005). Tænk tanken om utfordringer for integrationsindsatsen i Danmark.

⁴³ ”Gjennomstrømning i videregående opplæring”, SSB 2004. Slik vi har oppfattet dette innebærer frafallsprosenten også de som går ut av videregående med ett eller flere strykfag.

⁴⁴ Dette inkluderer også innvandrerelver. Da vi etterspurte konkrete tall for frafallet blant norske elever hos SSB, viste det seg at disse tallene ikke foreligger (kan utarbeides ved betalingsoppdrag).

grunnskolen er nesten fordoblet de siste ti årene. I 2002 talte gruppen 18.700 elever. Den største gruppen har pakistansk bakgrunn.

I 2001 tok 26 % av alle 19 – 24 åringene i befolkningen høyere utdanning, mot 14 % av første generasjon innvandrere og 20 % av etterkommerne.⁴⁵

Sysselsettingen blant sentrale ikke-vestlige grupper viser generelt stor forskjell på menn og kvinner. I 2003 var 59 % av pakistanske menn i arbeid, mot kun 26 % av kvinnene. Tallene for Somalia er henholdsvis 29 og 19 %, for Marokko 50 og 35 %, for Tyrkia 55 og 35 %, og for Irak 42 og 19 %. For Sri Lanka, Vietnam, Thailand, og India ligger sysselsettingen på 50 % og oppover for både kvinner og menn (tall fra statistikkbanken SSB).

I årene mellom 1971 og 1975 kom noen tusen menn til Norge på leting etter arbeid fra det som i dag er sentrale ikke-vestlige innvandringsland; Pakistan, Tyrkia, Marokko og India. Gjennom 1970-tallet hadde disse personene en høyere arbeidsdeltagelse enn den norske befolkningen, det vil si 96 % mot 95 % i tilsvarende gruppe nordmenn. En undersøkelse fra Frisch-senteret viser at på begynnelsen av 1980-tallet sank arbeidsdeltagelsen betydelig.⁴⁶ I 1997 var bare halvparten av arbeidsinnvandrerne som kom fra Pakistan, Marokko, India og Tyrkia i perioden 1971-75 i arbeid. 60 % av dem som ikke var i arbeid, var blitt uføretrygdet. Arbeidsdeltagelsen for tilsvarende gruppe av norske menn falt i samme periode fra 95 % til 85 %. Undersøkelsen konkluderer med at ikke-vestlige arbeidsinnvandrere som har bodd mer enn 20 år i Norge stort sett har hatt en betydelig kortere arbeidskarriere enn nordmenn med samme alder og utdanningslengde. Tall fra SSB viser at særlig blant marokkanere er andelen uføretrygdede høy. Hele to tredeler av dem mellom 55 og 64 år fra Marokko er uføretrygdet.⁴⁷

Professor Kjetil Storesletten ved Økonomisk Institutt ved Universitetet i Oslo har studert innvandringens kostnader i USA og i en typisk velferdsstat som Sverige.⁴⁸ Storesletten anslår nettotapet i Sverige per ikke-vestlig innvandrer til om lag 170.000 kroner for hele perioden innvandreren bor i landet. I følge Storesletten er anslaget forsiktig, og han mener det er liten grunn til å tro at forholdet er annerledes i Norge.

For USA har innvandringen stort sett virket økonomisk gunstig. Årsaken til at dette ikke er tilfellet i Sverige, handler særlig om innvandrernes deltagelse i arbeidsmarkedet. I USA har innvandrere stort sett lykkes meget godt på arbeidsmarkedet, og har høyere sysselsetting enn amerikanere. I velferdsstaten Sverige (og Norge) er det motsatte tilfelle: Der er ikke-vestlige innvandreres deltagelse i arbeidslivet markert lavere enn i den generelle befolkning (op.cit.). Storesletten mener undersøkelsene tar livet av påstanden om at velferdsstatens problemer kan løses ved hjelp av dagens form for innvandring.

3.3.4 Befolkningsutvikling og økonomiske forskjeller

Med dagens dramatiske befolkningsutvikling i den ikke-vestlige verden, kombinert med det vel så dramatiske økonomiske gapet mellom Norge og mange ikke-vestlige land i først og

⁴⁵ *Innvandrere i Norge – Hvem er de og hvordan går det med dem?* Del II Levekår, SSB 2004.

⁴⁶ Her referert fra Aftenposten, 2.november 2004.

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ Aftenposten 31.oktober 2004

fremst Asia og Afrika, er det all god grunn til å forvente at presset på grensene våre vil øke i tiden som kommer. For både grupper og enkeltindivider som ønsker/prøver å utvandre, er det naturlig, og kanskje også den eneste muligheten en har, å søke seg til land der man allerede har familieband eller der folk fra ens egen nasjonale gruppe allerede har slått røtter.

I boken *Gode formål – gale følger? Kritisk lys på norsk innvandringspolitikk* (Brox, Lindbekk, Skirbekk red., Cappelen 2003), refererer Bredo Berntsen til befolkningsprognoser bygget på det anerkjente amerikanske Bureau of the Census (BC: Folketellingsinstituttet) som også harmonerer med FNs prognoser.⁴⁹ Av sentrale land hva gjelder fremtidig utvandringspotensial, og der mange allerede har etablert sterke bånd til Norge, nevner vi prognoser for Pakistan og Tyrkia. I år 2000 hadde Pakistan en befolkning på 141 millioner. I 2025 forventes den å øke til 211 millioner, og videre til 260 millioner i 2050. Tyrkia hadde en befolkning på 65 millioner i 2000. I 2025 forventes den å øke til 89 millioner, og videre til 103 millioner i 2050.

3.3.5 Integreringsmuligheter

Det betydelige potensialet for en massiv økning av ikke-vestlig innvandring gjennom ekteskap de kommende tiårene, vil naturlig nok få stor betydning for norsk samfunnsutvikling. Intellektuell redelighet tilsier blant annet det enkle faktum at dess flere ikke-vestlige som innvandrer til Norge, dess vanskeligere kan integrasjonsprosessen bli. Det er en grense både hva gjelder tidsrom og antall i forhold til evnen å integrere folk forsvarlig. Den avgjørende integreringsevnen er dessuten toveis. Særlig gjelder dette ikke-vestlige generelt, som med bakgrunn i ofte umoderne og tradisjonell landsbykultur langt fra besitter samme evne til å tilpasse seg et fritt og moderne demokrati som folk fra vestlige land.

Under tittelen, ”De godes slette gjerninger”, peker tidligere integreringsminister for det danske arbeiderpartiet, Karen Jespersen, på denne problemstillingen (kommentar i *Berlingske Tidende*, 9. april 2005).⁵⁰ Som vist over har Danmark betydelige integreringsproblemer, som særlig er synlig ved ghettodannelser, høyt frafall av elever med ikke-vestlig bakgrunn, og høy arbeidsledighet blant ikke-vestlige. Jespersen skriver at den vesentligste forklaringen på disse alvorlige problemene ligger i innvandringspolitikken de siste 30 årene, da Danmark åpnet for betydelig innvandring fra fattige og politisk og sosialt tilbakeliggende land i den tredje verden, land med en svært annerledes kultur enn den danske. Dette måtte skape problemer; en noenlunde konfliktløs integrering ble umulig: ”Men dette var ikke noe man skulle snakke om. Tvert imot bygde den offentlige debatten og det politiske systemet på en tankegang der omfanget av innvandring var målestokk for humanisme. Jo mer innvandring, jo bedre mennesker var man. Man nøyde seg ikke med å snakke om humansistisk forpliktelse til å ta i mot flyktninger. Også aksepten av et stort antall familieforeninger ble sett på som et særlig uttrykk for humanisme. Man gjorde ingen overveieleser i forhold til hvilke kvalifikasjoner arbeidslivet hadde behov for. Og man gjorde frem for alt ingen overveieleser i

⁴⁹ FN stipulerer antall mennesker i verden i 2050 til ca. 8,9 milliarder, BC stipulerer antallet til ca. 9,1 milliarder.

⁵⁰ Karen Jespersen var ansvarlig minister for innvandrings- og integreringspolitikken i Danmark ved valget i 2001, da regjeringen, dominert av sosialdemokratene, måtte overlate kontorene til partiene Venstre og De konservative. Gjennom nesten hele 1990-tallet var hun sosialminister. Jespersen forlot Folketinget i fjor høst i mistillit til at en eventuelt ny sosialdemokratisk regjering vil holde ord og videreføre dagens danske politikk (omtalt i kap.4.1.1). Karen Jespersen er i dag blant annet kommentator i *Berlingske Tidende* og medlem av vårt råd, HRS-rådet.

forhold til hva en omfattende innvandring fra fjerne og fattige land med en meget annerledes kultur ville bety for hvordan det danske samfunnet ville fungere. Det er dypt skremmende å se tilbake på hvordan personer som erklærte seg for humanister, var fjerne eller totalt likegyldige over innvandringens konsekvenser for det danske samfunnet. Og de som protesterte mot denne likegyldigheten ble kalt fremmedfiendtlige og andre motbydelige ting. Som om humanisme ikke har noe å gjøre med det å verne om en samfunnsmodell med stor frihet, sterkt verdifelleskap og høy tillit mellom borgerne.”

Karen Jespersen mener ”de selverklærte humanister bærer et tungt ansvar for den dårlige integreringen av innvandrere i det danske samfunnet”. Hun peker videre på at folkelig påtrykk i Danmark har presset frem en bred politisk erkjennelse av problemene. ”De gode” er på defensiven, men de har fremdeles en viss innflytelse. Hun mener at nettopp derfor ”kan vi ikke nøyes med å forholde oss til hva vi gjør med integreringspolitikken her og nå. Man blir nødt til å forstå hva som i første omgang skapte de problemene som vi nå opplever, hvis man vil sikre seg mot en gjentakelse. Det er ingen tvil om at mange av dem som ivrig arbeidet for en brå innvandring var preget av gode hensikter. Men sett i historiens lys var resultatene slette.”

Verdifelleskap

HRS er av den klare oppfatningen at integrering handler om å etablere et *felles verdigrunnlag* knyttet til det frie og moderne demokratiets umistelige verdier; *likestilling, likeverd, ytringsfrihet, religiøs frihet, pluralisme og en sekulær rettsstat*. Dette er verdier som den overveldende majoriteten av ikke-vestlige innvandrere som er nytilflyttet til Norge eller som innvandrer til Norge de kommende årene, ikke har fått implementert som verdigrunnlag i opprinnelseslandene. Vi kan fornekte det, men undersøker vi hvilke land majoriteten utvandrer fra, er dette land som i all hovedsak lider av demokratisk underskudd, og der holdningen til for eksempel likestilling og religiøs frihet er en helt annen enn den som råder i Norge i dag. Dette kan medføre at grupper med et i utgangspunktet felles verdigrunnlag søker sammen og slik utvikles et segregert samfunn, der ulike grupper lever side om side. Dess mer segregert ulike nye grupper i Norge lever, dess mindre integrert i demokratiet blir også barna som fødes innad i de enkelte gruppene. **Det er her utfordringen ligger, ikke i hvilken etnisk bakgrunn den enkelte borger av Norge har.**

Parallelsamfunn

Det er ingen tvil om at både Norge og andre sentrale europeiske innvandringsland allerede har en utvikling som bærer mer og mer preg av at ulike grupper lever i parallelle samfunn – det vil si at grupper fordelt på bakgrunn av etnisk/nasjonal og/eller religiøs opprinnelse lever i mer eller mindre avskjermede enklaver i storsamfunnet, jf. også referansen til utviklingen av 136 såkalte ”utenforslags-områder” i Sverige (kap.3.3.2). I disse enklavene råder opprinnelseslandets kodeks, som kan være ekstrepatriarkalske og/eller kjønnsfascistiske holdninger og verdier, føydalitet, kaste-, stamme- og klientkning, og kanskje direkte avsky for demokrati, pluralisme og sekulært tankesett. Dette betyr ikke minst at barn, unge og kvinner, gjøres særdeles sårbare på innsiden av enklaven og kan frarøves grunnleggende menneskerettigheter og rettssikkerhet. I denne sammenheng er det imidlertid viktig å presisere følgende: Det er *langt fra alle* innenfor disse enklavene som ønsker denne utviklingen, antakelig tvert om, men organiseringen av enklavene er i seg selv en måte å opprettholde intern kontroll på og utvikle maktstrukturer. Bryter du enklavens interne justis, utsettes du

for sanksjoner. Sanksjonene kan være av ulik karakter, fra utstøtelse til direkte overgrep. I tillegg kan mangel på integrering medføre dårlige økonomiske kår som gjør det vanskelig eller umulig å flytte ut av ghettoen.

Utviklingen av slike parallelle samfunn medfører en selvforsterkende negativ spiral hva gjelder integrering; barn vokser opp (mer) isolert fra storsamfunnet som gjerne resulterer i at de starter skolegangen uten å mestre det nasjonale språket eller å kjenne den nasjonale kulturen de er borgere av, med økt risiko for at de utdannes til arbeidsløshet eller klientifiseres. Andre sender barna til opprinnelseslandet for lengre opphold, i norsk offentlighet gjerne forklart med at de ”skal lære sin opprinnelseskultur å kjenne”, men sannheten er kanskje heller at de ”skal avlære det de har lært om den norske kulturen”. Og, ikke minst, gjennom henteekteskap går den sosiale ballasten i arv til neste generasjon.⁵¹

3.3.6 Tilhørighetsfølelse og kultur

Mye på grunn av den avskyelige nasjonalsosialismen som vokste frem på 1930-tallet, har selve begrepet nasjonalisme og/eller en nasjon blitt tildelt en negativ konnotasjon. Parallelt med utviklingen av en mer og mer globalisert verden, har flere tatt til ordet for at det å være opptatt av det nasjonale eller å ha en nasjonalfølelse er farlig og forkastelig, og/eller gammeldags. Nasjonalstaten dreier seg kun om demokrati og borgerrettigheter. Ingenting annet. Å hevde at nasjonalstatens befolkning er bundet sammen av historien, språket, verdiene og kulturen i en felles identitet, kan resultere i mistanke om overdreven nasjonalfølelse, eller kanskje rett og slett mistanke om fremmedfiendtlighet.

Den franske historikeren, Ernest Renan, beskrev i 1882 nasjonens eksistens som en ”daglig folkeavstemning”. Med dette mente han at *en nasjon utgjøres av dem som føler de er en del av nasjonen og handler deretter*. Det er ikke biologi eller andre objektive kriterier nasjonalfølelse handler om, men noe subjektivt, en tilhørighets- og sammenhørighetsfølelse uansett avstamning og herkomst.⁵²

I så måte er en unik og omfattende undersøkelse fra Nederland svært tankevekkende: Professor Han Entzinger, som er nestor innen integreringsfeltet i Nederland, undersøkte opplevelse av identitet blant hovedsakelig marokkansk og tyrkisk 3. generasjon i Nederland. De unge var i alderen 18 – 30 år og utvalget var på 900 personer. Entzinger konkluderte med at de unges lojalitet og identitet først var knyttet til islam, deretter til bestefedrenes hjemland og til sist til Nederland. Til Berlingske Tidende kommenterer Entzinger funnene slik: ”Det er slående at de overhodet ikke identifiserer seg med Holland som nasjon på tross av at de har levd her hele livet. Dette viser seg tydelig gjennom kunnskapen deres om for eksempel hollandsk politikk. Mange av de unge er bedre orientert om hva som foregår i hjemlandet.” (12. juli 2003).

⁵¹ Se for eksempel kapittel 5.2 i *Feminin integrering* (HRS, 2003), om integreringsfiaskoen blant pakistanere og bangladeshere i England, som langt på vei forklares med den generasjonsgjettete henting av søskenbarn i opprinnelseslandsbyene gjennom giftermål. Se også HRS’ rapport fra 2004 om *Norske barn i utlandet*, der foreldre gir flere forklaringsgrunner til å sende barna for oppvekst i opprinnelseslandet.

⁵² Referert fra boken *Forsvar for nasjonalstaten*, Ralf Pittelkow (2004). Pittelkow var politisk rådgiver for sosialdemokratenes (Danmarks Ap) statsminister, Poul Nyrup Rasmussen på deler av 1990-tallet, og er i dag politisk kommentator i Jyllands-Posten.

Kultur

HRS mener det er viktig å påpeke at kultur ikke er et statisk begrep. Dagens norske kultur har tilegnet seg og fraristet seg/mistet flere særtrekk og verdier sammenliknet med for 30 til 40 år siden. Videre er det viktig hvordan man tolker begrepet kultur. Det finnes ingen definisjon av kultur som er faglig allment akseptert. Tvert om vil man finne en rekke definisjoner av begrepet, men mange vil kanskje kunne enes med antropologiens ”far”, Edward B. Tylor, sin karakteristikk av kultur; *kultur er det komplekse hele som inkluderer kunnskap, tro, kunst, moral, lover, skikker og vaner som folk erverver seg som medlem av et samfunn.*

Legger vi hele eller deler av denne definisjonen til grunn i debatten om integrering, samt det å ha en folkelig fellesskapsfølelse, kan det synes vanskelig å snakke om en ”norsk kultur”. I alle fall vil den norske kulturen for ulike aktører oppfattes å ha et ulikt innhold. Likevel bør veien fra en ”felles” forståelse av norsk kultur, til en aksept av nasjonen Norge i oppsplittede grupper som lever hver for seg, såkalte parallelle samfunn, med minimal samhandling og med en mangel på lojalitets- og identitetsfølelse til Norge, være lang. En slik utvikling vil svekke den norske staten både i et nasjonalt og internasjonalt perspektiv, og vi tror ikke at dette er en utvikling som befolkningen i Norge ønsker. Tvert om, tror vi, at folk generelt ønsker et sterkt folkelig fellesskap, et ”vi-prosjekt”, der det ikke er barrierer på bakgrunn av etniske eller religiøse røtter. Et slikt fellesskap styrker både demokratiet og viljen til å opprettholde, og videreutvikle, en trygg velferdsstat.

Mangelen på samhandling, fellesskap og forståelse mellom ulike nye grupper i Norge og den norske majoritetsbefolkningen bekymrer ikke bare oss. Til Fredrikstad Blad (10. desember 2004) uttaler en av bautaene i norsk bistandspolitikk, Petter Skauen, seg om sin bekymring for kulturkollisjoner, som han mener ”kan komme ut av kontroll dersom ikke myndighetene nå tar en ’time-out’ og stanser den store strømmen av folk fra fremmede kulturer til Norge. – Vi må prioritere de i akutt nød.” Skauen mener at ”integrasjonspolitikken har vært mislykket” bl.a. fordi vi ”har tatt for lett på ulikhetene”. Han sier videre: ”Jeg har arbeidet med fremmede kulturer i mange år. Kulturkollisjoner skal man ikke kimse av. Det er språklige ulikheter. Det er ulikheter i holdninger. Det er ulikheter i det å snakke sant og når man skal snakke sant. Det er ulike kodekser og vi nordmenn blir veldig moralske når innvandrere bryter våre kodekser. Alle disse kollisjonene kan føre til en kjempekollisjon og noe må gjøres før dette skjer.” Han mener at Norge må ”være mindre blåøyde og mer selektive i vår innvandringspolitikk. – Folk i nød må prioriteres. Men vi må også gjøre mer for å bygge opp folk i deres egne hjemland og regioner”.

3.3.7 Integreringen ”går seg til over tid” – eller ”etnisitreringen” går seg til?

Vi har påpekt at en rekke sentrale aktører gjentatte ganger har hevdet at integreringen går seg til med tiden. Det vises da først og fremst på indikatorer som sysselsetting, levekår og redusert antall barnefødsler fra 1. til 2. generasjon ikke-vestlige borgere. Vi siterer her innledningen fra SSBs *Nytt notat om innvandrerbefolkningen - Innvandrere fra 206 land i Norge*:⁵³

⁵³ Notat 2004/65 [Innvandrere i Norge - Hvem er de, og hvordan går det med dem? Del I Demografi](#)
Notat 2004/66 [Innvandrere i Norge - Hvem er de, og hvordan går det med dem? Del II Levekår](#). Disse rapportene er utarbeidet av SSB på bakgrunn av oppdrag fra Kommunal- og regionaldepartementet som grunnlag for Stortingsmeldingen om innvandring og integrering som ble fremlagt Stortinget i 2004.

”Innvandrerne i Norge kommer fra 206 forskjellige land og består til sammen av 330 000 personer eller 7,3 % av befolkningen. Omkring halvparten av dem er sysselsatt og i arbeid. De aller fleste har etter hvert funnet seg godt til rette i landet. Hovedinntrykket er at integreringen av innvandrerne 'går seg til' med tiden.”

Først en kort kommentar til påstanden: ”De aller fleste har etter hvert funnet seg godt til rette her. Hovedinntrykket er at integreringen av innvandrerne 'går seg til' med tiden.” Hvem er de aller fleste? Og hvordan vet SSB at de aller fleste har funnet seg godt til rette? Sagt på en annen måte: Hva er å finne seg godt til rette? At far er i arbeid? At familiens inntekt nærmer seg norsk inntektsnivå? At datteren, som har giftet seg, føder færre barn enn mor som er født i en landsby i den ikke-vestlige verden? Vi opplever SSBs postulat basert på et unyansert og i hovedsak maskulint verdigrunnlag. I denne sammenhengen er for oss det mest interessante med uttalelsen at det slås fast at ”de aller fleste har funnet seg godt til rette i landet”. La oss ta en liten titt på en undersøkelse publisert nå i mai 2005 av Forskningsstiftelsen Fafo.⁵⁴

Fafo har undersøkt nærmere 3.000 ungdommer i Oslo sin deltakelse i organisasjoner og foreninger. Undersøkelsen viser betydelige forskjeller mellom norsk og utenlandsk ungdoms deltakelse, da i disfavør av ungdom med utenlandsk opphav. Samtidig ønsker disse ungdommene i større grad enn norske å delta i organisert fritidsliv. De som ønsker det aller mest, er de som deltar aller minst, nemlig etterkommere av dem som har lengst botid av ikke-vestlige grupper i Norge, det vil si pakistanske jenter. Det eneste unntaket for disse jentene er religiøse foreninger. De pakistanske jentene oppgir at krav om husarbeid og lekser stopper dem, ikke motivasjon. Mange jobber også ulønnet i familiebedrifter. Blant de pakistanske jentene som deltar minst i organisert fritidsliv, finner vi de som kommer fra familier med god råd. Altså kan det vanskelig være økonomi som stopper dem. Ungdom med bakgrunn fra Iran og Sri Lanka deltar nesten like aktivt som norsk ungdom. Disse to gruppene har imidlertid betydelig kortere botid i Norge enn pakistanere. Hva kan dette handle om?

Som vist i kap.3.3.2 ligger pakistanske kvinner nesten på bunn hva gjelder sysselsetting, en helt sentral integreringsvariabel for SSB, mens kvinner med betydelig kortere botid fra Sri Lanka og Iran, har en langt høyere sysselsetting. Dernest, som vist i kap.2, ligger pakistanere i både 1. og 2. generasjon på topp hva gjelder å gifte seg med en av samme opprinnelse, samt å hente den nyetablerte ektefellen fra Pakistan, noe som etter vår mening ikke understøtter at ”de fleste har funnet seg godt til rette i landet (Norge)”. Ekteskapsmønsteret til pakistanere er heller et tegn på mangelfull integrering. Gjennom debatten på 1990-tallet og frem til i dag forklarer sentrale talspersoner ofte det utstrakte hentemønsteret med at ”ekteskapsmarkedet”, som de selv kaller det, er lite i Norge, derfor må de søke etter potensielle ektefeller i Pakistan. At også 2.generasjon giftes i Pakistan, er ofte forklart med at ”like barn leker best”. Vi fester ikke umiddelbar lit til disse forklaringene.

Vi tror en vesentlig del av forklaringen er å finne i denne typen utsagn fra unge kvinner med bakgrunn fra Pakistan, Tyrkia og Marokko: ”Våre mødre var langt friere da de kom til Norge på slutten av 1970-tallet og begynnelsen av 1980-tallet. Den gang kunne de gå i vestlige klær, de jobbet, og menn og kvinner var sammen i private sosiale samvær. Nå er det blitt så mange

⁵⁴ *Ungdom, fritid og deltakelse i det flerkulturelle Oslo*. Oppdrag fra Barne- og ungdomsrådet i Oslo, utført av samfunnsforsker Jon Horgen Friberg ved Fafo.

her, og den sosiale kontrollen er sterk. I dag går våre mødre med sjal, de er hjemmeværende, og menn og kvinner lever atskilte liv – akkurat som i landsbyen.”

Ettersom pakistanere er den største ikke-vestlige gruppen, de som har lengst botid, og de som har markert seg sterkest i det offentlige bildet, i tillegg til at de er den gruppen med mest politisk og sosial makt, vil vi særlig se på denne gruppen:

Pakistan er den dag i dag et føydalt samfunn som også er basert på strenge kastesystem. Mangel på likeverd er således et utbredt trekk ved den pakistanske kulturen. Kvinners status regnes som en av de svakeste i verden. Parallelt med dette har politisert islam fått et stadig strammere grep om landets befolkning de siste 15 årene, noe som medvirker sterkt til både å opprettholde kvinners lave status og strengt føydale, autoritære og hierarkiske sosiale strukturer. Samlet får dette en negativ spiraleffekt, også for både religions- og ytringsfriheten. I tillegg er landet preget av utstrakt korrupsjon, som ytterligere medvirker til maktstrukturer – man trenger gode kontakter innen særlig politi, byråkrati og politikk for å vinne frem med ”sin sak”. Dette være seg eksempelvis en nabofeide av ymse slag, eller helt enkle trivielle gjøremål som å bane seg vei i den tunge og trege offentlige forvaltningen. En ”hjelpende hånd” vil senere kunne kreve gjenytelse, og slik skapes lojalitets- og avhengighetsbånd. Kort summert opp; folk i Pakistan kan som regel ikke, som oss i Norge, forvente et rettfærdig rettsvesen eller trygghet gjennom offentlige velfungerende institusjoner generelt. ”Trygghet” ligger i makt gjennom relasjoner og familie- og kastetilhørighet, samt makt gjennom eiendommer og økonomi.⁵⁵

Det er en kjensgjerning at pakistanere i Norge har svært tette bånd til opprinnelseslandet, både ved at svært mange har etablert seg med innflytelsesrike boliger i Pakistan og gjennom ekteskapsinngåelser der. At Pakistan International Airlines (PIA) har flere ukentlige direkteflygninger fra Gardermoen til Islamabad (i tillegg til alle andre selskaper som flyr til Pakistan), samt at det til enhver tid befinner seg flere tusen norskpakistanere i Pakistan, underbygger påstanden om de tette båndene.⁵⁶

En gjennomgående mening blant pakistanere i Norge er at de har gjort ”økonomisk suksess” her. Statistikk kan ikke bevise eller avvise dette, da vi ikke har en eneste levekårsundersøkelse som også inkluderer eiendom og verdier i opprinnelseslandet. Det går også an å hevde at deres påstand om suksess er relativ, i den forstand at de utvandret fra svært fattigslige kår og således har tatt et økonomisk kvantesprang i løpet av 20 – 30 år ved å ha klart å etablere seg i en ledende velferdsstat som Norge. Men ut fra mange års tett kontakt med norskpakistanere her og observasjon av den materielle investeringen i deres utvandringsområder i Pakistan, heller vi i retning av at norskpakistanernes påstand om økonomisk suksess stemmer.

Det er klart at økonomi er en integreringsvariabel man må ta hensyn til. Men samtidig er den langt fra avgjørende. Det er godt mulig å være en integrert del av norsk økonomi og produsere velferd til felleskassen, mens man mentalt i holdninger, verdier og tilhørighetsfølelse lever, bokstavelig talt, i et helt annet land.

⁵⁵ La det være klart at med unntak av det svært utbredte føydale preget på Pakistan, er en rekke av nevnte moment her også høyst relevante for en del andre sentrale innvandringsland til Norge.

⁵⁶ Jf. også *Norske barn i utlandet – ute av syne, ute av sinn*. HRS-rapport, juni 2004.

Vårt anliggende er at kamp om makt gjennom verv i politikken og i organisasjoner, samt opprettholdelse av føydalitet, kastementalitet og kjønnsundertrykkende verdier, synes å ha befestet seg i pakistanske miljø i Norge. Vi skal her nevne noen illustrerende eksempler: I Oslo ble åtte innvandrere valgt inn i Oslo Bystyre i 1999, syv av dem hadde pakistansk bakgrunn. Tre av disse ble valgt inn som følge av velgernes kumuleringer. Pakistanere i Oslo utgjorde den gang 11,9 % av bystyret, mens de ikke representerte mer enn 2,2 % av de stemmeberettigede.⁵⁷ Denne skjevfordelingen er interessant, og vi søkte informasjon i deler av det pakistanske miljøet om hvordan dette har latt seg gjennomføre.⁵⁸ Vi blir fortalt at en norsk-pakistaner som søker makt i politiske verv, vil benytte seg av de samme metodene som i Pakistan. Personen henvender seg til familieoverhodene i *storfamilier* med bånd til samme landsby/nærområde som vedkommende har røtter i, og ber om stemmene til familien (med storfamilie menes her minimum 50 medlemmer). Familieoverhodet, som langt på vei kan bestemme (dirigere) familiemedlemmene i stemmevalget, vil (selvsagt) kreve en gjenytelse dersom vedkommende skulle vinne frem ved valget. Den vanligste gjenytelsen som det bes om, er hjelp til å skaffe visum/oppholdstillatelse i Norge. En annen vanlige gjenytelse er å be om hjelp til å få skjenkebevilling.

En viktig merknad her er at hvis familieoverhodet har avslørt mangel på makt innad i storfamilien, særlig ved mangelfull kontroll over jentene og kvinnene ved at de utviser ”norsk” adferd, vil vedkommende oppfattes som så godt som uaktuell å sanke stemmer hos. Norsk adferd kan i denne forstand både være et aktivt sosialt liv utenfor husets fire vegger, inneha en jobb som anses som usømmelig, eller usømmelig klesdrakt, og, ikke minst avvik i normert/akseptabelt ekteskapsmønster. Dette vil tolkes dit hen at overhodet har demonstrert mangel på kontroll og makt over sine egne, og det forventes dermed heller ikke at han kan få sine egne til å stemme på den politikeren han eventuelt skulle peke ut.

Andre sentrale kanaler til velgere er via samme kastetilhørighet eller gjennom tilhørighet til samme muslimske menighet, der det søkes organisatoriske verv og/eller tette bånd til den religiøse og formelle ledelsen. Dette i håp om at menighetens ledelse vil anbefale medlemmene å stemme på vedkommende, eksempelvis med begrunnelse om at politikeren vil hjelpe menigheten med utbyggingstillatelse og/eller kjempe aktivt for en politisk sak som for eksempel at jenter i skolen fortsatt skal kunne bære sjal.

I tillegg vil vedkommende søke å styrke sitt politiske nettverk i Pakistan, gjerne ved større arrangement i Norge knyttet eksempelvis til den pakistanske nasjonaldagen, der politiske lokale og nasjonale størrelser inviteres fra Pakistan. Tanken bak er todelt. Ved at kjente politiske størrelser fra Pakistan tar imot invitasjon til vedkommendes arrangement her, håper man at pakistanere i Norge imponeres og ledes til å tro at vedkommendes politiske innflytelse og muligheter er betydelig. Samtidig forventes det at når den pakistanske politikeren er tilbake i Pakistan, vil han tale varmt om vedkommende og oppfordre folk i vedkommendes hjemkrets til å påvirke pakistanere i Norge til å gi vedkommende stemme ved valget. Båndene som knyttes til maktpersoner i Pakistan, være seg politikere eller andre, har også en tredje viktig funksjon; ettersom båndene til Pakistan er så tette, både gjennom familierelasjoner og

⁵⁷ Samfunnsspeilet nr. 2, 2001

⁵⁸ I deler av det følgende vil vi fremlegge informasjon fra flere kilder som vi av hensyn til deres sikkerhet ikke kan navngi. Den informasjon som kan kildebelegges, støtter opp det bildet som er tegnet.

verdier, trenger man et kontaktnett bestående av personer med makt som kan ”ordne opp i problemer” i Pakistan.

At særlig pakistanere i Norge synes å bære preg av nevnte strukturer og handlemønstre fra opprinnelseslandet, mener vi blant annet årets 1905-feiring vitner om: I Oslo søkte to pakistanske – og ingen andre innvandrergupper – om betydelige summer til arrangement knyttet til 1905-feiringen. Den ene gruppen har sitt utspring fra Arbeiderpartiet, den andre fra Høyre.⁵⁹ Søknadene handlet blant annet om å hente prominente pakistanske personer til Norge. Det må også nevnes at ved hvert valg, være seg lokal- eller nasjonalvalg i Norge, organiserer politikere av pakistansk herkomst og fra ulike politiske leirer (særlig Ap og H) store arrangement for sin egen nasjonale gruppe, der samme ”oppskrift” benyttes; det inviteres personligheter innen kulturliv og politikk fra Pakistan, og i tillegg prominente norske politikere fra ledende posisjoner i bystyre og regjering (som for øvrig flittig stiller opp).⁶⁰

At så få voksne pakistanske kvinner er aktive på arbeidsmarkedet, i organisasjonslivet, og i den offentlige debatten generelt, er særlig talende og bekymringsfullt med tanke på utsagnet: ”De aller fleste har etter hvert funnet seg godt til rette i landet.” Det er meget mulig at majoriteten av kvinnene har funnet seg til rette i begrensede og kontrollerte omgivelser, der de også kontrollerer hverandre. Men det var kanskje et annet liv de drømte om, et liv som fullverdige borgere av Norge, med de muligheter, rettigheter og plikter dette innebærer? At så få av dem har hevet røsten i offentligheten og krevd større rom, kan vanskelig handle om noe annet enn at de ikke har våget å trosse makten – ekstrempatriarkatet. At så få av dem har inngått ekteskap utenfor egne rekker, og at det samme gjelder for deres døtre født i Norge, mener vi vanskelig kan handle om annet enn hva også den overnevnte Fafo-rapporten viser; de vil så gjerne, men de kan ikke.⁶¹ Ikke uten kostbare personlige konsekvenser.

Det er påfallende hvor sterke mannlige stemmer av pakistansk opphav som vi har i Norge i dag, og det er ditto påfallende hvor fraværende mødre generasjonens stemmer har vært og fremdeles er. Akkurat som i det tradisjonsbundne Pakistan.

Vår konklusjon er at det bildet av pakistanske miljø, som vi mer og mer ser konturene av i Norge, bygger på at opprinnelseskulturen videreføres i bredt omfang. Jo flere som har kommet, jo sterkere har mentaliteter og strukturer fra opprinnelseslandet befestet seg, både på makronivå (politikk, organisasjonsliv, sosiale og kjønnsrelaterte kodekser) og på mikronivå (innad i storfamiliene). Dette skyldes etter vår oppfatning først og fremst norsk innvandringspolitikk som optimalt har tilrettelagt for henteekteskap og krysskontinentale tvangsekteskap – altså den kontinuerlige reproduksjonen av første generasjon innvandrere. De pakistanske miljøene, spesielt i en storby som Oslo, har særlig i løpet av de siste 10 årene gjennomgått en ”pakistanisering”. Det sentrale æresbegrepet knyttes blant annet til det å ikke bli oppfattet som ”norsk” – som integrert. Innad i miljøene fortelles det nærmest om en

⁵⁹ Disse to organisasjonene har for øvrig stridd om makt og offentlige økonomiske midler i en årrekke, særlig knyttet til feiring av 14. august, den pakistanske nasjonaldagen, samt feiring av Pakistan Day 23 mars, som er en feiring av at ideen om Pakistan oppstod. Organisasjonene er Pakistan Velferds-Organisasjon, med bånd til Ap, og Bazme-Ahbabe Pakistan, med bånd til Høyre.

⁶⁰ Vi vil påpeke at vi mener det er en tvilsom politikk at denne formen for etnisk/nasjonal segregering gjennom arrangement og organisasjonsliv, aktivt er blitt støttet opp av norske myndigheter.

⁶¹ Mye av den samme kontrollen pålegges gutter og menn. Hovedforskjellen mellom kjønnene handler ikke minst om bevegelsesfrihet og seksuell frihet

kappestrid om å fremstå som "ekte pakistanere". Som både lærere og unge innad i miljøet forteller: "De unge, særlig jentene, vil så gjerne leve i Norge, men de får ikke lov."

En avsluttende kommentar: Et utkast av dette kapitlet (kap.3.3.6) ble forelagt noen norskpakistanere for tilbakemelding om vår vurdering av utviklingen i norskpakistanske miljø. En av dem ga følgende spontane kommentar: "*De (norskpakistanere, vår anm.) kommer ikke til å like dette, fordi det er akkurat slik det er.*" En annen reagerte med: "*SSB har helt rett i at de har funnet seg godt til rette i Norge! Altså makta, særlig de voksne mennene. De har jo fått ta med seg alt av kultur, religion og praksis fra hjemlandet. De har til og med fått statlig støtte til å lage et Pakistan her. Snakker om å ha fått ta seg til rette.*"

4 Politikk knyttet til ekteskapsinnvandringen

4.1 Kort om familiegjenforeningspolitikk gjennom ekteskap

Vi vil i det følgende skissere tre aktuelle lands politikk knyttet til innvandring gjennom nyetablerte ekteskap, det vil si *Danmark, Nederland og Norge*. Danmark og Nederland er valgt ut fordi ingen andre land i Europa har lagt om politikken på dette området så radikalt som disse to landene.

Før presentasjonen av de nevnte landene, skal vi bare kort si noen ord om svensk politikk på området. Svenskene har et boligkrav, som vil si at parten i Sverige må råde over en bolig av en viss størrelse. Forsørgerkravet ble fjernet i 2004, og nå vurderes også det såkalte *seriøsitetskravet* å fjernes, det vil si at ekteskapet kan etterprøves ved mistanke om proforma. Ellers er kravet at begge parter er fylt 18 år.⁶²

4.1.1 Danmark

Etter det danske folketingsvalget i 2001 måtte Socialdemokratene og Det Radikale Venstre (den såkalte SR-regjeringen) overlate regjeringskontorene til det verdiliberale partiet Venstre og partiet De Konservative (den såkalte VK-regjeringen) styringen av landet etter. SR-regjeringens tap forklares først og fremst med deres håndtering av innvandrings- og integreringspolitikken (eller utlendingspolitikken, som den gjerne kalles i Danmark). Det var særlig to undersøkelser som vakte en voldsom offentlig debatt.⁶³ Debatten er å spore tilbake til et internt notat som ble utarbeidet av Indenrigsministeriet høsten 2001. Notatet viste fremskrivninger hva gjelder andregenerasjon i "gifteklar alder" (i alderen 18 – 25 år) for år 2020. Fremskrivningen avdekket at mens det i år 2000 var om lag 6.000 andregenerasjon i aldersgruppen 18 – 25 år fra land der arrangert ekteskap er utbredt praksis, tilsa prognosene en syvdobling til om lag 40.000 unge i gifteklar alder i år 2020. Både politikere og andre reagerte på disse tallene, og i den påfølgende debatten ble tallene satt i sammenheng med (hemmende) integrering og (faren for) tvangsekteskap gjennom henteekteskap.

Statistikk fra Danmark i 2001 viste at omkring 90 % av alle gifte mannlige innvandrere og deres etterkommere (2.generasjon) fra det tidligere Jugoslavia, Pakistan, Somalia, Tyrkia og Vietnam i 2000 var gift med en av samme opprinnelse (Mogensen og Matthiessen 2001).

I debatten rundt fremskrivningen ble også resultatene til studier av kultursosiologen Eyvind Vesselbo trukket frem. Utgangspunktet for Vesselbos undersøkelser var 145 tyrkiske menn som kom til Danmark i 1969/70, og som har bodd i Ishøj kommune ved København i perioden 1969 – 1989. Følgende fremkom i undersøkelsene:

⁶² Inntil mai 2004 hadde svenskene en egen regel for innvandrere: Innvandrerjenter trengte ikke være mer enn 15 år for å hente ektefelle til landet, og innvandrer menn fra kulturkretser som har lav ekteskapsalder for jenter, kunne hente "hustru" helt ned i 12 til 13-årsalderen til landet. Slike barnebruder ble det bred debatt om etter at Fadime Sahindal ble drept av sin egen far i januar 2002.

⁶³ Følgende er utdrag, i redigert form, fra HRS bok fra 2003, *Feminin integrering*, kapittel 4.1 og 4.1.1.

Førstegenerasjon

- Alle de gifte mennene i 1.generasjon hadde giftet seg med hustru fra Tyrkia, som deretter hadde fått familiegjenforening i Danmark.
- 10 av 1.generasjonsmennene hadde i perioden 1969/70 til 2000 giftet seg for *andre* gang med en kvinne fra Tyrkia, som også hadde fått familiegjenforening i Danmark. I tillegg hadde 3 menn giftet seg for *tredje* gang med kvinne fra Tyrkia, som så hadde fått familiegjenforening i Danmark. Henteekteskapene var således på godt *over* 100 %.
- Siden 1970 hadde 539 barn av 1.generasjonsmennene kommet på familiegjenforening. Hovedparten av disse kom i perioden 1975 til 1980.
- 108 barn av 1.generasjonsmennene var født i Danmark. Det innebar at det var i alt 647 barn av 1.generasjonsmennene i Danmark i 2000, hvor i overkant av 83 % var kommet på familiegjenforening.
- 1.generasjon hadde fått 6,4 barn i gjennomsnitt per familie.

Andre generasjon

- I andregenerasjon hadde 98 personer giftet seg siden 1996.
- 89 av disse (eller 91 %) inngikk ekteskap med person bosatt i Tyrkia, som deretter fikk familiegjenforening i Danmark. Syv giftet seg med en tyrker bosatt i Danmark, en med tyrker bosatt i Sverige og en med en danske. Dette tilsier at så godt som alle (97 av 98) i 2.generasjon giftet seg med en med samme opprinnelse.
- 10 personer i 2.generasjon hadde giftet seg for *andre* gang i perioden 1996 – 2000, alle med person bosatt i Tyrkia. 27 var blitt skilt i samme periode.

Tredjegerasjon

- I perioden 1996 til 2000 økte 3.generasjon med 269 barn fra 982 barn i 1996 til 1.251 barn i 2000. Det er en stigning på 47 %. Per 1.mai 2000 var 73 % av 3.generasjon under 15 år.
- Det ble inngått totalt 62 ekteskap blant tredjegerasjon. 97 % (60 ekteskap) av disse ble inngått med person bosatt i Tyrkia, som deretter fikk familiegjenforening i Danmark.

Generelt:

- Totalt var det 89 skilsmisser i de tre generasjonene i perioden 1969/70 – 2000.
- I forbindelse med skilsmisene, var det var totalt kommet 50 nye ektefeller på familiegjenforening.

I år 2000 hadde altså gruppen på i utgangspunktet 145 menn i 1970 nesten tjuedoblet seg til 2.813 personer (1. til 4.generasjon). Av de som hadde giftet seg, hadde nesten alle inngått ekteskap som utløste familiegjenforening i Danmark. Tendensen gjaldt både første-, andre- og tredjegerasjon, og tendensen var dertil sterkere i tredjegerasjon enn i andregenerasjon. Nesten samtlige, 734 av 747 ekteskap, utløste familiegjenforening fra Tyrkia. Noen av ekteskapene endte i skilsmisse, der etterfølgende nye ekteskap utløste ny familiegjenforening, også disse fra Tyrkia. Dette tilsier at om lag halvparten av gruppens økning var forårsaket av familiegjenforening (inkludert barn).

Denne avdekkede såkalte kjedeinnvandringen, ved eksponensiell vekst, ble koblet til tvangsekteskap og også ansett som svært uheldig for Danmarks evne til å integrere innvandrere; ut fra standpunktet at antall innvandrere som kommer til landet har betydning for landets evne til å absorbere dem.

De nye reglene

Den nye regjeringen gjennomførte en rekke endringer i utlendingslovverket for å beskytte unge dansker med ikke-vestlig bakgrunn mot tvangsekteskap, samt å redusere tilstrømmingen av innvandrere generelt gjennom henteekteskap. De to mest sentrale endringene er at alderen for begge nyetablerte ektefeller/samleverer må være fylt **24 år** for å kunne få realitetsbehandlet søknad om familiegjenforening. Kravet gjelder alle som har gyldig opphold i Danmark, uansett nasjonal opprinnelse.

I tillegg ble det innført et såkalt **tilknytningskrav**. Kravet innebærer at *parets samlede tilknytning* må være større til Danmark enn til et annet land for at familiegjenforeningen kan skje i Danmark. Tilknytningskrav stilles *ikke* hvis den personen som bor i Danmark har hatt dansk statsborgerskap i over 28 år (ny regel fra 2003). Det samme gjelder personer som har oppholdt seg lovlig i Danmark i over 28 år og som er født og oppvokst i Danmark, eller kom som mindre barn til Danmark.

En vurdering av parets samlede tilknytning til et land, beregnes *ikke* ut fra partenes alder. Inngår en person i Danmark på 24 år, som har bodd der hele livet, ekteskap med en person som er langt eldre fra Tyrkia, og som har bodd der hele livet, vil ikke parets tilknytning bli definert til Tyrkia. Har derimot parten bosatt i Danmark, også vært bosatt i Tyrkia over en viss tid, vil parets samlede tilknytning kunne bli definert som større til Tyrkia, og de kan få problemer med å familiegjenforening i Danmark.

Generelt vil det si at kravet vurderes slik:

- hvor lang tid personen i Danmark og søkeren har bodd i landet,
- om én eller begge har tilknytning til andre personer i Danmark, for eksempel familie,
- om én eller begge har foreldremyndighet over eller samværsrett med mindreårige barn i Danmark,
- om én eller begge har gjennomført utdanning eller har fast tilknytning til arbeidsmarkedet i Danmark,
- hvilke danske språkferdigheter de har,
- hvor stor tilknytning de har til et annet land, herunder om de har vært på langvarige besøk i det aktuelle landet,

- om søkeren har barn eller annen familie i et annet land.

Kravene for parten bosatt i Danmark, ble også skjerpet:

- personen må råde over egen bolig av rimelig størrelse, det såkalte *boligkrav*,
- dokumentere og tjene nok til å forsørge sin utenlandske ektefelle, samboer eller registrerte partner; det såkalte *forsørgelseskrav*,
- stille økonomisk sikkerhet på 50.000 dkr. til dekning av eventuelle framtidige offentlige utgifter knyttet til hjelp til ektefellen/partneren,
- ikke ha mottatt offentlig sosialhjelp i en periode på ett år innen søknaden ble levert og frem til eventuell tillatelse.

Kravene fikk umiddelbar effekt i form av redusert tilstrømming av nyetablerte ektefeller/samlevere. Tall fra 2001 og for 2004 viser en reduksjon på nesten to tredjedeler.⁶⁴

De nye kravene ble møtt med protester fra særlig dansker som hadde bodd lengre tid utenfor EU-området, og som hadde partner i landet de hadde opphold seg i, og som ønsket å returnere til Danmark. De oppfylte ikke tilknytningskravet. Dette var også grunnen til at regjeringen innførte den nye regelen i 2003 om at tilknytningskravet skal opphøre når en person har bodd lovlig og uavbrutt i Danmark i 28 år, eller har vært dansk statsborger i 28 år. Uavbrutt opphold og aldersgrensen på 28 år, og ikke eksempelvis 24 eller 25 år, er for å beskytte unge innvandrere mot tvangsekteskap og langvarige opphold i opprinnelseslandet i oppveksten. Regjeringen anser det som lite sannsynlig at foreldre vil vente til eksempelvis ei jente er 28 år før hun giftes bort.

Det kom også protester fra unge etnisk dansker under 24 år som ønsket å hente ektefelle eller samboer til Danmark. Regjeringen nektet å fjerne 24-årsregelen, og argumenterte med at den beskytter de unge nydanskene og at etnisk danske må utvise solidaritet med sine nye landsborgere. I dag er det liten debatt om disse reglene, den debatten som er, har i hovedsak sitt utspring fra Socialistisk Folkeparti og Det Radikale Venstre. Politikken har bred støtte i Folketinget, i den danske befolkningen generelt, og den støttes også av nydansker, både ungdom og deres foreldre. En rekke gallupundersøkelser før valget i februar i år, bekreftet en overveldende bred støtte til den nye politikken. Og i en forskningsrapport publisert av Socialforskningsinstituttet i september 2004, forteller ungdom om økt frihet til å fullføre utdanning og å søke partner i Danmark, mens foreldre forteller om mindre press fra familie og andre i opprinnelseslandet om å gifte bort barna der.⁶⁵

I 2003 ble det også innført restriksjoner mot å hente søskenbarn eller tremenninger gjennom ekteskap. Regjeringen innførte også en omvendt bevisbyrde: eventuelle nært beslektede ektepar må bevise at ekteskapet ikke har element av tvang.

Regler i konflikt med menneskerettighetene?

Ettersom flere debattanter og politikere i Norge har hevdet at de nye danske reglene, særlig 24-årsregelen, er brudd på menneskerettighetene, vil vi påpeke at det så langt vi forstår ikke er en ubetinget menneskerett å hente nyetablert ektefelle til Norge. FNs menneskerettserklæring, artikkel 16, peker på retten til familieliv, men det sies ingenting om retten til å hente

⁶⁴ Tall fra Udlændingestyrelsen, www.udlst.dk

⁶⁵ Rapporten: *Pardannelse blant etniske minoriteter i Danmark*.

nyetablert ektefelle til den ene eller andre av partenes hjemland. Det samme forholdet fremkommer i Den Europeiske Menneskerettighetskonvensjonen, artikkel 8, som ikke gir et ektepar rett til å velge hvilket land de ønsker å bosette seg i, jf. dom i Den Europeiske Menneskerettighetsdomstol 28.05 1985 (Abdulaziz, Cabales og Balkandi). EU har dessuten selv gjennom direktiv om familieinnvandring åpnet for at det enkelte medlemsland kan ha én ekteskapsalder og en høyere alder (21 år er foreslått) for at partene kan få innfridd familieetablering i det respektive medlemslandet. Det synes heller ikke konsekvent å mene at en aldersgrense på 24 år er en krenkelse av menneskerettigheter, mens en aldersgrense på 21 år ikke krenker menneskerettigheter.

I 2004 fremla Europarådets kommissær for menneskerettigheter, Alvaro Gil-Robles, en kritisk rapport om deler av de danske regelendringene, da blant annet knyttet til 24-årsregelen kombinert med tilknytningskravet, som han mente kunne innebære en risiko for at menneskerettighetene ikke overholdes. Den danske regjeringen påpekte nettopp i sitt tilsvarende blant annet at konvensjoner om "rett til familieliv", som Den Europeiske Menneskerettighetskonvensjonens (EMRK) artikkel 8 omhandler, ikke sier noe om i hvilket av partenes hjemland familielivet skal finne sted.

Det ble også påpekt at det ikke finnes en dom i Den Europeiske Menneskerettighetsdomstolen som har statuert krenkelse av artikkel 8 i forbindelse med en stats avslag på gjenforening mellom ektefeller. Tvert om fins det eksempler på dommer som avviser at et ektepar kan velge hvilket land de ønsker å bosette seg i. Ettersom Danmarks nye utlendingslovverk er forholdsvis nytt, og kun Nederland har gjort liknende endringer, har verken tilknytningskrav eller 24-årsregel vært prøvd for menneskerettighetsdomstolen. Men, som regjeringen påpeker, EU har åpnet for en 21-årsgrense for å hente nyetablert ektefelle. I EUs direktiv fremgår det en 21-årsgrense overholder de grunnleggende rettigheter og prinsipper som anerkjennes i blant annet artikkel 8 i EMRK. Den danske regjeringen påpeker også at artikkel 8 er ment for å beskytte allerede etablert familieliv/ekteskap. Dette betyr at staten først og fremst er forpliktet til å beskytte mot atskillelse av familier/ektefeller som "allerede har eksistert som en enhet og således utøver faktisk familieliv her i landet". I tilsvaret sies dette knyttet til arrangerte ekteskap: "Det må for eksempel antas at Danmark ikke vil være forpliktet til å tillate familiegjenforening i en situasjon der partene ikke har hatt personlig kontakt forut for ekteskapsinngåelse, og der ekteskap inngås i forbindelse med et kortvarig møte mellom partene – typisk i et tredjeland – hvorefter det leveres inn søknad om ektefellegjenforening i Danmark".

Vi vil understreke at rollen som menneskerettighetskommissær for Europarådet ikke er juridisk, men politisk rådgivende. I sin kritikk av Danmark, og derav anbefalinger, fremhevet kommissæren han blant annet enkelte navngitte innvandringsorganisasjoner som han mente burde få mer offentlig økonomisk støtte, noe han fikk bred kritikk for i dansk offentlighet. Han ble også kritisert for overhodet ikke å problematisere hva som er en bærekraftig innvandringspolitikk.

4.1.2 Nederland

I november i fjor innførte den nederlandske regjeringen, bestående av nesten tilsvarende partikonstellasjon som Danmark, betydelige endringer i innvandringspolitikken knyttet til

giftermål og samliv. Bakgrunnen var en dyp uro rundt den sviktende integreringen av store ikke-vestlige grupper, kombinert med den omfattende henting av ektefeller i opprinnelseslandet, særlig blant de to største aktuelle gruppene, marokkanere og tyrkere. En studie av ekteskapsmønsteret blant over 81.000 første- og andregenerasjon marokkanske og tyrkiske menn og kvinner, avdekket at kun fire prosent hadde giftet seg med en etnisk nederlander, 18 % hadde giftet seg med en av samme nasjonale opprinnelse bosatt i Nederland, mens 75 % hadde hentet ektefelle i opprinnelseslandet.⁶⁶ I 2001 innvandret 6.500 tyrkere og marokkanere gjennom ekteskap til Nederland.

Av Nederlands befolkning på 16 millioner er rundt en million fra ikke-vestlige land. Særlig blant tyrkere og marokkanere er integreringsproblemene omfattende, noe som vises gjennom statistikk på mottakere av offentlige stønader og kriminalitet blant særlig unge menn, som igjen har sammenheng med blant annet lav utdanning og dårlige språkkunnskaper.⁶⁷ Den nye politikken som ble utmeislet, har derfor som hovedmål å hindre tilstrømning av analfabeter og lavt utdannede som vanskelig vil klare å integrere seg i et moderne industriland og demokrati, og slik videreføre den lave graden av integrering til neste generasjon.

Personer som ønsker å innvandre til Nederland gjennom ekteskap, partnerskap eller som samboer, er nå pålagt å ta ansvar for integreringsprosessen allerede **før** vedkommende kan få tilslag om innvandring til Nederland. Konkret pålegges søkeren om å bestå en test i det nederlandske språket, samt en test i kunnskap om sentrale samfunnsforhold i Nederland. *Først når testen er bestått, realitetsbehandles søknaden.* Disse testene utføres ved nederlandske utenriksstasjon i søkerens respektive hjemland/oppholdsland, og ved bestått test vil altså vedkommende kunne få tillatelse til innreise til Nederland på en midlertidig oppholdstillatelse. Personer fra EU-land, EØS-land, Sveits, og såkalte vestlige tredjeland som Canada, USA, Japan, Australia og New Zealand er unntatt disse testene. I tillegg må begge parter i et nyetablert ekteskap, partnerskap eller samboerskap være fylt **21 år**, jmfør EU-direktiv om familieinnvandring. Parten i Nederland må dessuten tjene 120 prosent av landets minimumsinntekt.⁶⁸

4.1.3 Norge

I Norge har familiegjenforeningsreglene knyttet til ekteskap stort sett ligget fast de siste årene, med unntak av at forsørgerkravet for de mellom 18 – 23 år er innskjerpet (jf. ett av punktene under). For å få innvilget opphold i Norge ved ekteskapsinngåelse med part bosatt her, kreves, kort skissert, dette:⁶⁹

- Personen her må ha fast bosettingstillatelse eller norsk statsborgerskap.
- Ekteskapet må være inngått etter begge parters frie vilje (det må altså være anerkjent etter norsk rett, hvilket tvangsekteskap ikke er).

⁶⁶ Data fra Statistics Netherlands (cbs), presentert i rapporten *Trouwen over de grens - Achtergronden van partnerkeuze van Turken en Marokkanen in Nederland*. Erna Hooghiemstra, Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag, mai 2003

⁶⁷ Ibid.

⁶⁸ Nederland har, som HRS også understreker viktigheten av, skilt mellom familiegjenforening og familieetablering ("family formation").

⁶⁹ Denne fremstillingen forholder seg til innvandrere og nordmenn, ikke flyktninger.

- Begge ektefellene må være fylte 18 år (men det kan søkes dispensasjon fra regelen).
- Parten i Norge skal kunne forsørge søker, men det er gjort en rekke unntak som i praksis betyr at regelen enkelt unngås (jf. utlendingsforskriften § 25).
- I november 2003 innførte regjeringen et absolutt forsørgerkrav for de som er under 23 år, dette som et forsøk på å motvirke at unge tvangsgiftes (underholdskravet er satt til lønnstrinn 1 i statens lønnsregulativ som tilsvarer 161.000 kr. per år).
- Som hovedregel må enhver utlending som søker oppholdstillatelse i Norge være sikret tilfredsstillende bolig for hele perioden tillatelsen gjelder. Kravet om bolig anses å være oppfylt når det kan dokumenteres å disponere hus, leilighet, hybel o.l. som tilfredsstiller helsemyndighetenes krav.

Regjeringen har imidlertid for tiden på høring et forslag til ny utlendingslov (NOU 2004:20). I forhold til familiegjennforening gjennom ekteskap, er det verdt å nevne bl.a. følgende av utvalgets forslag:

- Et prinsipielt skille mellom de reelle familiegjennforeningstilfeller og familieetablering (ny familiedannelse gjennom ekteskap).
- 21-års aldersgrense for begge parter før familiegjennforening kan skje i Norge.
- Den parten bosatt i Norge som har inngått et ekteskap i utlandet, skal ha returnert til Norge og blitt intervjuet av utlendingsmyndighetene *før* ektefellens søknad om oppholdstillatelse kan behandles.
- Ekteskap inngått ved fullmektig gir ikke rett til familieetablering.
- Utvidet adgang til å nekte opphold ved proforma ekteskap.
- Vandelskontroll og mulighet for å avslå opphold hvis det er alvorlig grunn til å frykte at søkeren, eller dennes barn, vil bli mishandlet eller kynisk utnyttet av herboende part.

Hvilke av disse forslagene som eventuelt får gjennomslag, gjenstår å se.

4.2 Behovet for ny familiegjennforeningspolitikk i Norge

4.2.1 Aldersgrense for familiegjennforening – og hvem blir rammet?

I Norge har vi hatt relativt liten debatt om familiegjennforeningspolitikken og innvandring gjennom ekteskap. Noe debatt har vært knyttet til en aldersgrense for familiegjennforening, da i hovedsak under henvisning til de danske regler, og da gjerne med negativt fortegn. Det kan synes som et flertall av de politiske partier er skeptiske til å innføre aldersgrense for familiegjennforening gjennom ekteskap, men det betyr ikke nødvendigvis at flertallet er *mot* en slik regel. Det er nok heller slik at mange vil ”prøve andre løsninger”, som for eksempel dialog med miljøene, før man eventuelt kommer med regelendringer som kan begrense enkeltindividets frihet. Spørsmålet er imidlertid om ikke dagens ordning virkelig er det som begrenser individets frihet, dog ikke alles frihet, men spesielt friheten til mange av dem som har opprinnelse i land der tradisjonen er arrangerte ekteskap. Som vi har vist i denne rapporten, har langt de fleste som har inngått ekteskap og som er fra land der tradisjonen er arrangerte ekteskap, giftet seg med ektefelle fra opprinnelseslandet. Og de var unge da de inngikk ekteskapet. Forventningen er imidlertid at de som ikke har giftet seg enda, skal være eldre når de inngår ekteskapet og derav både ut fra modenhet og tilknytning til Norge, inngå

ekteskap med noen her. Med andre ord forventes det at minoritetene blir mer lik majoriteten. I påvente av en slik eventuell utvikling, er sannsynligheten stor for at svært mange giftes bort mot sin vilje. Og mens vi venter, øker minoritetsgruppene fra land som praktiserer arrangerte ekteskap raskt. Det blir altså flere og flere ikke-vestlige barn og unge i denne gruppen, i tillegg til at mange av de som er registrert bosatt i Norge i liten grad er integrert i det norske samfunnet. Vi mener det er tragisk hvis unge mennesker fortsatt skal ofres på tidsaspektets alter.

Skiftende regjeringer de siste årene har tatt eksempelvis tvangsekteskapsproblematikken på alvor, men har langt på vei blitt sittende fast i en problemdefineringsfase. For tvangsekteskap er det hovedsakelig et spørsmål om antall, og om grensegangen mellom tvang og arrangert. Det er ikke vanskelig å forstå at man har problemer med å bli enige om tiltak, når man faktisk er uenig om problemets art og omfang.

Langt verre er det at tiltak som foreslås, og som kanskje er gjennomført i andre land, raskt mistenkeliggjøres for å ha en underkommunisert hensikt. Her er Danmark et godt eksempel: Danmarks regelendringer, ikke minst 24-årsgrensen og tilknytningskravet for familiegjenforening ved nyetablerte ekteskap, er i det offentlige Norge langt på vei presentert som fremmedfiendtlig. Ikke minst er dette medias fortjeneste, men også politikere og forskere synes å leve i en villfarelse om hva overnevnte regler egentlig innebærer og hvilke konsekvenser de har. For eksempel er det hevdet at reglene kun gjelder for innvandrere, hvilket de *ikke* gjør, de gjelder selvsagt for alle. Et annet moment som går igjen, er at aldersgrense kan virke mot sin hensikt og heller gjøre vondt verre for de som utsettes for tvangsekteskap. Dette ved at de sendes ut av landet for å bli giftet bort der i ung alder, og holdes der til de oppnår angitt aldersgrense for familiegjenforening. Dette er en så godt som umulig konsekvens på grunn av tilknytningskravet. Det danske tilknytningskravet beskytter den unge mot lengre opphold i opprinnelseslandet hvis planen er å gifte seg der og søke ektefellen til Danmark. Det tredje argumentet som har gått igjen, er at tilknytningskravet forhindrer familiegjenforening hvis aldersforskjellen for partene i ekteskapet er for stort. Ikke minst er dette argumentet fremført av statsråd Erna Solberg en rekke ganger, for eksempel uttalte hun til Dagsavisen 24.09.04: ”I praksis vil det bety at en kvinne som gifter seg med en eldre mann, ikke vil få ektefellen inn i landet. Effekten av et slikt krav vil altså være at folk kan tvinges til å flytte ut, sier Solberg.” Dette er feil, da tilknytningskravet ikke handler om partenes alder, men *parets* tilknytning til et eller annet land (se også kap.4.1.1 om ”De nye reglene”).

Hvem vil bli rammet av en aldersgrense for familiegjenforening?

Å innføre en aldersgrense for familiegjenforening for nyetablerte ekteskap, handler om å prøve å beskytte dem som *ikke* inngår ekteskap i ung alder av fri vilje.⁷⁰ Men en slik regel vil også ramme dem som inngår ekteskap av fri vilje, noe motstanderen av en slik aldersgrense flittig argumenterer med. Med tanke på at Danmark og Nederland har hevet aldersgrensen for familiegjenforening gjennom nyetablerte ekteskap, stilte vi oss spørsmålet: *Hvor mange giftermål de siste par årene i Norge ville ha blitt rammet av en 21- eller 24-årsgrense?*

⁷⁰ Når dette er sagt, er det også viktig å presisere følgende: *En aldersgrense alene er ikke nok.* Å kun innføre aldersgrense kan få en rekke utilsiktede effekter, og slik sett fungere verre enn slik ordningen er i dag. Nærliggende er at den unge sendes ut av landet, giftes bort der, og holdes der til angitt alder for familiegjenforening i Norge oppnås. Derfor må en slik aldersgrense følges av et tilknytningskrav.

Da dette ikke er offentlig tilgjengelig, bestilte vi slik statistikk hos SSB. Vi ba om følgende tall:

1. Antall norske under 21 år som inngikk ekteskap med person bosatt i Norge/EU-området, og ikke-vestlige land inkludert Asia, Afrika, samt Amerika og Oseania.
2. Samme som over, men der alderen på parten bosatt i Norge er over 24 år.
3. Antall 1. og 2. generasjon ikke-vestlige kvinner og menn under 21 år som inngikk ekteskap med person bosatt i Norge/EU, og ikke-vestlige land inkludert Asia, Afrika, samt Amerika og Oseania, og noen utvalgte land i Europa.
4. Samme som over, men der alderen på personen bosatt i Norge er over 24 år.

Vår områdeinndeling grunner seg i utlendingslovverket, da reglene for familieinnvandring ikke gjelder for EU-området. Den aktuelle **ikke-vestlige gruppen** er unge med røtter i land i Afrika, Asia og på Balkan (med unntak av Kroatia), der arrangert ekteskap er normen. Det vil si at Mellom- og Sør-Amerika ikke er medregnet. Den aktuelle **norske gruppen** er av SSB definert som: etnisk norske (uten innvandringskategori), utenlandsadopterte eller født i utlandet av norske foreldre, utenlandsfødte med en norsk forelder og norskfødte med en utenlandsfødt forelder.

Det er verdt å merke seg at det er et størrelsesmessig stort gap mellom den aktuelle ikke-vestlige gruppen i alderen 18 – 23 år og resten av befolkningen i samme alder. Folkeregistrert i den aktuelle ikke-vestlige gruppen per 1.januar 2004 var på **21.766 personer**, mens den norske gruppen var på **295.832 personer**, altså om lag 13 ganger større (tallene levert av SSB). Et annet moment er at mens nesten samtlige ekteskap inngått av de med ikke-vestlig opphav i Norge utløser familiegjenforening til Norge, så er bildet mer variert for andre grupper.

Ekteskap for dem under 24 år

Tar vi utgangspunkt i ekteskapene som ble inngått i 2003, ble det i alt inngått 769 ekteskap dette året i den ikke-vestlige gruppen under 24 år.⁷¹ Dette tilsier at 3,5 % av dem mellom 18 – 23 år i denne gruppen (på totalt 21.766 personer) inngikk ekteskap i 2003. For samme gruppe norske ble det i 2003 inngått i alt 2.657 ekteskap, hvilket utgjør 0,9 % (av den totale gruppen på 295.832 personer).

Imidlertid er ikke det interessante *antallet* ekteskap, men om ekteskapene ble inngått med person utenfor Norge og utenfor EU-området, og som derfor kunne ha blitt rammet av en 24-års grense for familiegjenforening, jf. tabell 25 og 26 (under). Merk at kategorien uoppgitt/statsløs forventes å være utenfor EU-området (opplyst av SSB).

⁷¹ Vi bestilte statistikk for to år (2002 og 2003) for å se om det var noe avvik mellom disse to årene. Det var det ikke, og vi antar at mønsteret har vært relativt stabilt over tid.

Den norske gruppen <u>under 24 år</u> som inngikk ekteskap i 2002 og 2003:				
Ektefellens landbakgrunn	Kvinner		Menn	
	2002	2003	2002	2003
I alt	2132	1876	830	781
Asia, Afrika, Amerika og Oseania	133 6 %	118 6 %	35 4 %	45 6 %
Norge og Europa ellers	1967 92 %	1725 92 %	787 95 %	730 93 %
Uoppgitt og statsløse	32 2 %	33 2 %	8 1 %	6 1 %

Tabell 25: Viser ekteskapene til den norske gruppen under 24 år som inngikk ekteskap i årene 2003 og 2004. Kilde: HRS

Den ikke-vestlige gruppen <u>under 24 år</u> som inngikk ekteskap i 2002 og 2003:				
Ektefellens landbakgrunn	Kvinner		Menn	
	2002	2003	2002	2003
I alt	487	501	284	268
Asia, Afrika, Amerika og Oseania, og noen utvalgte land i Europa 1)	331 68 %	349 70 %	200 70 %	161 60 %
Norge og Europa ellers	39 8 %	46 9 %	33 12 %	37 14 %
Uoppgitt og statsløse	117 24 %	106 21 %	51 18 %	70 26 %

Tabell 26: Viser ekteskapene til den ikke-vestlige gruppen under 24 år som inngikk ekteskap i årene 2003 og 2004. 1) Utvalgte land i Europa omfatter: Albania, Serbia og Montenegro, Tyrkia, Bosnia-Hercegovina og Makedonia (ut fra at tradisjonen med arrangerte ekteskap er utbredt i disse landene, og det er visumplikt til Norge fra disse landene). Kilde: HRS

Av tabellene ser vi at det er store forskjeller på hvem de under 24 år inngår ekteskap med. Mens de fra den norske gruppen i hovedsak giftet seg med en i Norge eller Europa ellers (utgjør i overkant av 90 % av ekteskapene), giftet i hovedsak de i den ikke-vestlige gruppen seg med en utenfor EU-området (utgjør i underkant av 90 % av ekteskapene).

Dette tilsier at for året 2003 ville **202** av ekteskapene inngått i den norske gruppen kunne ha blitt rammet av en 24-årsgrense for familiegjeningforening. Dette utgjør 7,5 % av samtlige ekteskap inngått i denne gruppen dette året. Av de inngåtte ekteskapene i den ikke-vestlige gruppen ville **686** av ekteskapene kunne blitt rammet av en 24-årsgrense for

familiegjenforening, som utgjør 89 % av samtlige ekteskap inngått av denne gruppen dette året.

Flere vil kanskje bruke ovenstående som ”bevis” på at en 24-årsregel rammer skjevt, da ved at den vil ramme flere av ekteskapene inngått av ikke-vestlige innvandrere enn befolkningen ellers i samme aldersgruppe. Vi vil da minne om hva som er utgangspunktet for en aldersgrense for familiegjenforening, nemlig å prøve å beskytte dem som *ikke* inngår ekteskapet av fri vilje.

At tvangsekteskap foregår i Norge er en kjensgjerning, og mange av oss tror også at det er omfattende. Gjetter vi på at ett av ti ekteskap kan være inngått under mer eller mindre tvang (som vi mener er *forsiktig* estimat), tilsier tallene for 2003 at vi kanskje kunne avverget 69 tvangsekteskap dette året. Og like viktig: En 24-årsgrense for familiegjenforening (og tilknytningskravet) ville gitt flere unge mulighet og garanti til å kunne utdanne seg. I tillegg ville gevinsten være at en som 24-åring begynner å bli mer moden og kanskje mer selvstendig, og slik sett står lettere mot eventuelt press.

Kun Danmark har innført en 24-årsgrense (og tilknytningskravet), Nederland har valgt å legge seg på en 21-årsgrense, som er i tråd med EUs direktiv (jf. kap.4.1.1 om ”Regler i konflikt med menneskerettighetene?”). Det synes også som flere av våre politikere har mer tro på muligheten for en 21-årsgrense enn en 24-årsgrense, hvor forklaringen kan være knyttet til det overnevnte direktivet fra EU, men også at det kan virke som en ”mindre” inngripen i individets frihet, en mindre ”krenkelse av menneskerettighetene”.

Vi opplever ingen av disse argumentene som plausible: For det første er det vanskelig å forstå hvorfor en 21-årsgrense ikke kommer i konflikt med menneskerettighetene, mens en 24-årsgrense skulle gjøre det. For det andre må det sentrale være at en slik aldersgrense i størst mulig grad hjelper dem som regelen er ment å hjelpe, og da er spørsmålet om en 21-årsgrense vil være tilstrekkelig. Vi vil derfor i det følgende ta ut gruppen under 21 år av gruppen på de under 24 år, og gjennomføre samme vurdering som ovenfor.

Ekteskap for dem under 21 år

Tar vi utgangspunkt i ekteskapene som ble inngått i 2003, ble det i alt inngått 352 ekteskap dette året i den ikke-vestlige gruppen under 21 år. I den norske gruppen ble det i 2003 inngått i alt 550 ekteskap.

Av ekteskapene i den norske gruppen ble majoriteten inngått med en i Norge eller Europa ellers (utgjør i underkant av 90 % av ekteskapene), mens de i den ikke-vestlige gruppen i hovedsak giftet seg med en utenfor EU-området (utgjør rundt 94 % av ekteskapene). Jf. tabell 27 og 28, jf. under. (Merk at kategorien uoppgitt/statsløs forventes å være utenfor EU-området, opplyst av SSB).

Den norske gruppen <u>under 21 år</u> som inngikk ekteskap i 2002 og 2003:								
Ektefellens landbakgrunn	Kvinner				Menn			
	2002		2003		2002		2003	
I alt	483		446		125		104	
Asia, Afrika, Amerika og Oseania	44	9 %	43	10 %	10	8 %	10	10 %
Norge og Europa ellers	428	89 %	389	87 %	115	92 %	94	90 %
Uoppgitt og statsløse	11	2 %	14	3 %	-	-	-	-

Tabell 27: Viser ekteskapene til den norske gruppen under 21 år som inngikk ekteskap i årene 2003 og 2004. Kilde: HRS

Den ikke-vestlige gruppen <u>under 21 år</u> som inngikk ekteskap i 2002 og 2003:								
Ektefellens landbakgrunn	Kvinner				Menn			
	2002		2003		2002		2003	
I alt	268		258		112		94	
Asia, Afrika, Amerika og Oseania, og noen utvalgte land i Europa 1)	183	68 %	203	79 %	84	75 %	55	59 %
Norge og Europa ellers	12	5 %	12	5 %	9	8 %	9	9 %
Uoppgitt og statsløse	73	27 %	43	16 %	19	17 %	30	32 %

Tabell 28: Viser ekteskapene til den ikke-vestlige gruppen under 21 år som inngikk ekteskap i årene 2003 og 2004. 1) Utvalgte land i Europa omfatter: Albania, Serbia og Montenegro, Tyrkia, Bosnia-Hercegovina og Makedonia (ut fra at tradisjonen med arrangerte ekteskap er utbredt i disse landene, og det er visumplikt til Norge fra disse landene). Kilde: HRS

Dette tilsier at for året 2003 ville **67** av ekteskapene inngått i den norske gruppen kunne blitt rammet av en 21-årsgrense for familiegjenforening. Dette utgjør 12 % av samtlige ekteskap inngått av denne gruppen dette året. Av de inngåtte ekteskapene i den ikke-vestlige gruppen under 21 år ville **331** av ekteskapene kunne blitt rammet av en 21-årsgrense for familiegjenforening, som utgjør 94 % av samtlige ekteskap inngått av denne gruppen dette året.

I tillegg til overnevnte, er det verdt å merke seg:

1. I 2003 inngikk 94 % i den ikke-vestlige gruppen under 21 år ekteskap med person bosatt utenfor Norge og EU-området, mens denne prosentandelen var 89 % for gruppa under 24 år. Dette er sentralt i forhold til grad av modenhet og styrke til å ta egne valg/stå imot press, samt at:
2. Langt flere unge kvinner i begge alderskategorier i den ikke-vestlige gruppen inngår ekteskap utenfor Norge og EU-området. Dette er sentralt i forhold til kjønnsperspektiv og tvangsekteskap. Omtrent *dobbelt så mange jenter som gutter under 24 år* inngikk slike ekteskap i 2003, henholdsvis 445 mot 231. Omtrent *tre ganger så mange jenter som gutter under 21 år* inngikk slike ekteskap i 2003, henholdsvis 246 mot 85.

4.2.2 En helhetlig politikk

Det bør være liten uenighet om hvorvidt dagens lovverk legger forholdene (godt) til rette for misbruk eller ei. Det er, slik vi ser det, såre enkelt å benytte seg av ekteskap som innvandringsgrunnlag, som kvalifiserer til statsborgerskap etter fire års botid. Norges ”gode vilje” til å legge forholdene til rette for at de som elsker hverandre skal få dele livet sitt sammen her, samt å legge til rette for tradisjonen arrangerte ekteskap, har resultert i mange utilsiktede konsekvenser. HRS er av den oppfatning at dagens hovedform for ekteskapsinnvandring bør revurderes, bl.a. knyttet til følgende:

1. *Unge personer brukes som levende visum:* Selv om det ikke finnes dokumentasjon på utbredelsen av tvangsekteskap, må det kunne kalles for intellektuell uredelighet å mene at majoriteten av ekteskapsinngåelsene til 2.generasjon i foreldrenes ikke-vestlige hjemland (75 %, jf. kap.2.4 – 2.6) er frivillige. Tvert om tilsier en rekke faktorer at majoriteten av disse ekteskapene innebærer en eller annen form for tvang. Vi minner også om at ekteskapene først og fremst er familiebeslutninger (jf. kap.3.3.1).
2. *Motiver for henteekteskap:* Voksengenerasjonens ekteskapsmønster vitner om systematisk henting av ektefeller i opprinnelseslandet. Motivene er mange, alt fra å videreføre kulturelt og/eller religiøst særpreg, til ren handel om opphold i Norge (jf. kap.3.3.1).
3. *Mangel på integrasjon:* Mønsteret til både 1. og 2.generasjon (etterkommere) vitner om generell mangel på integrasjon/inkludering. Dersom ikke ekteskapsmønsteret endres betraktelig, er det god grunn til å mene at integrasjonen vil gå i negativ retning (jf. kap2 og 3.3.4).
4. *Demokratiets bærekraft:* Den videre utviklingen av et fritt og moderne norsk demokrati, kan møte større og større motbør hvis dagens ekteskapsmønster blant de sentrale ikke-vestlige gruppene i Norge fortsetter. Ektefellene som innvandrer har etter all sannsynlighet oftest ringe kunnskap om demokrati, pluralisme, menneskerettigheter og det å leve i en moderne velferdsstat. Å internalisere slik kunnskap vil mange aldri klare, som igjen kan få store negative konsekvenser for barna som fødes i disse ekteskapene. (Jf. kap.3.3.3 – 3.3.6). Det er altså grunn til å mene at dagens form for innvandring, kombinert med den dramatiske økningen i slik innvandring Norge kan stå overfor, ikke er demokratisk bærekraftig over et lengre løp. Vi risikerer innen få tiår å få et Norge der

større og større grupper opererer i føydalitet, stamme-, kaste- og klanmentalitet. Dette vil selvsagt skape grobunn for segregering og utvikling av parallelle samfunn med fare for gruppekonflikter basert på etnisitet og religion med mer (jf. kap.3.1 – 3.2).⁷²

5. *Økonomisk bæreevne:* Allerede i dag er det god grunn til å tro at dagens form for innvandring er en betydelig utgiftspost, jamfør undersøkelser fra nabolandene våre, Sverige og Danmark. Dagens form for innvandring, også sett i sammenheng med de integrerings/inkluderings tiltak som (kan) iverksettes, kan på sikt betydelig svekke den økonomiske bæreevnen for en velferdsstat.

I sum er det et spørsmål om ekteskap som legal innvandringsgrunn: Ingen vil frarøve noen retten til et familieliv, men et kontinuerlige (mis-)bruk av ekteskap til oppholdstillatelse undergraver ekteskapsinstituttet. Misbruket er ikke bare knyttet til tvangsekteskap og (det forståelige) at mennesker ønsker et bedre liv i Norge, men også at reglene for ekteskapsinnvandring utnyttes til:

- *Menneskehandel med kvinner og barn*, såkalt trafficking, som er et høyt prioritert område for justismyndighetene våre. Dagens regler legger forholdene til rette for å hente kvinner (med barn) til Norge for sexhandel eller annen utnytting. I tillegg er det ingenting som hindrer en utbytting: En misbruker kan hente så mange ektefeller vedkommende vil, eller klarer, så lenge det er én av gangen.
- *Proforma ekteskap*, ofte med personlig økonomisk gevinst for begge parter. Spesielt vanskelig er det å avdekke proforma ekteskap blant innvandrere fra land der arrangert ekteskap er praksis. Normalt vil myndighetene være kritiske til søknad om ekteskapsinnvandring mellom etnisk norske og utlendinger som har hatt lite kontakt med hverandre før ekteskapsinngåelse. I arrangerte ekteskap er mangel på kontakt før giftermålet en del av praksisen, og derfor kan slike ekteskap vanskeligere etterprøves som proforma.⁷³
- *Oppbygging av terrorceller:* I en tid med økt terrortrussel, burde også dagens lovverk vekke bekymring, da internasjonale terrornettverk enkelt kan ”plassere sine menn og kvinner” gjennom arrangerte ekteskap eller proforma ekteskap.

⁷² Det burde vekke oppsikt at for eksempel tidligere kansler i Tyskland og sosialdemokrat, Helmut Schmidt, åpent medgår at den høye innvandringen hans politikk medførte, var misforstått og at resultatene er mislykkede. Han sier blant annet at integrasjon mellom forskjellige kulturer i overskuelig fremtid ikke er mulig i Tyskland (Aftenposten 14. og 26. november). Også andre ledende politikere i andre sentrale europeiske land medgir nå det samme.

⁷³ En konkret sak: En mann som giftet seg til Norge med kusinen sin her, har hentet tre brødre til Norge gjennom proforma ekteskap. De to første gjennom ekteskap med norske kvinner. Da statsborgerskap var sikret, dro begge tilbake til landsbyen og inngikk ekteskap med kusinene de var tiltenkt fra de var små, som resulterte i familiegjenforening her. Myndighetene trodde imidlertid ikke på realiteten i den tredje brorens ekteskap med norsk kvinne, og nektet han innreisestillatelse. Da fant brødrene i Norge en kvinne av samme etnisk opprinnelse som inngikk arrangert ekteskap med mannen, og for et halvt år siden landet han på Gardermoen med gyldig ekteskapsinnreise til Norge.

Konkrete tiltak

Det fins ikke én enkelt løsning i forhold til misbruk og utnyttelse av ekteskapsinstituttet. Det må en rekke tiltak til, men heller ikke en godt gjennomtenkt og ”fullendt” tiltakspakke, vil forhindre alt misbruk. Vi tror for eksempel at tvangsekteskap vil fortsette i overskuelig fremtid, men det må ikke være til hinder for at vi begrenser mulighetene for misbruk mest mulig.⁷⁴

Noen av de viktigste tiltakene knyttet til ekteskapsinnvandringen, og som det etter vår oppfatning haster å få iverksatt, er følgende:

I. Aldersgrense for familiegjenforening

Som vi har vist gjennom ekteskapsmønsteret (kap.2), og hvem gruppen under henholdsvis 24 år og 21 år inngikk ekteskap med (kap.4.2.1), er majoriteten av ekteskapene til førstegenerasjon og etterkommerne med ektefelle utenfor EU-området, og mange er unge når de inngår ekteskap. Hvis man mener at tvangsekteskap er et problem, og da et betydelig problem, tilsier det at en aldersgrense for familiegjenforening gjennom nyetablerte ekteskap bør innføres (jf. argumentasjonen i kap.4.2.1).

HRS støtter den danske modellen, men vi kjenner også til at den har som utilsiktet konsekvens at (spesielt) Sverige misbrukes som et smutthull. Flere av de som treffes av kravene for familiegjenforening benytter Malmö som smutthull ved å melde flytting til Sverige (mange er ikke reelle flyttinger, men proforma) Etter to års botid i Sverige får de svensk statsborgerskap, og kan således ”flytte tilbake” til Danmark. Ett slikt misbruk kan løses på minst to måter; at Danmark endrer sin politikk, eller at omkringliggende land endrer sin. Vi tror de mest sårbare, de som utnyttes i misbruket av ekteskapsinstituttet, er mest tjent med det siste.

Imidlertid *må* en aldersgrense for familiegjenforening gjennom nyetablerte ekteskap følges av tilknytningskrav for at den skal ha tiltenkt effekt.

II. Tilknytningskrav

Som argumentert for i kap.4.1.1 er tilknytningskravet sentralt, hvis ikke kan de unge risikere å bli holdt tilbake i opprinnelseslandet etter giftermål til de innfrir alderskravet, og dermed kan alderskravet gjøre situasjonen for den enkelte verre enn i dag.

Et tilknytningskrav vil dessuten ha en rekke andre effekter. Det blir langt mindre attraktivt å sende barna sine for oppvekst/skolegang i opprinnelseslandet. Lengre fravær fra Norge vil medføre at denne tiden føres på ”kontoen” til det landet en oppholder seg i, som igjen vil ha betydning hvis en i relativt ung alder skal hente ektefelle til Norge. Kravet vil med andre ord holde barna i Norge – her som de skal bo som voksne, noe som vi mener er svært positivt både for integreringen og for barns rettigheter generelt (spesielt relatert til de barna som holdes i opprinnelsesland preget av mangel på respekt for barns rettigheter og integritet).

⁷⁴ En kort merknad: Vi har sjekket alle sentrale land i Europa sin politikk på dette området. Etter hva vi finner ut, er det kun Danmark og Nederland som har søkt å innføre en mest mulig helhetlig politikk for å løse flest mulig av de i denne rapporten skisserte utfordringer og konflikter.

Det blir også langt mindre attraktivt å inngå proforma ekteskap for å komme til Norge, hvis den utenlandske parten har en plan om å hente (ny eller eksisterende) ektefelle i opprinnelseslandet etter at personen har fått fast bosettingstillatelse/statsborgerskap her.⁷⁵ Men også tilknytningskravet har utilsiktede negative konsekvenser, da ved at personer som har bodd lengre tid i utlandet ved for eksempel utdanning eller arbeid, og giftet seg der, kunne risikere å miste muligheten å returnere til hjemlandet med sin familie. Dette medførte at Danmark har endret noe på premissene for kravet. Dette tilsier at tilknytningskravet bør **opphøre** hvis man har vært norsk statsborger i 28 år eller har bodd sammenhengende i Norge i 28 år.

III. Viljeserklæring

Å tvinge noen til ekteskap har egentlig ingen aldersgrense, selv om en må anta at jo eldre personen er, jo vanskeligere vil det være å tvinge vedkommende. Men ettersom en vanlig strategi er å overrumple ”den gifteklare” under opphold i opprinnelseslandet, bør det innføres en viljeserklæring for alle som er lovlig bosatt i Norge og som skal reise til utlandet (utenfor EU) for å gifte seg. Et slikt krav impliserer at personen i Norge må, før vedkommende forlater landet, undertegne en erklæring om at man reiser (frivillig) for å gifte seg. Hvis ikke, mister man retten til å kunne hente ektefellen hit.⁷⁶

IV. Forsørgerkrav

For å optimalt begrense negativ sosial arv som lav eller ingen utdanning og arbeidsledighet, bør det innføres et forsørgerkrav som praktiseres overfor alle, ikke bare for gruppen under 23 år.

V. Boligkrav

To moment understøtter et krav om at herboende part må råde over egen bolig: 1) Man legger et ytterligere press på den enkeltes økonomiske integrasjon, og 2) Man styrker særlig de unges mulighet til å frigjøre seg fra de negative maktstrukturene innad i storfamilien, og slik bedre integrasjonen i Norge. Ikke minst i et kvinneperspektiv kan et krav til egen bolig være positivt.

VI. Forbud mot søskenbarneekteskap

I denne rapporten har vi underbygget at tvangen i arrangerte søskenbarneekteskap etter all sannsynlighet kan være langt mer omfattende enn i arrangerte ekteskap. En kvalifisert vurdering er at søskenbarneekteskap er mer utbredt blant aktuelle ikke-vestlige grupper i Norge enn i deres respektive opprinnelsesland, samt at vi frykter at særlig mange av henteekteskapene til utsatte av etterkommerne (først og fremst pakistanere, men også andre),

⁷⁵ Det er også eksempler på at folk skiller seg i opprinnelseslandet og inngår proforma ekteskap i Norge. Når bosettingstillatelsen er sikret i Norge, skiller de seg fra den herboende partner, og gifter seg på nytt med ”ekshustruen” i opprinnelseslandet – og hun og eventuelt barn hentes hit på familiejenforening. Denne formen brukes også som ”kryssinnvandring”, dvs. et par her skiller seg og gifter seg proforma med hver sin part til et ektepar i utlandet (typisk nær familie). Etter at oppholdstillatelsen er sikret, ”krysser” parene tilbake til det opprinnelige.

⁷⁶ Et slikt tiltak er langt mer forebyggende mot overgrep enn forslaget til Utlendingslovutvalget som nå er på høring (jf. kap.4.1.3), der det foreslås at parten her skal ha returnert til Norge etter giftermålet, for så å bli intervjuet for å avdekke eventuell tvang, før ektefellen kan få innreisestillatelse. Dette betyr at eventuelt tvangsekteskap allerede er gjennomført, med de overgrep enkeltindividet er utsatt for, og med de ofte store konfliktene innad i storfamiliene som en skilsmisse vil utløse.

er med søskenbarn. Norske myndigheter burde sørget for å bli forelagt konkret dokumentasjon over utbredelsen av slike ekteskap, som også omfatter i hvilken grad søskenbarnektenskap medfører misdannelser hos barna som fødes i slike ekteskap. Hvis dokumentasjon skulle bekrefte at utbredelsen av slike ekteskap er høy, bør det innføres et forbud mot å hente nyetablerte ektefeller som er søskenbarn eller tremenning (jf. argumentasjonen i kap.3.3.2 og det nye lovverket i Danmark, kap.4.1.1).

Avslutningskommentar:

Vi håper at dagens politikere tar ansvar for dem som er gjort mest sårbare i vårt samfunn, og samtidig forhindrer at Norge skal havne i de omfattende og åpenbare integreringsproblemene som det rapporteres om fra andre europeiske land. Å avvente situasjonen i håp om at ”det går seg til med tiden”, mener vi er uansvarlig og en urealistisk vurdering, da dette langt fra er mønsteret i andre europeiske land. Heller tvert om.

En ny politikk vil selvsagt kunne ramme noen urettmessig i en periode av livet. Men i Norge har vi tradisjon for at flertallet ofrer seg for mindretallet når mindretallet er gjort sårbare i umenneskelige system. Det handler om solidaritet.